

URZĄD STATYSTYCZNY W OLSZTYNIE

Aktywność ekonomiczna ludności w województwie warmińsko-mazurskim

Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2011

OLSZTYN 2013

Zespół redakcyjny:
Editorial board:

Przewodniczący
President

Janusz Pappelbon

Redaktor główny
Editor-in-chief

Elżbieta Lorek

Członkowie
Members

Monika Borawska, Jacek Grzelak,
Eliza Panfilow

Sekretarz
Secretary

Agnieszka Wobolewicz

Publikację opracował zespół
Warmińsko-Mazurskiego Ośrodka
Badań Regionalnych w składzie:
*Publication prepared by team
Warmińsko-Mazurski
Centre for Regional Surveys:*

Joanna Balcerzak-Kalata, Ludwika Koniarz

Skład komputerowy i grafika
Type setting and graphic

Joanna Balcerzak-Kalata, Ludwika Koniarz

Projekt okładki
Cover design

Lidia Motrenko-Makuch

Druk
Printing

Urząd Statystyczny w Olsztynie
Statistical Office in Olsztyn
10-959 Olsztyn, ul. Kościuszki 78/82

Zakład Wydawnictw Statystycznych (okładka)
Statistical Publishing Establishment
00-925 Warszawa, al. Niepodległości 208

ISBN 978-83-63285-12-8

Przy publikowaniu danych Urzędu Statystycznego prosimy o podanie źródła
When publishing Statistical Office data please indicate source

Publikacja dostępna w Internecie
Publication available at website

www.stat.gov.pl/olsz

PRZEDMOWA

Przedstawiam Państwu kolejną publikację prezentującą wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań, przeprowadzonego w dniach od 1 kwietnia do 30 czerwca 2011 r. *Aktywność ekonomiczna ludności w województwie warmińsko-mazurskim*.

Spis powszechny dostarczył szczegółowych informacji o aktywności zawodowej ludności (czyli liczbie pracujących i rozmiarach bezrobocia), a także o jej braku (bierności zawodowej). Pozwolił na zidentyfikowanie podstawowych zjawisk na rynku pracy.

Opracowanie składa się z części metodologicznej (uwagi ogólne i metodyczne), analitycznej oraz tablic statystycznych (na płycie CD). Część metodologiczna wskazuje metody i techniki pozyskiwania danych w NSP 2011 oraz najważniejsze definicje. W części analitycznej przedstawiono wyniki spisu dotyczące aktywności ekonomicznej ogólnie oraz każdej z badanych grup oddzielnie – pracujących, bezrobotnych i biernych zawodowo. Analizie poddano strukturę wymienionych zbiorowości i podstawowe wskaźniki: współczynnik aktywności zawodowej, wskaźnik zatrudnienia i stopę bezrobocia, jak i przyczyny bierności zawodowej. Dokonano porównań z pozostałymi województwami oraz przeprowadzono charakterystykę wewnętrzną, dotyczącą powiatów warmińsko-mazurskiego. Aneks tabelaryczny, będący integralną częścią publikacji (płyta CD w załączeniu), zawiera komplet danych obrazujących aktywność ekonomiczną mieszkańców województwa oraz umożliwiającą dokonywanie analiz i porównań – zarówno na poziomie województwa, jak i powiatów.

Wyrażam przekonanie, że prezentowane wyniki spisu spotkają się z zainteresowaniem szerokiego grona odbiorców danych statystycznych.

Dyrektor
Urzędu Statystycznego w Olsztynie

Marek Morze

Olsztyn 2013 r.

PREFACE

I present another publication with the results of the National Census of Population and Housing, which was conducted on 1 April–30 June 2011 Economic activity of population in warmińsko-mazurskie voivodship.

The national census provided the most detailed information about the economic activity of population (about the number of employed persons and range of unemployment), as well as about its lack (economic inactivity). It allowed to identify main phenomena on the labour market.

The publication consists of both methodological (general and methodological notes) and analytical chapters as well as statistical tables (on CD). The methodological part indicates the methods and techniques of data collection in the 2011 Census, as well as the most important definitions. The analytical part of the study shows the census results concerning the economic activity in general and the activity of each surveyed group separately – employed, unemployed and economically inactive persons. It was analysed the structure of each group and basic indicators: activity rate, employment rate and unemployment rate, as well as reasons of economic inactivity. There were made comparisons with other voivodships and internal characteristics, concerning powiats of warmińsko-mazurskie voivodship. Tabular appendix, integral part of the publication (CD enclosed), contains full set of data that presents economic activity of warmińsko-mazurskie voivodship inhabitants and enables analysis and comparisons – at the level of voivodship and powiats.

I am convinced that the presented results of the 2011 Census will meet with interest of the recipients of statistical data.

*Director
of the Statistical Office in Olsztyn*

Marek Morze

SPIS TREŚCI**CONTENTS**

		Str. Page
PRZEDMOWA	PREFACE	3
UWAGI OGÓLNE	GENERAL NOTES	15
1. Podstawa prawna, termin i zakres spisu ludności i mieszkań 2011	1. <i>Legal basis, date and the scope of the 2011 population and housing census</i>	15
2. Podstawowe cele i zakres tematyczny spisu	2. <i>The basic objectives and thematic range of the census</i>	16
3. Źródła danych, badanie pełne i badanie reprezentacyjne	3. <i>The source of data, the full survey and sample survey</i>	18
4. Sposoby i formy upowszechniania wyników spisu	4. <i>Methods and forms of the census results dissemination</i>	20
UWAGI METODYCZNE	METHODOLOGICAL NOTES	31
1. Definicje i pojęcia spisowe	1. <i>Definitions and census terms</i>	31
1.1. Ludność	1.1. <i>Population</i>	31
1.2. Definicje i pojęcia z zakresu aktywności ekonomicznej ludności	1.2. <i>Definitions and categories covering economic activity of the population</i>	32
1.3. Klasyfikacje i grupowania	1.3. <i>Classifications and groupings</i>	35
2. Jakość wyników w badaniu reprezentacyjnym	2. <i>Quality of the results in the sample survey</i> .	40
2.1. Schemat losowania próby oraz alokacja jednostek w powiatach	2.1. <i>Sampling scheme and allocation of units in powiats</i>	44
2.2. Łączenie danych pozyskanych z różnych źródeł	2.2. <i>Combining data collected from various sources</i>	47
2.3. Uogólnianie wyników badania reprezentacyjnego	2.3. <i>Generalization of the sample survey results</i>	49
2.4. Precyzja estymacji wartości globalnych	2.4. <i>Precision of the global value estimation</i>	52
I. AKTYWNOŚĆ EKONOMICZNA LUDNOŚCI – PODSTAWOWE WYNIKI BADANIA	I. ECONOMIC ACTIVITY OF POPULATION – BASIC RESULTS OF SURVEY	55
II. PRACUJĄCY	II. THE EMPLOYED	63
III. BEZROBOTNI	III. THE UNEMPLOYED	71
IV. BIERNI ZAWODOWO	IV. THE ECONOMICALLY INACTIVE	79

	Nr. No.	Str. Page
SPIS TABLIC		
Aktywność ekonomiczna ludności w wieku 15 lat i więcej według miejsca zamieszkania i płci w województwie warmińsko-mazurskim	1	56
Współczynnik aktywności zawodowej według miejsca zamieszkania i płci oraz grup wieku, poziomu wykształcenia i stanu cywilnego w województwie warmińsko-mazurskim (w %)	2	61
Wskaźnik zatrudnienia według miejsca zamieszkania i płci oraz grup wieku, poziomu wykształcenia i stanu cywilnego w województwie warmińsko-mazurskim (w %)	3	67
Stopa bezrobocia według miejsca zamieszkania i płci oraz grup wieku, poziomu wykształcenia i stanu cywilnego w województwie warmińsko-mazurskim (w %)	4	72
Bierni zawodowo według miejsca zamieszkania i płci oraz grup wieku, poziomu wykształcenia i stanu cywilnego w województwie warmińsko-mazurskim	5	80
WYKAZ WYKRESÓW		
Ludność w wieku 15 lat i więcej według statusu na rynku pracy w województwie warmińsko-mazurskim i w Polsce	1	57
Aktywność ekonomiczna ludności w wieku 15 lat i więcej według płci w województwie warmińsko-mazurskim	2	57
Aktywność ekonomiczna ludności w wieku 15 lat i więcej według ekonomicznych grup wieku w województwie warmińsko-mazurskim	3	58
Aktywność ekonomiczna ludności w wieku 15 lat i więcej według grup wieku w województwie warmińsko-mazurskim	4	58
Pracujący według statusu zatrudnienia i płci w województwie warmińsko-mazurskim	5	65
Pracujący według poziomu wykształcenia i płci w województwie warmińsko-mazurskim	6	65
Pracujący według rodzaju działalności (sekcji PKD) w województwie warmińsko-mazurskim	7	69
Pracujący według grup zawodów w województwie warmińsko-mazurskim	8	69
Stopa bezrobocia według grup wieku, płci, miejsca zamieszkania w województwie warmińsko-mazurskim (w %)	9	76

SPIS TREŚCI

CONTENTS

		Nr. No.	Str. Page
Stopa bezrobocia według poziomu wykształcenia, płci, miejsca zamieszkania w województwie warmińsko-mazurskim (w %)	<i>Unemployment rate by level of education, sex, place of residence in warmińsko-mazurskie voivodship (in %)</i>	10	76
Bezrobotni według okresu poszukiwania pracy i płci w województwie warmińsko-mazurskim	<i>Unemployed persons by duration of job search and sex in warmińsko-mazurskie voivodship.....</i>	11	77
Bezrobotni według poziomu wykształcenia i płci w województwie warmińsko-mazurskim	<i>Unemployed persons by level of education and sex in warmińsko-mazurskie voivodship.</i>	12	77
Bezrobotni według poziomu wykształcenia i okresu poszukiwania pracy w województwie warmińsko-mazurskim	<i>Unemployed persons by level of education and duration of job search in warmińsko-mazurskie voivodship</i>	13	77
Bierni zawodowo według przyczyn bierności w województwie warmińsko-mazurskim i w Polsce	<i>Economically inactive persons by reasons for inactivity in warmińsko-mazurskie voivodship and Poland</i>	14	83
WYKAZ MAP		LIST OF MAPS	
Odsetek ludności w wieku 15 lat i więcej o nieustalonym statusie na rynku pracy w województwach	<i>Percentage of population aged 15 years and more by unknown status on labour market in voivodships</i>	1	59
Odsetek osób w wieku 25–34 lata o nieustalonym statusie na rynku pracy w województwach	<i>Percentage of population aged 25–34 years by unknown status on labour market in voivodships</i>	2	59
Współczynnik aktywności zawodowej w województwach	<i>Activity rate in voivodships</i>	3	60
Współczynnik aktywności zawodowej w powiatach województwa warmińsko-mazurskiego.....	<i>Activity rate in powiats of warmińsko-mazurskie voivodship</i>	4	60
Odsetek pracowników najemnych niepełnozatrudnionych w województwach	<i>Percentage of part-time paid employees in voivodships</i>	5	66
Odsetek pracowników najemnych niepełnozatrudnionych w powiatach województwa warmińsko-mazurskiego	<i>Percentage of part-time paid employees in powiats of warmińsko-mazurskie voivodship</i>	6	66
Wskaźnik zatrudnienia w województwach	<i>Employment rate in voivodships.....</i>	7	70
Wskaźnik zatrudnienia w powiatach województwa warmińsko-mazurskiego.....	<i>Employment rate in powiats of warmińsko-mazurskie voivodship.....</i>	8	70
Stopa bezrobocia w województwach	<i>Unemployment rate in voivodships</i>	9	75
Stopa bezrobocia w powiatach województwa warmińsko-mazurskiego	<i>Unemployment rate in powiats of warmińsko-mazurskie voivodship.....</i>	10	75
Odsetek bezrobotnych poszukujących pracy powyżej 12 miesięcy w województwach	<i>Percentage of unemployed persons searching for a job longer than 12 months in voivodships</i>	11	78
Odsetek bezrobotnych poszukujących pracy powyżej 12 miesięcy w powiatach województwa warmińsko-mazurskiego.....	<i>Percentage of unemployed persons searching for a job longer than 12 months in powiats of warmińsko-mazurskie voivodship</i>	12	78

	Nr. No.	Str. Page
Odsetek biernych zawodowo z powodu zniechęcenia bezskutecznością poszukiwań pracy i wyczerpania wszystkich możliwości znalezienia pracy w powiatach województwa warmińsko-mazurskiego	13	83
Odsetek biernych zawodowo z powodu emerytury w województwach	14	84
Odsetek biernych zawodowo z powodu emerytury w powiatach województwa warmińsko-mazurskiego	15	84
Odsetek biernych zawodowo z powodu nauki i uzupełniania kwalifikacji w województwach	16	85
Odsetek biernych zawodowo z powodu nauki i uzupełniania kwalifikacji w powiatach województwa warmińsko-mazurskiego	17	85
Odsetek biernych zawodowo z powodu choroby i niepełnosprawności w województwach	18	86
Odsetek biernych zawodowo z powodu choroby i niepełnosprawności w powiatach województwa warmińsko-mazurskiego	19	86

TABLICE NA PLYCIE CD

TABLES ON CD

I. TABLICE PRZEGLĄDOWE

I. REVIEW TABLES

A) WOJEWÓDZTWO

A) VOIVODSHIP

- Ia. Aktywność ekonomiczna ludności w wieku 15 lat i więcej według miejsca zamieszkania, płci i powiatów
- IIa. Pracujący według statusu zatrudnienia, podregionów i powiatów
- IIIa. Pracujący według wybranego statusu zatrudnienia, płci oraz miejsca zamieszkania, podregionów i powiatów
- IVa. Bezrobotni według okresu poszukiwania pracy, podregionów i powiatów
- Va. Bezrobotni według okresu poszukiwania pracy, miejsca zamieszkania, płci, podregionów i powiatów
- VIa. Bierni zawodowo według przyczyn bierności, podregionów i powiatów

- Ia. Economic activity of population aged 15 years and more by place of residence, sex and powiats
- IIa. Employed persons by status in employment, subregions and powiats
- IIIa. Employed persons by selected status in employment, sex and place of residence, subregions and powiats
- IVa. Unemployed persons by duration of job search, subregions and powiats
- Va. Unemployed persons by duration of job search, place of residence, sex, subregions and powiats
- VIa. Economically inactive persons by reasons for inactivity, subregions and powiats

VIIa. Bierni zawodowo według przyczyn bierności, miejsca zamieszkania, płci, podregionów i powiatów

VIIa. Economically inactive persons by reasons for inactivity, place of residence, sex, subregions and powiats

VIIIa. Aktywność ekonomiczna ludności w wieku 15 lat i więcej według grup wieku i powiatów

VIIIa. Economic activity of population aged 15 years and more by age groups and powiats

IXa. Aktywność ekonomiczna ludności w wieku 15 lat i więcej według grup wieku, miejsca zamieszkania, płci i powiatów

IXa. Economic activity of population aged 15 years and more by age groups, place of residence, sex and powiats

Xa. Aktywność ekonomiczna ludności w wieku 15 lat i więcej według poziomu wykształcenia, miejsca zamieszkania, płci i powiatów

IXa. Economic activity of population aged 15 years and more by level of education, place of residence, sex and powiats

B) POLSKA

B) POLAND

Ib. Aktywność ekonomiczna ludności w wieku 15 lat i więcej według miejsca zamieszkania, płci i województw

Ib. Economic activity of population aged 15 years and more by place of residence, sex and voivodships

IIb. Pracujący według statusu zatrudnienia, miejsca zamieszkania, płci i województw

IIb. Employed persons by status in employment, place of residence, sex and voivodships

IIIb. Bezrobotni według okresu poszukiwania pracy, miejsca zamieszkania, płci i województw

IIIb. Unemployed persons by duration of job search, place of residence, sex and voivodships

IVb. Bierni zawodowo według przyczyn bierności, miejsca zamieszkania, płci i województw

IVb. Economically inactive persons by reasons for inactivity, place of residence, sex and voivodships

Vb. Aktywność ekonomiczna ludności w wieku 15 lat i więcej według grup wieku, miejsca zamieszkania, płci i województw

Vb. Economic activity of population aged 15 years and more by age groups, place of residence, sex and voivodships

VIb. Aktywność ekonomiczna ludności w wieku 15 lat i więcej według poziomu wykształcenia, miejsca zamieszkania, płci i województw

VIb. Economic activity of population aged 15 years and more by level of education, place of residence, sex and voivodships

TABLICE PRECYZJI

PRECISION TABLES

A) WOJEWÓDZTWO

A) VOIVODSHIP

1a. Wskaźniki precyzji dla aktywności ekonomicznej ludności w wieku 15 lat i więcej według miejsca zamieszkania, płci i powiatów (w %)

1a. Precision rates for economic activity of population aged 15 years and more by place of residence, sex and powiats (in %)

2a. Wskaźniki precyzji dla pracujących według statusu zatrudnienia, podregionów i powiatów (w %)

2a. Precision rates for employed persons by status in employment, subregions and powiats (in %)

3a. Wskaźniki precyzji dla pracujących według wybranego statusu zatrudnienia, płci oraz miejsca zamieszkania, podregionów i powiatów (w %)

3a. Precision rates for employed persons by selected status in employment, sex and place of residence, subregions and powiats (in %)

- 4a. Wskaźniki precyzji dla bezrobotnych według okresu poszukiwania pracy, podregionów i powiatów (w %)
- 5a. Wskaźniki precyzji dla bezrobotnych według okresu poszukiwania pracy, miejsca zamieszkania, płci, podregionów i powiatów (w %)
- 6a. Wskaźniki precyzji dla biernych zawodowo według przyczyn bierności, podregionów i powiatów (w %)
- 7a. Wskaźniki precyzji dla biernych zawodowo według przyczyn bierności, miejsca zamieszkania, płci, podregionów i powiatów (w %)
- 8a. Wskaźniki precyzji dla aktywności ekonomicznej ludności w wieku 15 lat i więcej według grup wieku i powiatów (w %)
- 9a. Wskaźniki precyzji dla aktywności ekonomicznej ludności w wieku 15 lat i więcej według grup wieku, miejsca zamieszkania, płci i powiatów (w %)
- 10a. Wskaźniki precyzji dla aktywności ekonomicznej ludności w wieku 15 lat i więcej według poziomu wykształcenia, miejsca zamieszkania, płci i powiatów (w %)
- B) POLSKA**
- 1b. Wskaźniki precyzji dla aktywności ekonomicznej ludności w wieku 15 lat i więcej według miejsca zamieszkania, płci i województw (w %)
- 2b. Wskaźniki precyzji dla pracujących według statusu zatrudnienia, miejsca zamieszkania, płci i województw (w %)
- 3b. Wskaźniki precyzji dla bezrobotnych według okresu poszukiwania pracy, miejsca zamieszkania, płci i województw (w %)
- 4b. Wskaźniki precyzji dla biernych zawodowo według przyczyn bierności, miejsca zamieszkania, płci i województw (w %)
- 5b. Wskaźniki precyzji dla aktywności ekonomicznej ludności w wieku 15 lat i więcej według grup wieku, miejsca zamieszkania, płci i województw (w %)
- 6b. Wskaźniki precyzji dla aktywności ekonomicznej ludności w wieku 15 lat i więcej według poziomu wykształcenia, miejsca zamieszkania, płci i województw (w %)
- 4a. *Precision rates for unemployed persons by duration of job search, subregions and powiats (in %)*
- 5a. *Precision rates for unemployed persons by duration of job search, place of residence, sex, subregions and powiats (in %)*
- 6a. *Precision rates for economically inactive persons by reasons for inactivity, subregions and powiats (in %)*
- 7a. *Precision rates for economically inactive persons by reasons for inactivity, place of residence, sex, subregions and powiats (in %)*
- 8a. *Precision rates for economic activity of population aged 15 years and more by age groups and powiats (in %)*
- 9a. *Precision rates for economic activity of population aged 15 years and more by age groups, place of residence, sex and powiats (in %)*
- 10a. *Precision rates for economic activity of population aged 15 years and more by level of education, place of residence, sex and powiats (in %)*
- B) POLAND**
- 1b. *Precision rates for economic activity of population aged 15 years and more by place of residence, sex and voivodships (in %)*
- 2b. *Precision rates for employed persons by status in employment, place of residence, sex and voivodships (in %)*
- 3b. *Precision rates for unemployed persons by duration of job search, place of residence, sex and voivodships (in %)*
- 4b. *Precision rates for economically inactive persons by reasons for inactivity, place of residence, sex and voivodships (in %)*
- 5b. *Precision rates for economic activity of population aged 15 years and more by age groups, place of residence, sex and voivodships (in %)*
- 6b. *Precision rates for economic activity of population aged 15 years and more by level of education, place of residence, sex and voivodships (in %)*

II. TABLICE WYNIKOWE (WOJEWÓDZTWO)

1. Aktywność ekonomiczna ludności w wieku 15 lat i więcej według grup wieku, miejsca zamieszkania i płci
2. Aktywność ekonomiczna ludności w wieku 15 lat i więcej według poziomu wykształcenia, miejsca zamieszkania i płci
3. Aktywność ekonomiczna ludności w wieku 15 lat i więcej według stanu cywilnego, miejsca zamieszkania i płci
4. Pracujący według poziomu wykształcenia, grup wieku, miejsca zamieszkania i płci
- 5a. Pracujący według statusu zatrudnienia, płci i grup wieku
- 5b. Pracujący według statusu zatrudnienia, grup wieku, miejsca zamieszkania i płci
6. Pracujący według statusu zatrudnienia, poziomu wykształcenia, miejsca zamieszkania i płci
7. Pracujący według statusu zatrudnienia, sekcji PKD, miejsca zamieszkania i płci
8. Pracujący według grup wieku, sekcji PKD, miejsca zamieszkania i płci
9. Pracujący według statusu zatrudnienia, grup zawodów, miejsca zamieszkania i płci
10. Pracujący według grup wieku, grup zawodów, miejsca zamieszkania i płci
11. Bezrobotni według poziomu wykształcenia, grup wieku, miejsca zamieszkania i płci
12. Bezrobotni według okresu poszukiwania pracy, grup wieku, miejsca zamieszkania i płci
13. Bezrobotni według doświadczenia zawodowego, grup wieku, miejsca zamieszkania i płci
14. Bezrobotni według doświadczenia zawodowego, poziomu wykształcenia, miejsca zamieszkania i płci
15. Bezrobotni według okresu poszukiwania pracy, poziomu wykształcenia, miejsca zamieszkania i płci
16. Bierni zawodowo według doświadczenia zawodowego, grup wieku, miejsca zamieszkania i płci

II. RESULTS TABLES (VOIVODSHIP)

1. *Economic activity of population aged 15 years and more by age groups, place of residence and sex*
2. *Economic activity of population aged 15 years and more by level of education, place of residence and sex*
3. *Economic activity of population aged 15 years and more by marital status, place of residence and sex*
4. *Employed persons by level of education, age groups, place of residence and sex*
- 5a. *Employed persons by status in employment, sex and age groups*
- 5b. *Employed persons by status in employment, age groups, place of residence and sex*
6. *Employed persons by status in employment, level of education, place of residence and sex*
7. *Employed persons by status in employment, NACE section, place of residence and sex*
8. *Employed persons by age groups, NACE section, place of residence and sex*
9. *Employed persons by status in employment, groups of occupations, place of residence and sex*
10. *Employed persons by age groups, groups of occupations, place of residence and sex*
11. *Unemployed persons by level of education, age groups, place of residence and sex*
12. *Unemployed persons by duration of job search, age groups, place of residence and sex*
13. *Unemployed persons by job experience, age groups, place of residence and sex*
14. *Unemployed persons by job experience, level of education, place of residence and sex*
15. *Unemployed persons by duration of job search, level of education, place of residence and sex*
16. *Economically inactive persons by job experience, age groups, place of residence and sex*

17. Bierni zawodowo według doświadczenia zawodowego, poziomu wykształcenia, miejsca zamieszkania i płci
18. Bierni zawodowo według poziomu wykształcenia, grup wieku, miejsca zamieszkania i płci
19. Bierni zawodowo według przyczyn bierności, grup wieku, miejsca zamieszkania i płci
20. Bierni zawodowo według przyczyn bierności, poziomu wykształcenia, miejsca zamieszkania i płci

17. *Economically inactive persons by job experience, level of education, place of residence and sex*
18. *Economically inactive persons by level of education, age groups, place of residence and sex*
19. *Economically inactive persons by reasons for inactivity, age groups, place of residence and sex*
20. *Economically inactive persons by reasons for inactivity, level of education, place of residence and sex*

TABLICE PRECYZJI

- 1P. Wskaźniki precyzji dla aktywności ekonomicznej ludności w wieku 15 lat i więcej według grup wieku, miejsca zamieszkania i płci (w %)
- 2P. Wskaźniki precyzji dla aktywności ekonomicznej ludności w wieku 15 lat i więcej według poziomu wykształcenia, miejsca zamieszkania i płci (w %)
- 3P. Wskaźniki precyzji dla aktywności ekonomicznej ludności w wieku 15 lat i więcej według stanu cywilnego, miejsca zamieszkania i płci (w %)
- 4P. Wskaźniki precyzji dla pracujących według poziomu wykształcenia, grup wieku, miejsca zamieszkania i płci (w %)
- 5aP. Wskaźniki precyzji dla pracujących według statusu zatrudnienia, płci i grup wieku (w %)
- 5bP. Wskaźniki precyzji dla pracujących według statusu zatrudnienia, grup wieku, miejsca zamieszkania i płci (w %)
- 6P. Wskaźniki precyzji dla pracujących według statusu zatrudnienia, poziomu wykształcenia, miejsca zamieszkania i płci (w %)
- 7P. Wskaźniki precyzji dla pracujących według statusu zatrudnienia, sekcji PKD, miejsca zamieszkania i płci (w %)
- 8P. Wskaźniki precyzji dla pracujących według grup wieku, sekcji PKD, miejsca zamieszkania i płci (w %)
- 9P. Wskaźniki precyzji dla pracujących według statusu zatrudnienia, grup zawodów, miejsca zamieszkania i płci (w %)
- 10P. Wskaźniki precyzji dla pracujących według grup wieku, grup zawodów, miejsca zamieszkania i płci (w %)

PRECISION TABLES

- 1P. *Precision rates for economic activity of population aged 15 years and more by age groups, place of residence and sex (in %)*
- 2P. *Precision rates for economic activity of population aged 15 years and more by level of education, place of residence and sex (in %)*
- 3P. *Precision rates for economic activity of population aged 15 years and more by marital status, place of residence and sex (in %)*
- 4P. *Precision rates for employed persons by level of education, age groups, place of residence and sex (in %)*
- 5aP. *Precision rates for employed persons by status in employment, sex and age groups (in %)*
- 5bP. *Precision rates for employed persons by status in employment, age groups, place of residence and sex (in %)*
- 6P. *Precision rates for employed persons by status in employment, level of education, place of residence and sex (in %)*
- 7P. *Precision rates for employed persons by status in employment, NACE section, place of residence and sex (in %)*
- 8P. *Precision rates for employed persons by age groups, NACE section, place of residence and sex (in %)*
- 9P. *Precision rates for employed persons by status in employment, groups of occupations, place of residence and sex (in %)*
- 10P. *Precision rates for employed persons by age groups, groups of occupations, place of residence and sex (in %)*

SPIS TREŚCI**CONTENTS**

- 11P. Wskaźniki precyzji dla bezrobotnych według poziomu wykształcenia, grup wieku, miejsca zamieszkania i płci (w %)
- 12P. Wskaźniki precyzji dla bezrobotnych według okresu poszukiwania pracy, grup wieku, miejsca zamieszkania i płci (w %)
- 13P. Wskaźniki precyzji dla bezrobotnych według doświadczenia zawodowego, grup wieku, miejsca zamieszkania i płci (w %)
- 14P. Wskaźniki precyzji dla bezrobotnych według doświadczenia zawodowego, poziomu wykształcenia, miejsca zamieszkania i płci (w %)
- 15P. Wskaźniki precyzji dla bezrobotnych według okresu poszukiwania pracy, poziomu wykształcenia, miejsca zamieszkania i płci (w %)
- 16P. Wskaźniki precyzji dla biernych zawodowo według doświadczenia zawodowego, grup wieku, miejsca zamieszkania i płci (w %)
- 17P. Wskaźniki precyzji dla biernych zawodowo według doświadczenia zawodowego, poziomu wykształcenia, miejsca zamieszkania i płci (w %)
- 18P. Wskaźniki precyzji dla biernych zawodowo według poziomu wykształcenia, grup wieku, miejsca zamieszkania i płci (w %)
- 19P. Wskaźniki precyzji dla biernych zawodowo według przyczyn bierności, grup wieku, miejsca zamieszkania i płci (w %)
- 20P. Wskaźniki precyzji dla biernych zawodowo według przyczyn bierności, poziomu wykształcenia, miejsca zamieszkania i płci (w %)
- 11P. Precision rates for unemployed persons by level of education, age groups, place of residence and sex (in %)*
- 12P. Precision rates for unemployed persons by duration of job search, age groups, place of residence and sex (in %)*
- 13P. Precision rates for unemployed persons by job experience, age groups, place of residence and sex (in %)*
- 14P. Precision rates for unemployed persons by job experience, level of education, place of residence and sex (in %)*
- 15P. Precision rates for unemployed persons by duration of job search, level of education, place of residence and sex (in %)*
- 16P. Precision rates for economically inactive persons by job experience, age groups, place of residence and sex (in %)*
- 17P. Precision rates for economically inactive persons by job experience, level of education, place of residence and sex (in %)*
- 18P. Precision rates for economically inactive persons by level of education, age groups, place of residence and sex (in %)*
- 19P. Precision rates for economically inactive persons by reasons for inactivity, age groups, place of residence and sex (in %)*
- 20P. Precision rates for economically inactive persons by reasons for inactivity, level of education, place of residence and sex (in %)*

OBJAŚNIENIA ZNAKÓW UMOWNYCH *SYMBOLS*

- Kreska /-/ - zjawisko nie wystąpiło,
magnitude zero
- Znak „x” - wypełnienie pozycji jest niemożliwe lub niecelowe,
not applicable
- „W tym” - oznacza, że nie podaje się wszystkich składników sumy,
“Of which” — indicates that not all elements of the sum are given
- Kropka (.) - oznacza zupełny brak informacji albo brak informacji wiarygodnych,
data not available or not reliable
- (0,0) - zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,05.
magnitude not zero, but less than 0,05 of a unit

Znak # – oznacza, że dane nie mogą być opublikowane ze względu na konieczność zachowania tajemnicy statystycznej w rozumieniu ustawy o statystyce publicznej.
Data may not be published due to the necessity of maintaining statistical confidentiality in accordance with the Law on Official Statistics.

WAŻNIEJSZE SKRÓTY *ABBREVIATIONS*

- tys. = tysiąc
thous. thousand
- m² = metr kwadratowy
square metre
- km² = kilometr kwadratowy
square kilometre

UWAGA: Ze względu na zaokrąglenia przy uogólnianiu wyników badania dane mogą nie sumować się na ogółem.

ATTENTION: Data may not add up to total due to rounding up done after generalizing results of the survey.

UWAGI OGÓLNE

1. Podstawa prawna, termin i zakres spisu ludności i mieszkań 2011

Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań w Polsce w 2011 roku był pierwszym spisem realizowanym od czasu przystąpienia Polski do Unii Europejskiej i przeprowadzony został na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej **w okresie od 1 kwietnia do 30 czerwca 2011 r. według stanu w dniu 31 marca 2011 roku, o godz. 24.00.**

Ramy tematyki spisu ludności i mieszkań w 2011 roku, zakres, formę, tryb, granice obowiązków statystycznych i dobrowolności udziału w badaniach określiła Ustawa z dnia 4 marca 2010 r. o narodowym spisie powszechnym ludności i mieszkań w 2011 r. (Dz. U. z 2010 r. Nr 47, poz. 277) wraz z aktami wykonawczymi do ustawy oraz Rozporządzenie (WE) Parlamentu Europejskiego i Rady Nr 763/2008 z dnia 9 lipca 2008 r. w sprawie spisów powszechnych ludności i mieszkań (Dz. Urz. UE. L. 218 z 13.08.2008 r. Nr 218).

Spis ludności 2011 obejmował osoby stale zamieszkałe (zameldowane) na obszarze Polski bez względu na fakt, czy te osoby przebywały w kraju w czasie spisu czy też były za granicą oraz osoby przebywające czasowo. Spis był przeprowadzony w budynkach, mieszkaniach, obiektach zbiorowego zakwaterowania i innych zamieszkanym pomieszczeniach niebędących mieszkaniami.

W Polsce dotychczasowa praktyka spisowa opierała się na tradycyjnym sposobie przeprowadzania spisów, który polegał na angażowaniu rachmistrzów spisowych, odwiedzających wszystkie zamieszkane jednostki i zapisujących uzyskane bezpośrednio od respondentów informacje na formularzach spisowych, dostępnych w formie papierowej. Następnie dane z formularzy były rejestrowane oraz już w formie elektronicznej podlegały dalszemu opracowaniu. Taka organizacja spisu okazała się jednak bardzo kosztowna i pracochłonna. Z tego względu Polska zdecydowała się w spisie 2011 na odejście od tradycyjnej metody na rzecz metody mieszanej, polegającej na połączeniu danych z rejestrów i systemów informacyjnych z danymi pozyskiwanymi w badaniach statystycznych – bezpośrednio od respondentów, co jest zgodne z Rozporządzeniem PE i Rady Nr 763/2008.

Rozporządzenie nr 763/2008 jest pierwszym aktem prawnym na skalę międzynarodową, który traktuje równorzędnie różne podejścia do przeprowadzania spisów ludności i mieszkań w krajach członkowskich UE.

2. Podstawowe cele i zakres tematyczny spisu

Podstawowe cele Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań w 2011 roku można sprecyzować następująco:

- 1) zaspokojenie potrzeb informacyjnych kraju, zwłaszcza zebranie informacji, których nie można uzyskać z innych źródeł,
- 2) dostarczenie informacji na poziomie jednostek podstawowego podziału administracyjnego kraju,
- 3) możliwie szeroka charakterystyka zmian, jakie zaszły w okresie 2002–2011 w podstawowych strukturach demograficzno-społecznych ludności, gospodarstw domowych i rodzin oraz zmian w wielkości i standardzie zasobów mieszkaniowych,
- 4) zebranie informacji niezbędnych do zabezpieczenia potrzeb międzynarodowych Unii Europejskiej oraz ONZ,
- 5) aktualizacja bazy do budowy operatów losowania do badań reprezentacyjnych prowadzonych poprzez obserwacje gospodarstw domowych.

W spisie 2011 zbierano informacje w ramach następujących tematów badawczych:

- 1) geograficzna charakterystyka ludności – miejsce przebywania, miejsce zamieszkania w okresie międzyspisowym i przyczyny jego zmiany; lokalizacja głównego miejsca pracy;
- 2) demograficzna charakterystyka osób – płeć, wiek, stan cywilny (formalnoprawny i faktyczny), kraj urodzenia, w tym rodziców, obywatelstwo;
- 3) gospodarstwa domowe i rodziny: wielkość i skład gospodarstwa domowego i rodziny, rodziny biologiczne i zrekonstruowane, rodziny niepełne, pozycja osób w gospodarstwie domowym i rodzinie;
- 4) wykształcenie – poziom wykształcenia, kontynuacja nauki; rodzaj szkoły, dziedzina i kierunek kształcenia;
- 5) migracje wewnętrzne i zagraniczne, w tym badanie emigracji Polaków, emigracji zarobkowej, reemigracji oraz imigracji cudzoziemców do Polski;

- 6) dzietność kobiet;
- 7) narodowość i język;
- 8) wyznanie (przynależność do kościoła lub związku wyznaniowego);
- 9) niepełnosprawność prawna i biologiczna;
- 10) ekonomiczna charakterystyka osób, w tym:
 - a) bieżąca aktywność ekonomiczna: pracujący w pracy głównej i dodatkowej, bezrobotni, bierni zawodowo, charakterystyka zawodowa pracujących,
 - b) stała aktywność ekonomiczna dla pracujących w indywidualnych gospodarstwach rolnych,
 - c) dojazdy do pracy;
- 11) główne i dodatkowe źródło utrzymania osób,
- 12) źródła utrzymania gospodarstwa domowego, samodzielność gospodarowania i zamieszkania.

Integralną częścią spisów ludności w polskiej praktyce są spisy mieszkań i budynków, w których są zlokalizowane mieszkania. Zebrane podczas spisu informacje umożliwiają wyszacowanie potrzeb mieszkaniowych, wynikających zarówno z fizycznego braku mieszkań, jak również z powodu konieczności wymiany istniejących zasobów lub zasobów nie nadających się do remontu.

Z zakresu tematyki mieszkaniowej ujęto w spisie następujące zagadnienia:

- 1) rodzaj zamieszkaných pomieszczeń,
- 2) charakterystyka mieszkań, w tym:
 - a) mieszkania zamieszkane według rodzaju zajmowania mieszkania, własności mieszkania, wielkości mieszkania, w tym: liczba izb z wyszczególnieniem pokoi, pomieszczeń kuchennych i innych izb oraz powierzchnia użytkowa mieszkań, wyposażenia w instalacje sanitarno-techniczne, sposób ogrzewania mieszkania,
 - b) mieszkania niezamieszkane dodatkowo charakteryzowane według przeznaczenia oraz przyczyny niezamieszkania,
- 3) charakterystyka budynków z zamieszkanymi lokalami mieszkalnymi, w tym: rodzaj budynku, forma własności budynku, liczba mieszkań w budynku, rok wybudowania,
- 4) informacje o tytule prawnym do zajmowanego mieszkania.

3. Źródła danych, badanie pełne i badanie reprezentacyjne

Powszechny spis ludności i mieszkań 2011 został przeprowadzony metodą mieszaną, tzn. dane dla spisu 2011 były pozyskiwane ze źródeł administracyjnych – rejestrów i systemów informacyjnych (przede wszystkim wykorzystane do przygotowania i aktualizacji wykazu adresowo-mieszkaniowego oraz do utworzenia operatu adresowo-mieszkaniowego¹⁾) – oraz zbieranie bezpośrednio od ludności w ramach badania reprezentacyjnego oraz tzw. badania pełnego. Oprócz tego przeprowadzone zostały dwa pełne badania, obejmujące osoby przebywające w obiektach zbiorowego zakwaterowania oraz osoby bezdomne. Zastosowane rozwiązania miały przede wszystkim zmniejszyć koszty spisu oraz obciążenie osób objętych spisem, przy jednoczesnym zachowaniu dobrej jakości wyników spisu.

W ustawie o NSP 2011 przyjęte zostało założenie jak najszerszego wykorzystania systemów informacyjnych administracji publicznej, jako źródeł danych dla potrzeb spisu, co w konsekwencji oznaczało, że informacje przewidziane do zebrania w trakcie spisu pobrane zostały przede wszystkim z dostępnych źródeł administracyjnych, a następnie wykorzystane do przygotowania i aktualizacji wykazu adresowo-mieszkaniowego oraz do utworzenia operatu adresowo-mieszkaniowego do losowania próby do badania reprezentacyjnego, a także jako bezpośrednie źródło danych spisowych.

Badanie pełne

W badaniu pełnym, realizowanym drogą internetową oraz poprzez wygenerowanie informacji dostępnych w źródłach administracyjnych, pozyskano podstawowe dane demograficzno-społeczne i adresowe osób, które nie zostały objęte badaniem reprezentacyjnym lub spisem w obiektach zbiorowego zakwaterowania lub badaniem bezdomnych.

Badanie reprezentacyjne

Przeprowadzone w ramach spisu 2011 badanie reprezentacyjne dostarczyło danych, których nie można było pozyskać z rejestrów i systemów informacyjnych. Badanie zostało przeprowadzone na próbie losowej ok. 20% mieszkań w skali kraju. Jednostką losowania było mieszkanie, a dokładniej jego adres. Zbiór mieszkań, który stanowił podstawę do losowania próby został przygotowany w postaci odpowiedniego operatu losowania z „głębokim”

¹ Szersze informacje o źródłach danych wykorzystywanych dla potrzeb spisu zostały przedstawione publikacji „Ludność. Stan i struktura demograficzno-społeczna. Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2011”, GUS, Warszawa 2013.

warstwowaniem. Z uwagi na fakt, że przyjęta została zasada jednostopniowego losowania mieszkań, zastosowany schemat losowania oraz alokację próby w poszczególnych powiatach (we wszystkich poprzednich spisach w badaniach reprezentacyjnych towarzyszących tym spisom stosowano losowanie dwustopniowe) – wspomniany operat wymagał szczególnego przygotowania.²

W efekcie do badania reprezentacyjnego wylosowano ponad 2 744 tys. mieszkań spośród prawie 13,5 mln mieszkań znajdujących się w operacie losowania. Mieszkania były losowane z każdej z prawie 70,5 tys. warstw, zaś wielkość próby w poszczególnych warstwach wahała się od niemal 6% do ponad 49%.

Zakres tematyczny badania reprezentacyjnego w NSP 2011 uwzględniał sześć dużych obszarów tematycznych:

- 1) ludność i jej charakterystyka demograficzno-społeczna,
- 2) aktywność ekonomiczna,
- 3) migracje wewnętrzne i zagraniczne ludności,
- 4) narodowość i wyznanie,
- 5) gospodarstwa domowe i rodziny,
- 6) budynki i mieszkania.

W ramach tych obszarów można wyróżnić 15 tematów badawczych. Formularz długi, o szerokim zakresie tematycznym zawierał ponad 120 pytań. Respondenci odpowiadali przeciętnie na 70–80 pytań, w zależności od płci, wieku respondenta, jego mobilności i aktywności zawodowej.

Badanie reprezentacyjne w zdecydowanej większości zostało przeprowadzone metodą bezpośredniego wywiadu rachmistrzów z mieszkańcami wylosowanego mieszkania (metoda CAPI). Respondenci mogli także spisać się sami przez Internet – z takiej możliwości skorzystało ok. 2% osób.

Do badania reprezentacyjnego stosowany był formularz, o szerokim zakresie tematycznym z dużą liczbą pytań (ponad 120 pytań), przygotowany w wersji aplikacji na urządzenia przenośne typu *handheld* oraz aplikacji internetowej w trybie *on-line*.

² Przygotowanie operatu losowania, schemat losowania oraz alokacja próby zostały szerzej opisane w Rozdziale „Uwagi metodyczne”. Ponadto przewiduje się wydanie specjalnej publikacji poświęconej w całości metodologii spisu ludności i mieszkań 2011.

4. Sposoby i formy upowszechniania wyników spisu

W upowszechnianiu wyników spisu ludności i mieszkań 2011 będą wykorzystywane następujące sposoby:

- 1) publikacje tabelaryczno-analityczne oraz analityczne,
- 2) udostępnianie danych na nośnikach informatycznych,
- 3) udostępnianie danych przez Internet,
- 4) Bank Danych Lokalnych (BDL),
- 5) tematyczne (dziedzinowe) bazy danych, np. bazę DEMOGRAFIA,
- 6) bezpośredni dostęp do wyników informacji statystycznych – w Analitycznej Bazie Mikrodanych (ABM).

Większość działań związanych z opracowaniem i udostępnianiem wyników spisu odbywa się w ramach systemu ABM. Dla użytkowników wewnętrznych będzie to pełny dostęp, także do danych jednostkowych (nieidentyfikowalnych) ze spisu 2011, natomiast dla użytkowników zewnętrznych dostęp będzie standaryzowała specjalna aplikacja.

Można wyróżnić trzy główne procesy obsługiwane przez system ABM, tj. przetwarzanie danych, analizę danych oraz udostępnianie danych. Zakłada się, że w ramach procesu udostępniania danych w systemie ABM będą realizowane:

- 1) przygotowanie produktów do udostępniania,
- 2) zarządzanie udostępnianymi produktami,
- 3) monitorowanie i analiza zapytań użytkowników.

Narzędziem wykorzystywanym do obsługi systemu ABM jest SAS, aczkolwiek istnieje możliwość łączenia wyników przygotowanych poza ABM, np. w aplikacji SPSS czy w arkuszu kalkulacyjnym Excel. Ważną funkcję ABM w ramach udostępniania danych będzie pełnił moduł wspierający monitorowanie i analizę potrzeb informacyjnych użytkowników w zakresie danych spisowych. Informacje zwrotne uzyskane dzięki wprowadzeniu tego modułu mogą być wykorzystane do modyfikacji kierunków upowszechniania wyników spisu.

W zależności od sposobu upowszechniania wyników spisu stosowane będą różne formy ich prezentacji jako:

- 1) dane zagregowane w tablicach predefiniowanych ogólnodostępnych,
- 2) dane tworzone przez użytkowników na bazie mikroagregatów,
- 3) dane opracowywane przez statystyków na zamówienie,

- 4) wyniki prac analitycznych prowadzonych na danych w kostkach OLAP lub na zbiorze danych jednostkowych nieidentyfikowalnych,
- 5) graficzna prezentacja danych (wykresy, kartogramy),
- 6) wizualizacja wyników spisu z zastosowaniem narzędzi GIS przez portal geostatystyczny (PGS).

Różnorodne formy upowszechniania danych spisowych, a w szczególności bogaty zestaw tablic publikowanych oraz tablic predefiniowanych, dostępnych w systemie ABM oraz w innych bazach – powinny zabezpieczać podstawowe potrzeby na poziomie ogólnokrajowym i regionalnym szerokiego grona użytkowników wyników spisu. Obiekty predefiniowane tzn. agregaty oraz kostki wielowymiarowe będą stanowiły podstawowe źródło danych dla odbiorców zewnętrznych, ale także wewnętrznych. Zakłada się bowiem, że naliczenie ok. 90% tablic statystycznych powinno być możliwe w oparciu o przygotowane uprzednio agregaty w kostkach OLAP.

Bardziej „wyedukowani” od strony informatycznej użytkownicy wyników spisu będą mieli możliwość samodzielnego naliczania prostych tablic korelacyjnych, poprzez dostęp do ABM oraz do Podsystemu Metadanych. Dostęp do baz danych będzie uwzględniał zasadę ochrony danych osobowych; prezentowane dane nie mogą być identyfikowalne. Natomiast tablice wymagające przetwarzania danych (naliczania) według indywidualnych specjalnych zamówień odbiorców, obejmujące nietypowe przekroje terytorialne, szerszą korelację danych lub niestandardowe grupowania – będą opracowywane przez wyspecjalizowane jednostki statystyki.

Publikowanie wyników NSP 2011

Publikacje tabelaryczno-analityczne przewidziane do wydania można ująć w dwóch następujących grupach:

- 1) ogólnokrajowe (z danymi dla kraju, regionów z wyróżnieniem obszarów miejskich i wiejskich – oraz województw),
- 2) regionalne (z danymi dla województwa, podregionów, powiatów z wyróżnieniem obszarów miejskich i wiejskich, a także ważniejszymi informacjami dla gmin w każdym z województw).

Publikacja „Aktywność ekonomiczna ludności województwa warmińsko-mazurskiego” jest jedną z regionalnych publikacji tematycznych.

W latach 2012–2013 zostały wydane (bądź były przewidziane do wydania) następujące ogólnopolskie publikacje tematyczne:

- 1) Ludność. Stan i struktura demograficzno-społeczna,
- 2) Migracje zagraniczne ludności,
- 3) Zamieszkane budynki,
- 4) Mieszkania,
- 5) Aktywność ekonomiczna ludności Polski,
- 6) Gospodarstwa domowe i rodziny. Charakterystyka demograficzna,
- 7) Ludność i gospodarstwa domowe. Stan i struktura społeczno-ekonomiczna,
- 8) Migracje wewnętrzne ludności,
- 9) Wybrane aspekty aktywności ekonomicznej ludności,
- 10) Struktura narodowo-etniczna, językowa i wyznaniowa ludności Polski,
- 11) Warunki mieszkaniowe gospodarstw domowych i rodzin.

Ponadto zostaną (bądź już zostały) także opracowane i wydane publikacje regionalne (raporty i inne opracowania) przez wszystkie urzędy statystyczne. Opracowania te dotyczą tematyki ludności, migracji, aktywności ekonomicznej i zasobów mieszkaniowych w każdym z województw.

Więcej szczegółowych uwag dotyczących założeń oraz samej realizacji spisu ludności i mieszkań 2011 umieszczono w uwagach ogólnych do publikacji „Ludność. Stan i struktura demograficzno-społeczna”, pierwszej z cyklu publikacji spisowych NSP 2011 (dostępnej też na stronie internetowej <http://www.stat.gov.pl/>).

GENERAL NOTES

1. Legal basis, deadline and the scope of the 2011 population and housing census

The 2011 Polish Census of Population and Housing (NSP 2011) was the first census performed since Poland's accession to the European Union; it took place on the territory of the Republic of Poland **in the period from 1 April to 30 June 2011 in accordance with the state on 31 March 2011, at 24.00 hours.**

The scope of the 2011 population and housing census subject matters, its range, form, mode, statistical obligations limits and freedom of participation in surveys were provided for in the Act of 4 March 2010 on Polish population and housing census in 2011 (Journal of Laws of 26 March 2010, No 47, item 277) together with implementing regulations to the act and Regulation (EC) No 763/2008 of the European Parliament and of the Council of 9 July 2008 on population and housing censuses (Journal of Laws EU of 13 August 2008, No 218).

The 2011 census covered the persons living permanently (registered for permanent residency) in Poland, regardless of the fact whether these persons were staying in the country during the census or were abroad, as well as persons staying temporarily in the country. The census was taken in buildings, dwellings, collective accommodation places and other housing units.

In Poland, the census practice was hitherto based on traditional method of taking censuses, which consisted in census enumerators visiting all inhabited units and noting down information obtained directly from respondents on census forms, available in paper form. Then the data from the forms were registered and already in electronic form were subject to further analysis. However, such organization of the census turned out to be very expensive and laborious. For that reason, in the 2011 census, Poland decided to abandon the traditional census mode in favour of a mixed method which consists in combining data from records and information systems with data obtained through direct statistical surveys, in accordance with the Regulation (EC) No 763/2008 of the European Parliament and the Council.

Regulation (EC) No 763/2008 is the first legal act on international scale, which treats equally various approaches to population and housing censuses in the European Community Member States.

2. The basic objectives and thematic range of the census

The main purposes of the 2011 Population and Housing Census might be specified as follows:

- 1) fulfilment of the country information needs, particularly obtaining information that cannot be obtained from other sources,
- 2) supplying the information at the level of the basic administrative division units of the country,
- 3) the broadest possible description of the changes that occurred in the years 2002–2011 in basic demographic and social structures of the population, households and families, as well as changes in the size and standards of dwelling stock,
- 4) obtaining information necessary to fulfil international needs of the European Community and the United Nations (UN),
- 5) updating of the base for creating sampling frames for survey samplings conducted through households monitoring.

The information in the 2011 census was collected within the following research themes:

- 1) geographic characteristic of population: place of residence, place of residence in the period between censuses and the reasons for changing there of; location of the main place of work;
- 2) demographic characteristic of persons: sex, age, marital status (legal and de facto), country of birth, including the parents' country of birth, citizenship;
- 3) households and families: the size and composition of household and family, nuclei and reconstituted families, single-parent families, family status, household status;
- 4) educational characteristic: educational level, the continuation of education, the type of school (educational institution), the field and direction of study;
- 5) internal and international migrations, including emigration of the Poles, labour-related emigration, re-emigration and immigration of foreigners to Poland;
- 6) fertility of women;
- 7) nationality and language;
- 8) religious denomination (a church or religious association);
- 9) legal and biological disability;
- 10) economic characteristics of persons, including:

- a) current activity status – persons having the main and additional job, the unemployed, persons economically inactive, occupational characteristics of the employed,
- b) usual activity status in respect to persons employed on individual agricultural holdings,
- c) commuting to work;

11) main and additional source of persons' maintenance,

12) the household's sources of maintenance, economic and living self-dependence.

Censuses of dwellings and buildings in which dwelling are located, constitute an integral part of population census in Polish practice. The information gathered during the census enables estimation of housing needs resulting from both actual lack of dwellings and due to the necessity to exchange the existing housing stock or stock not suitable for renovation.

The following housing-related issues were presented in the census:

- 1) the type of living quarter,
- 2) the characteristics of dwellings including:
 - a) occupancy status of dwellings, type of ownership, size of dwellings including: the number of rooms (1), specifying rooms (2), kitchens and other facilities as well as usable area of dwellings, technical and sanitary system (fittings), method of heating a dwelling,
 - b) uninhabited dwellings, additionally described by their purpose and the reasons why such dwellings are uninhabited,
- 3) the characteristics of buildings with inhabited dwelling premises, including: the type of building, type of ownership, the number of dwellings in the building, and period of construction,
- 4) information on tenure status.

3. The source of data, the full survey and sample survey

The 2011 Population and Housing Census was carried out with the use of so-called mixed method i.e. allowing for data acquisition from administrative sources (registers and information systems) as well as their collection directly from population as part of sample survey and so-called full survey. Additionally, two full surveys were conducted, covering persons staying in collective living quarters (institutional households), as well the homeless.

The purpose of such solutions was mostly to reduce the census costs and the level of bias with respect to persons covered by the census, without affecting high quality of the census results.

The Act on the 2011 national population and housing census stipulates that the information systems of public administration shall be used as widely as possible as both the source of data for the census purposes (which as a consequence meant that information to be gathered during the census was mostly obtained from available administrative sources and then used to prepare and update the address and housing register followed by preparation of the address and housing frame for samples to be used in sampling survey³) as well as direct source of census data.

Full survey

In the full survey carried out via the Internet and through generating the information available from the administrative sources, the basic socio-demographic and address data were obtained of persons not included in the sample survey, the census in collective accommodation places (institutional households) or the survey on the homeless.

Sample survey

Sample survey conducted as part of the 2011 Census provided data that are not collected in registers and information systems. The survey was conducted on random sample of approximately 20% of dwellings on the national scale. A dwelling, precisely its address, was a sampling unit. A collection of dwellings, that was the basis for the sampling was prepared as the sampling frame with the “deep” stratification.

The sample frame required a special preparation due to the fact that the one-step stratified sampling scheme was applied, sampling frame that was used and the sample allocation in various powiats (in all previous censuses in the accompanying census sample surveys used two-steps stratified sampling scheme).⁴

In the end, these actions resulted in sampling over 2744 thous. dwellings from almost 13.5 million dwellings. Almost 70.5 thousand strata were created, whereas the sample size in particular strata fluctuated from almost 6% to over 49%.

³ More information on the sources of the data used for the 2011 Census is presented in the “Population. The state and demographic-social structure. National Census of Population and Housing 2011”, GUS, Warsaw 2013.

⁴ Preparation of the sampling frame, sampling scheme and sample allocation were examined in detail in “Methodology notes”. Moreover, a special publication dedicated entirely to the methodology of population and housing census 2011 is intended to disseminate.

The scope of sampling survey in the 2011 Census covered six big thematic areas:

- 1) population and its demographic and social characteristics,
- 2) economic activity,
- 3) internal and international migrations of population,
- 4) nationality and religious denomination,
- 5) households and families,
- 6) buildings and dwellings.

15 research topics might be distinguished within these areas. A long form, of broad range of topics with many questions (over 120 questions) was used in sampling survey. Respondents answered to about 70–80 questions, depending on their sex, age, mobility and economic activity.

The sample survey was mainly carried out by direct interviews with the residents of dwelling (CAPI method), but respondents could also decide on self-enumeration via the Internet (CAII method) – about 2% persons used this method.

The questionnaire applied to the sample survey had a wide thematic range and a large number of questions (over 120 questions), it was prepared in the version of application for handheld mobile devices as well as the internet on-line application.

4. Methods and forms of the census results dissemination

The following methods shall apply for dissemination of the 2011 population and housing census results:

- 1) tabular and analytical publications as well as analytical publications,
- 2) data dissemination on data carriers,
- 3) data dissemination through the Internet,
- 4) data dissemination through the Local Data Bank (BDL),
- 5) data dissemination through thematic (field) databases e.g. the DEMOGRAFIA database,
- 6) dissemination through direct access to final statistical information – in data Analytical Microdata Base (ABM).

Most of the operations connected with the analysis and dissemination of the census results take place within the ABM system. Internal users shall have full access thereto, also to

individual data (non- identifiable) of the 2011 census, whereas external users' access shall be monitored by special application.

The main processes supported by the ABM system may be specified, i.e. data processing, data analysis and data dissemination. It is assumed that as part of data dissemination process, the following actions will take place in the ABM system:

- 1) preparation of products for dissemination,
- 2) management of disseminated products,
- 3) monitoring and analysis of the users' inquiries.

The SAS system shall be used to support the ABM system, although it will be possible to combine results prepared outside the ABM, e.g. in the SPSS application or in Excel spreadsheet. A module supporting the process of monitoring and analysing the users' information needs with regard to census data shall play an important part in data dissemination. The feedback received thanks to this module might be used to modify the trends in dissemination of the 2011 population and housing census results.

Depending on the method of census results dissemination, various forms of their presentation will be used:

- 1) data aggregated in public predefined tables,
- 2) data created by the users on the basis of micro aggregates,
- 3) data developed by statisticians upon request,
- 4) results of analytical research conducted on data included in the OLAP cube or on the collection of individual non-identifiable data,
- 5) graphic presentation of data (graphs, cartograms),
- 6) visualisation of the census results with the use of the GIS tools through the GSP (geostatistical portal).

Various forms of the census data dissemination, particularly extensive set of published or predefined tables, available in the ABM system, as well as in other bases, should fulfil the basic needs of a wide circle of users of the census results at the national and regional level. Predefined objects, i.e. aggregates and multidimensional cubes, shall constitute the basic source of data for both external and internal users. It is assumed that calculating approx. 90% of statistical tables should be possible based on previously prepared aggregates in the OLAP cubes.

Those users of the census results who are literate in IT solutions will have an opportunity to calculate simple correlation tables independently, through the access to the ABM, as well as to the Meta Data Subsystem (PM). The access to databases shall be governed by the principle of personal data protection; the presented data cannot be identifiable. However, the tables requiring data to be processed (calculated) upon recipients' individual, special requests including atypical territorial sections, wider data correlation or unusual groupings shall be prepared by specialized statistical units.

Publishing of the 2011 census results

Tabular and analytical publications to be published might be presented in the following two groups:

- 1) national (including data for the country and for regions, specifying urban and rural areas, and voivodships),
- 2) regional (including data for voivodships, sub regions, powiats, specifying urban and rural areas, and also important information for gminas in each of voivodships).

The publication "Economic activity of the population in warmińsko-mazurskie voivodship" is one of regional thematic publications.

In 2012–2013 the following national thematic publications was issued (or were supposed to be issued):

- 1) Population. Size and socio-demographic structure,
- 2) International migration,
- 3) Occupied buildings,
- 4) Dwellings,
- 5) Economic activity of the population,
- 6) Households and families. Demographic characteristics,
- 7) Population and family households – socio-economic structure,
- 8) Internal migration,
- 9) Selected aspects of economic activity of the population,
- 10) Composition by national and ethnic identity, language and religion denomination of population,
- 11) Housing arrangements of households and families.

In addition, the regional publications (reports and other publications) will be prepared and published (or just have been prepared and published) by all statistical offices. These

studies focus on issues of population, migration, economic activity and housing in each of the voivodships.

More detailed comments concerning both the assumptions and implementation the census of population and housing 2011 were included in general comments to publication "Population. size and socio-demographic structure", the first of the cycle of census 2011 publications (available also on <http://www.stat.gov.pl/>).

UWAGI METODYCZNE

1. Definicje i pojęcia spisowe

Podstawą definicji i pojęć zastosowanych w Narodowym Spisie Powszechnym Ludności i Mieszkań przeprowadzonym w 2011 r. są *Zalecenia międzynarodowe do spisów ludności i mieszkań około 2010 roku* przyjęte przez Konferencję Statystyków Europejskich w czerwcu 2006 r. (ONZ, Genewa 2006)⁵. Definicje dotyczące aktywności ekonomicznej ludności opierają się na Rezolucji dotyczącej statystyki pracujących, bezrobotnych i niepełnozatrudnionych, przyjętej na XIII Międzynarodowej Konferencji Statystyków Pracy w październiku 1982 r. (z późniejszymi zmianami) i zalecane do stosowania przez Międzynarodową Organizację Pracy⁶.

Wyodrębnienie pracujących, bezrobotnych i biernych zawodowo, czyli podstawowych kategorii ludności z punktu widzenia aktywności ekonomicznej (statusu osób na rynku pracy), jest możliwe dopiero po wcześniejszym określeniu całej zbiorowości, czyli precyzyjnym zdefiniowaniu pojęcia „ludność”. Ze względu na przepisy prawa obowiązujące w poszczególnych krajach – wyznaczające dolną granicę wieku umożliwiającą „wejście” na rynek pracy – w spisach ludności przyjęto określanie statusu na rynku pracy dla osób w wieku 15 lat i więcej.

1.1. Ludność

Na podstawie wyników NSP 2011 możliwe jest wyodrębnienie kilku kategorii ludności.⁷ W niniejszej publikacji dane z zakresu aktywności ekonomicznej dotyczą wyłącznie ludności faktycznie zamieszkałej – dalej określonej jako „ludność”.

⁵ Conference of European statisticians recommendations for the 2010 censuses of population and housing, prepared in cooperation with the Statistical Office of the European Communities (EUROSTAT), (ONZ, Genewa 2006);

<http://www.unece.org/fileadmin/DAM/stats/documents/ece/ces/ge.41/2006/zip.1.e.pdf>

⁶ Current international recommendations on labour statistics, 2000 edition (Geneva, 2000);

<http://www.ilo.org/public/english/bureau/stat/download/res/ecacpop.pdf>

⁷ Por.: publikacja *Ludność. Stan i struktura demograficzno-społeczna. Wyniki NSP 2011 – rozdział I Metodologia spisu ludności i mieszkań 2011 – wybrane aspekty*;

http://www.stat.gov.pl/gus/5840_14076_PLK_HTML.htm

Ludność faktycznie zamieszkała (ludność faktyczna) – kategoria ta, z punktu widzenia mieszkańców gminy, tj. najmniejszej jednostki podziału administracyjnego kraju – obejmuje następujące grupy:

- 1) osoby mieszkające stale (stali mieszkańcy) – są to osoby, które w spisie zadeklarowały, że dana gmina jest ich stałym miejscem zamieszkania (bez względu czy są tam zameldowane na pobyt stały czy nie) oraz – w momencie spisu:
 - a) były obecne (mieszkały w gminie),
 - b) były nieobecne, ale ich nieobecność trwała krócej niż 3 miesiące,
 - c) były nieobecne dłużej niż 3 miesiące, ale ich nieobecność wynikała z powodu:
 - przebywania w zakładzie karnym lub śledczym,
 - pobytu za granicą.
- 2) osoby przebywające czasowo dłużej niż 3 miesiące – są to osoby, które w spisie zadeklarowały, że ich stałym miejscem zamieszkania jest inna gmina w kraju, natomiast w miejscu/gminie spisania przebywały czasowo (dłużej niż 3 miesiące) z następujących powodów: nauka, praca, warunki rodzinne lub mieszkaniowe, leczenie lub rehabilitacja, przebywanie w domu opieki.

Jako czas okresowej nieobecności lub przebywania przyjęty został czas zamierzony.

Do kategorii ludności faktycznej danej gminy nie były zaliczane osoby przybyłe z zagranicy na pobyt czasowy, tj. takie, które nie posiadały stałego pobytu w Polsce (pozwolenia na osiedlenie się). Kategoria nie ujmuje też stałych mieszkańców danej gminy, którzy w momencie spisu przebywali poza gminą dłużej niż 3 miesiące z przyczyn innych niż przebywanie w zakładzie karnym (śledczym) lub pobyt za granicą, tj. osób które przebywały czasowo w innej gminie kraju (zgodnie z przyjętą definicją zostali tam ujęci jako ludność faktyczna). Analogicznie wyodrębniana jest ludność faktyczna dla poszczególnych miejscowości.

1.2. Definicje i pojęcia z zakresu aktywności ekonomicznej ludności

W spisie zastosowano definicje bieżącej aktywności ekonomicznej ludności, zgodnie z którą podstawą podziału ludności na pracujących, bezrobotnych i biernych zawodowo jest praca, czyli fakt wykonywania, posiadania bądź poszukiwania pracy w określonym przedziale czasu. W przypadku NSP 2011 jako okres odniesienia przyjęto tydzień od 25 do 31 marca 2011 r. Zastosowana kolejność wyodrębniania poszczególnych zbiorowości gwarantuje

zaklasyfikowanie każdej osoby tylko do jednej z trzech kategorii ludności wyróżnianych z punktu widzenia statusu na rynku pracy.

Pracujący – do kategorii tej zaliczono wszystkie osoby w wieku 15 lat i więcej, które w okresie badanego tygodnia (25–31 marca 2011 r.):

- wykonywały przez co najmniej 1 godzinę pracę przynoszącą zarobek lub dochód tzn. były zatrudnione w charakterze pracownika najemnego, pracowały we własnym (lub dzierżawionym) gospodarstwie rolnym lub prowadziły własną działalność gospodarczą poza rolnictwem, pomagały (bez wynagrodzenia) w prowadzeniu rodzinnego gospodarstwa rolnego lub rodzinnej działalności gospodarczej poza rolnictwem,
- nie wykonywały pracy (np. z powodu choroby, urlopu, przerwy w działalności zakładu, trudnych warunków atmosferycznych, strajku), ale formalnie miały pracę jako pracownicy najemni bądź pracujący na własny rachunek.

Zgodnie z „Zaleceniami międzynarodowymi do spisów ludności i mieszkań około 2010 roku” (ONZ, Genewa 2006) – pomagających członków rodziny, którzy nie wykonywali pracy w badanym tygodniu zaliczono do osób niepracujących.

Bezrobotni – są to osoby w wieku 15–74 lata, które spełniły jednocześnie trzy warunki:

- w okresie badanego tygodnia nie były osobami pracującymi,
- aktywnie poszukiwały pracy w okresie od 1 do 31 marca, tzn. podjęły przynajmniej jedno z następujących działań aby znaleźć pracę (niezależnie od uzyskanych efektów): odpowiadanie na ogłoszenia, poszukiwanie pracy przez krewnych i znajomych bądź bezpośrednio w zakładach pracy, podjęcie starań o zorganizowanie własnego miejsca pracy, zarejestrowanie się w biurze pośrednictwa pracy jako poszukujący pracy,
- były gotowe (zdolne) podjąć pracę w ciągu dwóch tygodni po tygodniu badanym, tj. w okresie od 1 do 14 kwietnia.

Do bezrobotnych zaliczono także osoby, które znalazły pracę i oczekiwały na jej rozpoczęcie w okresie 3 miesięcy oraz były gotowe tę pracę podjąć.

Bierni zawodowo – są to osoby w wieku 15 lat i więcej, które nie zostały zaklasyfikowane jako pracujące lub bezrobotne, tzn. osoby, które w badanym tygodniu:

- nie pracowały, nie miały pracy i jej nie poszukiwały,
- nie pracowały, poszukiwały pracy, ale nie były gotowe (zdolne) do jej podjęcia w ciągu dwóch tygodni po tygodniu badanym, tj. w okresie od 1 do 14 kwietnia,

- nie pracowały i nie poszukiwały pracy, ponieważ miały pracę załatwioną i oczekiwały na jej rozpoczęcie w okresie: dłuższym niż 3 miesiące lub do 3 miesięcy, ale nie były gotowe tej pracy podjąć.

Aktywni zawodowo – wszystkie osoby uznane za pracujące lub bezrobotne, zgodnie z definicjami podanymi powyżej.

***UWAGA.** W NSP 2011 charakterystyka ludności z punktu widzenia aktywności ekonomicznej jest możliwa jedynie w przypadku osób zamieszkujących w mieszkaniach. Osobom przebywającym w obiektach zbiorowego zakwaterowania oraz bezdomnym nie zadawano pytań dotyczących ich sytuacji na rynku pracy. W związku z tym w tablicach dotyczących aktywności ekonomicznej ludności osoby te uwzględniono w rubryce „nieustalony status na rynku pracy”. Rubryka ta uwzględnia również osoby, które brały udział w spisie, ale nie udało się dla nich uzyskać informacji o statusie na rynku pracy, a także osoby, które nie wzięły udziału w spisie (np. emigranci, osoby, które zrezygnowały z udziału w spisie) i nie udało się dla nich pozyskać podstawowych informacji o ich statusie na rynku pracy na podstawie rejestrów administracyjnych.*

Do podstawowych wskaźników opisujących sytuację na rynku pracy należą:

Współczynnik aktywności zawodowej – procentowy udział aktywnych zawodowo danego grupowania w ogólnej liczbie ludności danego grupowania.

Wskaźnik zatrudnienia – procentowy udział pracujących danego grupowania w ogólnej liczbie ludności danego grupowania.

Stopa bezrobocia – procentowy udział bezrobotnych danego grupowania w liczbie aktywnych zawodowo danego grupowania.

Uwaga. W tablicach powyższe wskaźniki zostały obliczone bez uwzględniania osób o nieustalonym statusie na rynku pracy.

1.3. Klasyfikacje i grupowania

Wszystkie zastosowane klasyfikacje i grupowania wynikają z Rozporządzenia Komisji (WE) nr 1201/2009 z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawie wykonania rozporządzenia (WE) nr 763/2008 Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie spisów powszechnych ludności i mieszkań w zakresie specyfikacji technicznych tematów i dotyczących ich podziałów.

Wiek

Wiek osób – określony liczbą lat ukończonych – ustalono poprzez porównanie pełnej daty urodzenia z datą przeprowadzenia spisu (tzw. dniem krytycznym, tj. 31 marca 2011 roku).

W tablicach informacje są podawane również wg ekonomicznych grup wieku:

- a) wiek przedprodukcyjny – mężczyźni i kobiety w wieku 15–17 lat,
- b) wiek produkcyjny – mężczyźni w wieku 18–64 lata, kobiety w wieku 18–59 lat,
 - wiek mobilny (18–44 lata mężczyźni i kobiety),
 - wiek niemobilny (45–64 lata – mężczyźni i 45–59 lat – kobiety),
- c) poprodukcyjny – mężczyźni w wieku 65 lat i więcej oraz kobiety w wieku 60 lat i więcej.

***UWAGA.** W tablicach dotyczących aktywności ekonomicznej ludności, o ile nie zaznaczono inaczej, informacje dotyczą ludności w wieku 15 lat i więcej (15–74 lata w przypadku tablic dla osób bezrobotnych).*

Stan cywilny

Ze względu na przepisy prawa obowiązujące w poszczególnych krajach – wyznaczające dolną granicę wieku umożliwiającego zawieranie związków małżeńskich – w spisach ludności przyjęto określanie stanu cywilnego dla osób będących w wieku 15 lat i więcej.

Stan cywilny faktyczny

Stan cywilny faktyczny osób został określony wtórnie: na podstawie stanu cywilnego prawnego osoby i charakteru związku w jakim żyje, tj. w oparciu o informacje dotyczące relacji i wzajemnych powiązań między osobami spisanymi w gospodarstwie domowym. Ustalono następujące kategorie faktycznego stanu cywilnego:

- a) kawaler, panna, tj. osoby, które nigdy nie pozostawały w prawnym związku małżeńskim i w momencie spisu nie tworzyły związku kohabitacyjnego (konkubinatu) z inną osobą,

b) żonaty, zamężna – osoby, które zawarły prawny związek małżeński i faktycznie pozostają w małżeństwie. Osoby te zadeklarowały pozostawanie we wspólnocie małżeńskiej niezależnie od tego, czy współmałżonkowie zostali spisani razem (w jednym mieszkaniu) czy oddzielnie (np. nieobecność spowodowana była nauką, pracą, brakiem wspólnego mieszkania).

Osoby pozostające w prawnym małżeństwie, które – decyzją jednego lub obojga małżonków – nie tworzyły wspólnoty małżeńskiej, ale rozpad ich związku nie został usankcjonowany decyzją sądu (poprzez orzeczenie rozwodu lub separacji) nie zostały zaliczone do żonatych/zamężnych, a ich stan cywilny faktyczny został określony zgodnie z deklaracją respondenta, jako separacja lub pozostawanie w związku kohabitacyjnym z inną osobą.

c) partner, partnerka – związki kohabitacyjne wyodrębniono w ramach tego samego gospodarstwa domowego, bez względu na prawny stan cywilny osób tworzących konkubinat,

d) wdowiec, wdowa – osoby, których prawne małżeństwo przestało istnieć z powodu śmierci współmałżonka i w momencie spisu nie tworzyły związku kohabitacyjnego z inną osobą;

e) rozwiedziony/rozwiedziona – osoby, których małżeństwo zostało rozwiązane orzeczeniem sądu i w momencie spisu nie tworzyły związku kohabitacyjnego z inną osobą,

f) separowany, separowana – kategoria ta dotyczyła osób, które w momencie spisu:

- pozostawały w separacji prawnej i nie tworzyły związków kohabitacyjnych z innymi osobami;
- pozostawały w prawnym małżeństwie, ale nie tworzyły już wspólnoty małżeńskiej, a także nie pozostawały w związku kohabitacyjnym z innymi osobami.

Poziom wykształcenia

Zgodnie z międzynarodową klasyfikacją kształcenia (International Standard Classification of Education) prezentowane poziomy opisują najwyższy ukończony cykl kształcenia w szkole lub szkolenia w innym trybie lub formie, uznany zgodnie z obowiązującym systemem szkolnictwa. Podstawą zaliczenia wykształcenia do określonego poziomu jest uzyskanie świadectwo (dyplom) ukończenia odpowiedniej szkoły niezależnie od trybu jej ukończenia (dziennie, wieczorowo, zaocznie czy eksternistycznie).

W tablicach zastosowano następujące grupowania poziomu wykształcenia:

Wykształcenie wyższe

dotyczy osób:

- ze stopniem naukowym: doktora, doktora habilitowanego, profesora,
- z tytułem magistra, lekarza lub równorzędnym, uzyskanym po ukończeniu studiów drugiego stopnia (uzupełniających magisterskich) lub jednolitych studiów magisterskich,
- z tytułem zawodowym: inżyniera, licencjata, dyplomowanego ekonomisty, uzyskanym po ukończeniu studiów pierwszego stopnia (licencjackich, inżynierskich);

Wykształcenie policealne

dotyczy:

- absolwentów kolegiów nauczycielskich i nauczycielskich kolegiów języków obcych (z wyjątkiem organizowanych w ramach szkoły wyższej) oraz absolwentów kolegiów pracowników służb społecznych; do tej kategorii należy zaliczyć również osoby, które ukończyły studium nauczycielskie,
- osób, które posiadają dyplom (świadectwo) ukończenia szkoły pomaturalnej, do której przyjęcie było uwarunkowane posiadaniem świadectwa dojrzałości (z maturą, pomaturalne),
- osób, które posiadają dyplom/świadectwo ukończenia szkoły policealnej, do której przyjęcie było uwarunkowane posiadaniem świadectwa ukończenia szkoły średniej (bez matury).

Wykształcenie średnie zawodowe:

dotyczy osób, które:

- otrzymały świadectwo dojrzałości (maturę) w szkole średniej zawodowej – technikum, technikum uzupełniającym, liceum zawodowym, liceum technicznym, szkole artystycznej II stopnia (zawodowe z maturą),
- otrzymały świadectwo ukończenia szkoły średniej zawodowej – technikum, technikum uzupełniającego, liceum zawodowego, liceum technicznego, szkoły artystycznej II stopnia (zawodowe bez matury).

Wykształcenie średnie ogólnokształcące:

dotyczy osób, które:

- otrzymały świadectwo dojrzałości (maturę) uzyskane w liceum ogólnokształcącym lub w liceum profilowanym lub ukończyły gimnazjum przed 1932 rokiem (ogólnokształcące z maturą),
- otrzymały świadectwo ukończenia liceum ogólnokształcącego lub liceum profilowanego (ogólnokształcące bez matury).

Wykształcenie zasadnicze zawodowe:

dotyczy osób, które posiadają świadectwo ukończenia: szkoły zawodowej (zasadniczej szkoły zawodowej lub rolniczej, szkoły przemysłowej, gimnazjum zawodowego itp.), szkoły przysposobienia zawodowego lub rolniczego, korespondencyjnego kursu rolniczego wyłącznie o poziomie zasadniczej szkoły zawodowej oraz szkoły mistrzów.

Wykształcenie podstawowe ukończone i gimnazjalne:

dotyczy osób, które:

- uzyskały świadectwo ukończenia gimnazjum (gimnazja zaczęły funkcjonować w roku szkolnym 1999/2000); ponadto do tej kategorii zalicza się absolwentów specjalnych szkół przysposabiających do pracy (wykształcenie gimnazjalne),
- posiadających świadectwo ukończenia: szkoły podstawowej (przed wojną powszechną) niezależnie od tego, ile klas liczyła (sześć, osiem, czy dawniej cztery), kursów dla pracujących w zakresie szkoły podstawowej, szkoły artystycznej I stopnia, realizującej jednocześnie program szkoły podstawowej (wykształcenie podstawowe ukończone).

Wykształcenie podstawowe nieukończone i bez wykształcenia szkolnego:

dotyczy osób, które uczą się w szkole podstawowej, uczyły się w szkole podstawowej, lecz jej nie ukończyły, bądź nigdy nie uczęszczały do szkoły.

Klasyfikacja statusu zatrudnienia

Zgodnie z Międzynarodową Klasyfikacją Statusu Zatrudnienia wyróżnia się następujące kategorie pracujących:

Pracownicy najemni – do tych osób zalicza się:

- osoby zatrudnione na podstawie stosunku pracy (umowa o pracę, umowa-zlecenie, umowa o dzieło, powołanie, wybór lub mianowanie) w jednostkach państwowych, spółdzielniach, jednostkach organizacji społecznych, politycznych i związków zawodowych, w jednostkach prywatnych, również u osób fizycznych i w indywidualnych gospodarstwach rolnych,
- osoby wykonujące pracę nakładczą,
- uczniów (oraz osoby przebywające na praktykach), z którymi zakłady pracy lub osoby fizyczne zawarły umowę o naukę zawodu lub przyuczenie do określonej pracy, jeżeli otrzymują wynagrodzenie,
- osoby zatrudnione w rodzinnym gospodarstwie rolnym bądź rodzinnej działalności gospodarczej i jednocześnie otrzymujące za wykonywaną pracę ustalony zarobek lub dochód (niekoniecznie w formie pieniężnej) – niezależnie od związku z gospodarstwem domowym użytkownika gospodarstwa rolnego czy właściciela rodzinnej działalności gospodarczej.

W kategorii pracowników najemnych wyróżniono osoby pracujące w pełnym i niepełnym wymiarze czasu pracy:

- a) **pracownicy najemni pełnozatrudnieni** – to osoby, które pracują w pełnym wymiarze godzin pracy obowiązującym w danej jednostce, na danym stanowisku pracy lub w danym zawodzie; do pracowników pełnozatrudnionych zalicza się również osoby, które zgodnie z obowiązującymi przepisami pracują w skróconym czasie pracy, osoby zatrudnione na podstawie umowy zlecenia, umowy o dzieło, wyboru lub wykonujących pracę nakładczą jeżeli przepracowali w badanym tygodniu co najmniej 36 godzin,
- b) **pracownicy najemni niepełnozatrudnieni** – to osoby, które zgodnie z zawartą umową pracują w niepełnym wymiarze godzin pracy obowiązującym w danym zakładzie pracy, na danym stanowisku lub w danym zawodzie.

Pracujący na własny rachunek – do tych osób zalicza się:

- właścicieli, współwłaścicieli i dzierżawców indywidualnych gospodarstw rolnych pracujących w tych gospodarstwach,
- członków rolniczych spółdzielni produkcyjnych,

- agentów we wszystkich systemach agencji,
- osoby prowadzące własną działalność gospodarczą poza rolnictwem (zarejestrowaną lub niezarejestrowaną), osoby którym narzucono zarejestrowanie własnej działalności jako 1- osobowy podmiot gospodarczy.

Wśród pracujących na własny rachunek wyróżnia się:

- a) **pracodawców** (czyli zatrudniających przynajmniej 1 pracownika najemnego),
- b) **pracujących na własny rachunek niezatrudniających pracowników najemnych.**

Pomagający członkowie rodzin – osoby, które bez umownego – ustalonego wcześniej – wynagrodzenia pomagają w prowadzeniu rodzinnej działalności gospodarczej, w tym również w prowadzeniu gospodarstwa rolnego.

2. Jakość wyników w badaniu reprezentacyjnym

Badanie aktywności ekonomicznej w ramach NSP 2011 odbyło się metodą reprezentacyjną, stąd też poniższe punkty będą odnosiły się zasadniczo do tej części spisu.

UWAGA! Dane w tablicach mogą się nie sumować ze względu na uogólnienia wyników z próby.

Ważnym obszarem prac przygotowawczych do NSP 2011 były działania związane z tworzeniem elektronicznego wykazu adresowo-mieszkaniowego na potrzeby spisu. Ten etap prac miał istotne znaczenie dla spisu prowadzonego nowoczesnymi metodami. Wykaz adresowo-mieszkaniowy był źródłem danych do zasilania *Master Rekordu (MR)*, do zarządzania na wszystkich etapach prowadzenia spisu, do ustalenia kompletności spisu, a także był podstawą do utworzenia operatu losowania próby do badania reprezentacyjnego.

Wykaz adresowo-mieszkaniowy przygotowany został w oparciu o rejestr TERYT (Krajowy Rejestr Urzędowy Podziału Terytorialnego Kraju) z wykorzystaniem danych pochodzących z innych źródeł, m.in. z państwowego zasobu geodezyjnego i kartograficznego w zakresie lokalizacji przestrzennej budynków. W związku z podłączeniem tych dwóch źródeł do identyfikatorów adresowych budynków z rejestru TERYT dołączone zostały także współrzędne geograficzne x,y (punkty adresowe). W zakresie informacji o osobach na potrzeby wykazu adresowo-mieszkaniowego wykorzystane były gminne zbiory meldunkowe, które zostały połączone z systemem NOBC, tj. systemem identyfikacji adresowej ulic,

nieruchomości, budynków i mieszkań, stanowiącym część rejestru TERYT. Przygotowane w tym trybie zestawienie budynków, mieszkań i osób było weryfikowane przez urzędy gmin podczas aktualizacji przedspisowej. Na tym etapie została ustalona zbiorowość budynków, mieszkań i obiektów zbiorowego zakwaterowania podlegających spisaniu, poprawność ich adresów oraz przyporządkowanie osób do poszczególnych mieszkań i obiektów.

W trakcie obchodu przedspisowego rachmistrzowie dokonali weryfikacji wszystkich punktów adresowych, które znalazły się w obszarze przydzielonych obwodów, porównując je z pozycjami ujętymi w wykazie adresowo-mieszkaniowym do obchodu. Przedmiotem obchodu było zatwierdzenie lub modyfikacja punktów adresowych wyszczególnionych w wykazie, a także usunięcie nieistniejących punktów adresowych lub ewentualne dodanie nowych nieodnotowanych w wykazie, na których znalazły się budynki mieszkalne, budynki niemieszkalne z mieszkaniami lub budynki obiektów zbiorowego zakwaterowania, np. dom studencki. W odróżnieniu do poprzednich spisów ludności i mieszkań rachmistrzowie w trakcie obchodu przedspisowego nie odwiedzali mieszkań. Zatem niemożliwa była weryfikacja informacji dotyczących głównego lokatora i liczby osób podlegających spisaniu.

Operat losowania mieszkań do badania reprezentacyjnego

Etapy tworzenia operatu losowania mieszkań obejmowały:

- 1) utworzenie zintegrowanego wykazu adresowo-mieszkaniowego w oparciu o Zestawienie adresowo-mieszkaniowe,
- 2) weryfikację wykazu w trakcie obchodu przedspisowego,
- 3) uzupełnienie wykazu dodatkowymi zmiennymi pochodzącymi z rejestrów i systemów informacyjnych i utworzenie operatu losowania do badania reprezentacyjnego.

Dodatkowo do wykazu adresowo-mieszkaniowego (w Operacyjnej Bazie Mikrodanych) zostały wprowadzone informacje pochodzące z innych rejestrów i systemów informacyjnych lub baz statystycznych jak: zbiory Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (Centralny Rejestr Ubezpieczonych – CRU, Emerytów i Rencistów – EiR oraz Centralny Rejestr Płatników Składek – CRPS), Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego (KRUS), Krajowej Ewidencji Podatników (KEP), rejestru PESEL, spisu ludności i mieszkań 2002, bazy budynkowej oraz uaktualnionego Wykazu bazowego do PSR 2010. Celem włączania do wykazu dodatkowych informacji była poprawa jakości danych zgromadzonych w tym wykazie oraz zapewnienie informacji na potrzeby warstwowania operatu losowania. W trakcie weryfikacji danych w wykazie zostały ustalone kryteria (zmiennie oraz ich

wartości), które zostały wykorzystane do tworzenia bardziej jednorodnych grup (warstwowania) jednostek badania.

Przy tworzeniu operatu losowania zostały pominięte:

- 1) obiekty zbiorowego zamieszkania niezawierające mieszkań,
- 2) obiekty zamknięte oraz mieszkania na terenie obwodów zamkniętych,
- 3) mieszkania w obiektach zbiorowego zakwaterowania stanowiących obwody zamknięte,
- 4) pomieszczenia prowizoryczne,
- 5) mieszkania niezamieszkanne, zniszczone na skutek klęsk żywiołowych w szczególności powodzi.

W konsekwencji w operacie zostały ujęte mieszkania zamieszkanne, w których osoby były zameldowane lub przebywały bez meldunku oraz te mieszkania niezamieszkanne, które były w trakcie remontu, zmiany lokatora lub nowo wybudowane. Budynki, które występowały pod jednym adresem były brane do losowania, jeżeli ich liczba nie przekroczyła dwóch. Operat losowania mieszkań został zaktualizowany w trakcie trwania obchodu przedspisowego, w wyniku którego do badania dołączono budynki, które nie znalazły się wcześniej w wykazie.

Zmienne uwzględnione w operacie losowania

Dla potrzeb badania reprezentacyjnego w wykazie dopisano do każdego mieszkania zestaw informacji, który został przeniesiony do operatu losowania, spośród których następnie ostatecznie wybierano kryteria warstwowania:

- 1) symbol terytorialny,
- 2) położenie budynku/mieszkania na terenie objętym klęską żywiołową,
- 3) liczba mieszkań w budynku wielomieszkaniowym,
- 4) położenie mieszkania w budynku wielomieszkaniowym,
- 5) rok zakończenia budowy budynku,
- 6) liczba osób w mieszkaniu (0, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 i więcej),
- 7) liczba osób zameldowanych na pobyt stały,
- 8) występowanie cudzoziemca w mieszkaniu,
- 9) występowanie osoby pracującej (posiadanie ubezpieczenia), emeryta lub rencisty w mieszkaniu oraz osoby bezrobotnej,
- 10) występowanie osoby niepełnosprawnej,
- 11) występowanie użytkownika gospodarstwa rolnego oraz powierzchni użytków rolnych,

12) położenie mieszkania w gminie o udziale społeczności mniejszościowej (narodowej lub etnicznej) co najmniej 10%.

Wartości zmiennych, jako kryteria warstwowania zostały zróżnicowane dla obszarów miejskich i wiejskich. Wybór kryteriów warstwowania został ostatecznie ustalony w trakcie losowania próbnego.

Błędy nielosowe w spisie ludności i mieszkań 2011

Podstawowym źródłem danych dla potrzeb oceny występowania oraz skali błędów nielosowych są wyniki spisu kontrolnego do NSP 2011. Dane zebrane w spisie kontrolnym powinny pozwolić na dokonanie oceny przede wszystkim błędów pokrycia (in plus oraz in minus), popełnianych z powodu niespisanania mieszkań i osób, które mogą wynikać z nieujęcia jednostek losowania w operacie losowania, opuszczenia osób, które powinny być spisane lub podwójnego spisywania osób, ewentualnego dopisywania fikcyjnych osób, a także do określenia błędów treści, wynikających z braków odpowiedzi lub błędów w odpowiedziach. Przyjęte założenia oraz dane pozyskane w spisie kontrolnym, powinny pozwolić na ocenę wpływu czynników zewnętrznych, tj. rachmistrzów, ankieterów czy samych respondentów, którzy dokonali samospisu – na jakość wyników spisu ludności i mieszkań 2011.

Także dane pozyskiwane z rejestrów i systemów informacyjnych mogły być źródłem błędów nielosowych z uwagi na brak integracji pomiędzy tymi bazami danych. Dane te wymagały szczególnej walidacji, która obejmowała procedury normalizacji, konwersji oraz synchronizacji podmiotowej, przedmiotowej i przestrzennej. Szczególnie ważne jest gruntowne rozpoznanie definicji pojęć stosowanych w różnych rejestrach i systemach informacyjnych, które są konsekwencją zapisów w regulacjach prawnych, na bazie których te systemy funkcjonują.

Efekty pogłębionej analizy występowania ewentualnych błędów nielosowych tak w spisie pełnym jak i w badaniu reprezentacyjnym będą – w miarę możliwości – prezentowane w kolejnych ogólnopolskich publikacjach tematycznych. Należy jednak pamiętać, że błędy te są bardzo trudne do wykrycia, zaś oszacowanie ich wpływu na wyniki spisu jest jeszcze trudniejsze, jeśli nie niemożliwe. Szczegółowe zasady metodologiczne spisu kontrolnego oraz jego wyniki zostaną przedstawione w publikacji poświęconej metodologii spisu ludności i mieszkań 2011.

Błędy losowe

Błędy losowe występują wyłącznie w badaniach reprezentacyjnych i są one zawsze powiązane ze schematem losowania próby. Błędy losowe są łatwe do oszacowania, jeśli tylko przestrzegane są zasady metody reprezentacyjnej, a w szczególności dobre przygotowanie operatu losowania oraz właściwy dobór jednostek losowania do próby (por. podrozdział 1.5). Błąd losowy w badaniu reprezentacyjnym do spisu 2011 został wyznaczony poprzez wskaźniki precyzji estymacji (por. podrozdział 1.8 w tym samym rozdziale).

2.1. Schemat losowania próby oraz alokacja jednostek w powiatach⁸

Podstawowym celem badania reprezentacyjnego realizowanego w ramach spisu 2011 było uzyskanie informacji o sytuacji społeczno-demograficznej na poziomie powiatów. Ustalono, że aby uzyskać reprezentatywne wyniki na poziomie ok. 400 jednostek wyodrębnionych w przekroju terytorialnym (w tym 380 powiatów) należy wylosować próbę mieszkań liczącą ok. 20% w skali kraju. W celu wylosowania próby o ustalonej liczebności zastosowany został schemat jednostopniowego losowania warstwowego. Jednostki losowania – mieszkania zostały przed losowaniem pogrupowane w warstwy w celu zwiększenia efektywności losowania. Zastosowano zróżnicowane podejście do warstwowania w zależności od typu powiatu i gminy.

W miastach – powiatach oraz w dzielnicach i delegaturach pięciu największych miast, a także w innych wyróżnionych większych miastach niebędących powiatami – w pierwszym etapie dokonany został podział mieszkań na dwie kategorie:

- 1) mieszkania w „blokowiskach”,
- 2) pozostałe mieszkania.

Kryterium podziału na powyższe kategorie był przypisany do każdego mieszkania wskaźnik, wyrażający liczbę mieszkań w budynku, w którym znajduje się dane mieszkanie. Do „blokowisk” zaliczone zostały mieszkania o wartości tego wskaźnika powyżej jego mediany. Następnie w każdej z tych kategorii mieszkania zostały powarstwowane ze względu na liczbę osób w mieszkaniu, po czym w ramach tak utworzonych kategorii nastąpił dalszy podział na 4 grupy ze względu na:

- 1) występowanie osoby pracującej w mieszkaniu,

⁸ Materiał roboczy opracowany przez zespół matematyków pod kierunkiem Bronisława Lednickiego.

- 2) występowanie emeryta lub rencisty w przypadku braku pracującego,
- 3) występowanie bezrobotnego w mieszkaniu w przypadku braku w/w osób,
- 4) mieszkania z innymi osobami.

Ponadto, w mieszkaniach poza „blokowskimi”, dodano kategorię: mieszkanie z użytkownikiem gospodarstwa rolnego.

Warstwowanie według liczby osób zamieszkałych w danym mieszkaniu było istotnym czynnikiem mającym wpływ na precyzję wyników, zniwelowało bowiem negatywne efekty zróżnicowanej liczby osób zamieszkałych w mieszkaniach. Efektywność tego etapu warstwowania zależała od korelacji liczby osób w mieszkaniu zapisanej w operacie losowania ze stanem rzeczywistym. Warstwowanie ze względu na pozostałe zmienne miało z kolei pozytywny wpływ m.in. na wyniki spisu związane z aktywnością ekonomiczną.

W pozostałych powiatach w pierwszym etapie założono warstwowanie według gmin, przy czym gminy miejsko-wiejskie traktowane były, jako dwie oddzielne gminy. W mniejszych miastach pominięty został etap podziału na mieszkania w tzw. blokowskich i pozostałe mieszkania, a warstwowanie odbywało się analogicznie jak w dużych miastach poza blokowskimi.

W gminach wiejskich w pierwszym etapie mieszkania podzielono na dwie kategorie:

- 1) mieszkania z użytkownikiem gospodarstwa rolnego,
- 2) pozostałe mieszkania.

W kategorii pierwszej wykonano warstwowanie według liczby osób zamieszkałych w mieszkaniu, a następnie, w miarę możliwości, dalsze warstwowanie według powierzchni gospodarstwa rolnego (dwie ewentualnie trzy grupy obszarowe w zależności od liczby mieszkań z użytkownikiem gospodarstwa w gminie). W przypadku drugiej kategorii mieszkań wykonano warstwowanie analogiczne jak w małych miastach.

Przedstawiona wyżej koncepcja warstwowania mogła prowadzić do utworzenia w niektórych powiatach bardzo rozdrobnionych warstw. W związku z tym program losujący przy tworzeniu warstw sprawdzał jednocześnie czy tworzone w powyższy sposób warstwy spełniały wymóg minimalnej liczby mieszkań. Warstwy zawierające zbyt mało mieszkań zostały łączone z sąsiednimi. Założono odwrotną niż przy tworzeniu, hierarchię kryteriów tzw. „sklejania” warstw.

Po utworzeniu warstw ustalone zostały liczebności prób do wylosowania w poszczególnych warstwach. Przyjęto proporcjonalną alokację próby pomiędzy warstwy.

Oznacza to m.in., że ustalona w wyniku alokacji pierwiastkowej frakcja losowania w danym powiecie obowiązywała we wszystkich gminach tego powiatu i w warstwach utworzonych wewnątrz gmin.

Alokacja próby w powiatach

Podziału założonej 20% próby mieszkań dla Polski pomiędzy powiaty dokonano przy wykorzystaniu metody alokacji pierwiastkowej. Metoda ta stanowi kompromis pomiędzy alokacją proporcjonalną a alokacją zapewniającą jednakową precyzję dla subpopulacji.

Przy założeniu, że zastosowano by proporcjonalne losowanie próby, w każdym powiecie próba stanowiłaby 20% populacji. Ponieważ precyzja wyników, tj. wielkość błędu losowego zależy od liczebności próby, uzyskano by w efekcie niedostateczną precyzję dla wielu małych powiatów. Z kolei, w metodzie alternatywnej uzyskujemy, w przybliżeniu, jednakową precyzję wyników dla wszystkich powiatów, ale za cenę istotnego „spłaszczenia” liczebności próby. W efekcie liczebność próby, a tym samym pracochłonność przy realizacji spisu byłaby mało zróżnicowana pomiędzy dużymi i małymi powiatami. Z tych powodów jako metodę rozdziału próby przyjęto alokację pierwiastkową, w której np. liczba mieszkań losowanych w konkretnym powiecie jest proporcjonalna do pierwiastka kwadratowego z populacyjnej liczby mieszkań i wyrażona wzorem:

$$n_p = n^* \times \frac{\sqrt{N_p}}{\sum_p \sqrt{N_p}}$$

gdzie:

n^* – założona liczebność próby dla Polski,

N_p – liczba mieszkań w p-tym powiecie,

Według powyższego wzoru obliczone zostały liczebności prób dla poszczególnych powiatów. Potraktowanie Warszawy, tak jak każdego innego powiatu, mogłoby w konsekwencji spowodować niemożność uzyskania w miarę precyzyjnych wyników dla poszczególnych dzielnic. Jako ostateczną próbę dla miasta Warszawy przyjęto wartość średnią 87,5 tys. mieszkań. Wartość ta została odjęta od założonej liczebności próby dla Polski tj. od 2631 tys., po czym dokonano alokacji pierwiastkowej dla 378 powiatów. Próby w najmniejszych powiatach tj. beskidzkim i sejneńskim wynoszą po ok. 3200 mieszkań (49% populacji), zaś największa próba (poza Warszawą) jest w m. Łodzi – 23, tys. mieszkań, czyli 6,9% liczby mieszkań w tym mieście na prawach powiatu.

W Warszawie, Łodzi, Krakowie, Wrocławiu i w Poznaniu podział próby pomiędzy poszczególne dzielnice i delegatury dokonany został również metodą pierwiastkową. Poza Warszawą, w pozostałych miastach, ze względu na małą liczbę delegatur (4 lub 5) nie zachodziła potrzeba zwiększania liczebności próby, tak jak w przypadku Warszawy. Ustalono dla poszczególnych delegatur w tych miastach liczebności prób zapewniając uzyskanie precyzji nie gorszej niż w najmniejszych powiatach.

Efektom tych działań było wylosowanie, spośród prawie 13,7 mln mieszkań, próby liczącej ponad 2744 tys. mieszkań. Utworzono prawie 70,5 tys. warstw, zaś wielkość próby w poszczególnych warstwach wahała się od niemal 6% do ponad 49%.

2.2. Łączenie danych pozyskanych z różnych źródeł

Różnorodność metod badania i technik pozyskiwania informacji dla potrzeb spisu ludności i mieszkań 2011 spowodowała konieczność łączenia danych pochodzących z rejestrów i systemów informacyjnych z wynikami badania reprezentacyjnego oraz z wynikami spisu otrzymanymi poprzez Internet. W badaniu reprezentacyjnym zebrano szeroki zakres danych od ponad 8 mln osób, mieszkających lub przebywających w ok. 2744 tys. wylosowanych mieszkaniach. Zdecydowana większość danych w tym badaniu została pozyskana poprzez bezpośrednie wywiady rachmistrzów z respondentami. Odsetek osób, które wypełniły formularz długi w samospisie internetowym wynosił niecałe 2%, natomiast udział osób, które dokonały samospisu na formularzu krótkim przekraczał 10%. Wywiady telefoniczne stosowano na ogół w sytuacji niekompletnie wypełnionych formularzy – do uzyskiwania odpowiedzi na pominięte pytania lub wyjaśniania nieścisłości i niekonsekwencji w zebranych danych.

Ze względu na przyjęte rozwiązania w badaniu reprezentacyjnym i badaniu pełnym osoba mogła zostać spisana więcej niż jeden raz. Na etapie opracowania wyników spisu zaistniała zatem konieczność wyboru źródła danych oraz wyboru „najlepszej” ankiety osobowej, w której pozyskano najszerszy zakres danych. Przyjęto przy tym założenie, że rozpatrywane ankiety są kompletne i zamknięte, co oznacza, że dla każdej ankiety osobowej uzyskano wszystkie informacje wynikające ze „ścieżek przejścia” w formularzu spisowym.

Procedury wyboru ankiety zostały przeprowadzone po etapie weryfikacji i ustaleniu kompletności osób w oparciu o informacje zawarte w wykazie adresowo-mieszkaniowym

zaktualizowanym po przeprowadzeniu spisu oraz po deduplikacji mieszkań. Proces ten w przypadku badania reprezentacyjnego – polegał na wyborze zestawu „najlepszych” ankiet osobowych dla danego mieszkania tzw. „paczki osobowej” („paczka osobowa” rozumiana, jako zestaw ankiet osobowych powiązanych z danym mieszkaniem – spisanych w danym mieszkaniu). Natomiast formularze krótkie, wykorzystywane przy samospisie były poddawane deduplikacji indywidualnie na podstawie zdublowanego lub zwielokrotnionego numeru ewidencyjnego Pesel – w ramach tego samego mieszkania, jak również pomiędzy mieszkaniami. Procedura deduplikacji tych ankiet była bardziej skomplikowana w przypadku braku numeru Pesel, jako unikalnego identyfikatora osoby.

Szczególnej walidacji, która obejmowała procedury normalizacji, konwersji oraz synchronizacji podmiotowej, przedmiotowej i przestrzennej – zostały poddane informacje pozyskiwane z rejestrów i systemów informacyjnych. Dane pozyskiwane z rejestrów i systemów informacyjnych mogły być źródłem błędów nielosowych z uwagi na brak integracji pomiędzy tymi bazami danych oraz nierozpoznane różnice definicyjne. Specjalnego podejścia wymagały sytuacje, kiedy występowały błędy w numerze Pesel lub niezgodności pomiędzy numerem Pesel, a datą urodzenia osoby. Należy także pamiętać, że rejestry i systemy informacyjne, które były wykorzystywane dla potrzeb spisu 2011 – zostały utworzone na podstawie przepisów prawnych dla zupełnie innych celów niż potrzeby statystyki. Każdy podmiot ujęty w takim rejestrze czy systemie informacyjnym nie może być usunięty z takiej bazy danych, dopóki nie zaistnieją okoliczności określone przepisami prawnymi i nie zostanie dostarczony stosowny dokument, potwierdzający zmianę statusu prawnego takiej jednostki.

Dane dla potrzeb spisu 2011 były pobierane ze źródeł administracyjnych po ich weryfikacji informacjami pozyskanymi od respondentów w samospisie internetowym (na formularzu krótkim) oraz w badaniu reprezentacyjnym (na formularzu długim). Łącznie dla potrzeb spisu pełnego zostały zaktualizowane informacje pobieranych z rejestrów i systemów informacyjnych dla ok. 32% osób.

Utworzona baza danych spisowych wymagała zastosowania dwóch podejść przy opracowywaniu wyników spisu 2011.

Pierwsze podejście zostało zastosowane w odniesieniu do ustalenia stanów ludności oraz ich charakterystyki według cech demograficznych (płeć, wiek), a także miejsca zamieszkania. Kompletność tych danych dla całej populacji w kraju zapewniły

zaktualizowane dane w zbiorach rejestrowych i systemach informacyjnych. Oznacza to, że stany ludności i struktury demograficzne takie jak płeć i wiek – mogą być opracowywane dla dowolnie małych jednostek podziału administracyjnego kraju, przekroju terytorialnego (miejscowości), geograficznego (określonego wymiarami x, y) oraz statystycznego (obwody spisowe, rejony statystyczne i miejscowości statystyczne).

Drugie podejście zastosowano w odniesieniu do większości tematów badanych w spisie, dla których nie było odpowiadających danych w rejestrach i systemach informacyjnych. W obszarze tych tematów wyniki spisu zostały wyprowadzone poprzez uogólnienie na całą populację danych zebranych w 20% próbie (w skali kraju) osób mieszkających lub przebywających w wylosowanych mieszkaniach. Bezprecedensowa wielkość próby losowej mieszkań zastosowanej w spisie 2011, dobieranej z ponad 70 tys. warstw obejmujących wszystkie gminy w kraju, zagwarantowała reprezentatywne wyniki spisu począwszy od poziomu powiatu. Wyniki spisu 2011 wyprowadzone na podstawie badania reprezentacyjnego powinny być zawsze prezentowane wraz z błędami precyzji. Pozyskane dla 20% ludności informacje, zawierają obszerny pod względem przedmiotowym zakres danych, które po uogólnieniu na całą populację pozwalają na szeroką charakterystykę demograficzną, społeczną i ekonomiczną ludności, gospodarstw domowych oraz rodzin.

2.3. Uogólnianie wyników badania reprezentacyjnego

Na etapie opracowania wyników badania reprezentacyjnego wyodrębnione zostały dwa etapy uogólniania (ważenia) wyników tego badania:

etap I – ważenie przy zastosowaniu skorygowanych wag „z frakcji”, będących odwrotnością frakcji losowania, dla jednostek badania typu mieszkania,

etap II – ważenie przy zastosowaniu skalibrowanych wag dla jednostek badania będących osobami.

Pierwotne wagi zostały wyznaczone jako odwrotność frakcji losowania dla prawie 70,5 tys. warstw. Należy przypomnieć, że celem warstwowania było wyodrębnienie możliwie jednorodnych grup jednostek losowania. W ramach każdej z warstw – wagi były identyczne. Pierwotne wagi z frakcji musiały zostać skorygowane z uwagi na 13,7% braki wypełnionych ankiet mieszkaniowych w badaniu reprezentacyjnym.

Wagi skorygowane, wyznaczone w I etapie są stosowane do uogólniania wyników spisu w zakresie mieszkań. Natomiast dla budynków jednorodzinnych, w ramach których występują 1 lub 2 mieszkania, wyprowadzone zostały odrębne wagi. Także odrębne wagi wyprowadzono dla gospodarstw domowych i rodzin. Wagi te zostały naliczone wtórnie – na bazie skalibrowanych wag dla osób tworzących gospodarstwa domowe.

Z uwagi na konieczność zintegrowania wyników badania reprezentacyjnego ze spisem pełnym (w zakresie podstawowych zmiennych dotyczących: płci, wieku oraz miejsca zamieszkania – poziom powiatu z wyodrębnieniem części miejskiej i wiejskiej) zaistniała potrzeba wyprowadzenia skalibrowanych wag dla poszczególnych osób.

Kalibracja jest metodą polegającą na odpowiedniej korekcie wag, tak aby zostały zrekompensowane straty informacji związane z występującymi brakami odpowiedzi. W NSP 2011 kalibracja miała na celu dostosowanie struktur płci i wieku pozyskanych w badaniu reprezentacyjnym na poziomie powiatów (z uwzględnieniem obszarów miejskich i wiejskich), do struktur ludności według płci i wieku ustalonych w spisie pełnym, którego wyniki stanowiły populację referencyjną, tj. populację odniesienia.

Kalibracja wag została wykonana przy wykorzystaniu programu CALMAR (*Calibration on Margins*) przez przedstawicieli środowiska naukowego Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu.⁹ **Wagi skalibrowane służą do uogólniania wyników badania reprezentacyjnego w zakresie stanów i struktur ludności.** Wagi kalibracyjne pozwalają odtwarzać struktury spisowe ludności na poziomie powiatów według płci, grup wieku (ostatnia grupa 85 lat i więcej). Ponadto wagi te pozwalają odtwarzać struktury według płci i pojedynczych roczników wieku dla 5 największych miast: Warszawa, Kraków, Łódź, Poznań i Wrocław. Dla Warszawy jest to możliwe w ramach płci i roczników wieku 0,1,...,99, 100 lat i więcej, a dla pozostałych 4 miast – tylko do wieku 85 lat i więcej.

Dla województw oraz dla całego kraju możliwe jest odtwarzanie struktur – oczywiście z uwzględnieniem płci i klasy miejscowości (w tym wyodrębnienie części miejskiej i wiejskiej) – w ramach roczników wieku, przy czym ostatnią grupę należy utworzyć jako 85 lat i więcej ze względu na brak reprezentacji w starszych rocznikach wieku dla niektórych województw w badaniu reprezentacyjnym, tj. powyżej 85 lat. Dzięki skalibrowaniu wag wyniki spisu wygenerowane z badania pełnego oraz uogólnione z badania reprezentacyjnego

⁹ Materiał roboczy: „Raport z opisem wyników z zakresu możliwości wykorzystania kalibracji na potrzeby korygowania wag w złotym rekordzie” pod kierunkiem prof. dr hab. Jana Paradysza

są tożsame – dla struktur ludności z uwzględnieniem płci, wieku (z pewnym ograniczeniem do grup wieku) oraz klasy miejscowości.

Algorytm wyznaczania wag dla mieszkań w badaniu reprezentacyjnym

W celu uzyskania poprawnych uogólnień konieczne było skorygowanie wag początkowych, wynikających z zastosowanego schematu losowania. Korekta uwzględniła zjawisko braku odpowiedzi oraz informacje o przyczynach nie uzyskania danych od niektórych badanych jednostek. Ponieważ jednostką losowania było mieszkanie, procedura korygowania wykorzystywała informacje przypisane do zmiennej „przyczyny niewypełnienia formularza”, gdzie zakodowano różne przyczyny dla mieszkań wylosowanych do próby.

W ramach każdej warstwy zdefiniowanej na etapie losowania próby mieszkań wyznaczono korektę wagi wynikającej z ustalonej frakcji losowania w danej warstwie. Korekta polegała na wykorzystaniu wskaźnika korygującego, wyliczanego jako iloraz liczby mieszkań, które powinny być zbadane do liczby mieszkań dla których udało się zrealizować badanie (odwrotność tego ilorazu można interpretować jako wskaźnik kompletności). Dla wylosowanej próby 2684,2 tys. mieszkań udało się zebrać wypełnione formularze od 2317,7 tys. mieszkań. Przypadki zaliczone jako będące poza badaną populacją, tzn. stwierdzono brak mieszkania lub mieszkanie niezamieszkane (pustostan), w trakcie postępowania spadkowego, przeznaczone do remontu, jeszcze nie zasiedlone itp. – stanowiły 140,4 tys., czyli około 5,2% wylosowanej próby. Występowanie takich jednostek w wylosowanej próbie zostało potraktowane jako błędy operatu losowania.

Waga skorygowana przypisana zbadanym mieszkaniom z danej warstwy była iloczynem tak wyznaczonej korekty oraz wagi z losowania (z frakcji). W przypadku warstw dla których obliczona korekta była zbyt duża i przekraczała umowny próg (przyjęty na poziomie 3) stosowano procedurę „sklejania” sąsiednich warstw i powtarzano obliczenia korekty aż do spełnienia założonego ograniczenia. Taka procedura stanowiła zabezpieczenie przed nadmiernym zróżnicowaniem wag, które zwiększa wariancję estymatorów i jest niekorzystne dla precyzji estymacji.

Oddzielnie traktowano część próby mieszkań dopisanych już po etapie losowania, w trakcie obchodu przedspisowego. W ramach badanych dodatkowo 105,4 tys. mieszkań zrealizowano badanie w 45,3 tys. mieszkaniach, poza badaną populacją okazało się być 43,1 tys. mieszkań. W tej części próby założono, że wagi z losowania są równe

1 i zastosowano opisany algorytm korekty na poziomie umownych warstw zdefiniowanych jako powiaty.

Skorygowane w opisany sposób wagi mogą być wykorzystywane do wyprowadzania wartości globalnych (np. ogólnej liczby mieszkań, mieszkań zamieszkałych, mieszkań substandardowych oraz używane do estymacji dla cech mieszkaniowych (np. mieszkań według ich wielkości).

Imputacja brakujących danych

W spisie 2011 stosowano także imputację brakujących danych w odpowiedziach respondentów, tzw. imputację dedukcyjną – na podstawie zależności pomiędzy zmiennymi. W większości przypadków była to imputacja pozycyjna, przeprowadzana z wykorzystaniem podejścia deterministycznego. Imputacja pozycyjna była stosowana także w przypadku brakujących odpowiedzi w formularzu do badania reprezentacyjnego – na podstawie wartości zmiennych dostępnych w rejestrach lub systemach informacyjnych. Procedury takie były możliwe do wykonania wyłącznie pod warunkiem pełnej zgodności definicyjnej zmiennych występujących w obu źródłach danych. W nielicznych przypadkach – z wykorzystaniem podejścia stochastycznego – została wprowadzona imputacja całych badanych jednostek.

W celu przedstawienia w niniejszej publikacji ostatecznych wyników z obszaru aktywności ekonomicznej ludności dokonano imputacji na podstawie rejestrów w zakresie podstawowych informacji o statusie na rynku pracy (osoba pracująca, bezrobotna czy bierna zawodowo) oraz pracy w indywidualnych gospodarstwach rolnych.

2.4. Precyzja estymacji wartości globalnych

Podstawowymi parametrami obliczanymi na podstawie danych zebranych w badaniu reprezentacyjnym w ramach NSP 2011 są wartości globalne dla poszczególnych zmiennych. Większość badanych zmiennych charakteryzuje populację osób, mniejsza część dotyczy mieszkań i budynków. Poniżej opisano sposób estymacji oraz oceny jakości estymacji dla cech dotyczących ludności.¹⁰

Estymator wartości globalnej ustalonej cechy dla osób na poziomie agregacji typu: kraj ogółem, województwa, powiaty – jest sumą ważoną postaci:

¹⁰ Materiał roboczy opracowany przez dra Roberta Wieczorkowskiego.

$$\hat{Y} = \sum_{h,i,j} w_{hij} y_{hij}$$

gdzie h oznacza warstwy wynikające ze schematu losowania próby mieszkań, definiowane za pomocą kombinacji zmiennych: kod gminy przed obchodem spisowym i numer warstwy oraz: i – oznacza kod mieszkania, czyli jednostkę losowania próby, j – oznacza osobę zaliczoną do składu danego mieszkania, w_{hij} – oznacza wagę przypisaną do konkretnej osoby z danego mieszkania; jest to wartość zapisana w zmiennej *waga_na_lud_pierwsza_osoba*, tj. po procesie kalibracji, y_{hij} – oznacza wartości analizowanej cechy dla osób np. 1 – jeżeli osoba posiada wykształcenie wyższe, 0 – w przeciwnym przypadku; dla konkretnych tablic wynikowych konieczne może być przygotowanie specjalnego zestawu nowych cech w oparciu o istniejące już w danych wynikowych np. do analizowania ludności w grupach wiekowych należy zdefiniować odpowiednie zmienne zero-jedynkowe dla ustalonych przedziałów wieku; jeżeli są potrzebne dodatkowo głębsze poziomy grupowania należy zdefiniować odpowiednio dodatkowe zmienne (np. uwzględniając podziały na miasta i wieś lub płeć).

Do oceny jakości estymatora wartości globalnej wyznacza się tzw. wskaźniki precyzji estymacji.

Umożliwiają one użytkownikom tablic wynikowych właściwą ocenę danych. Przyjęto, że prezentowane wskaźniki precyzji będą zdefiniowane jako względne błędy standardowe (inaczej współczynniki zmienności – oznaczane jako CV i wyrażone w procentach) za pomocą wzoru:

$$CV = 100 * \frac{\sqrt{Var(\hat{Y})}}{\hat{Y}}$$

gdzie Var oznacza oszacowanie wariancji estymatora, obliczane według formuły:

$$Var(\hat{Y}) = \sum_h \frac{n_h(1 - n_h/N_h)}{n_h - 1} \sum_i \left(\sum_j w_{hij} y_{hij} - \frac{\sum_i \sum_j w_{hij} y_{hij}}{n_h} \right)^2$$

Wielkość n_h oznacza liczbę mieszkań w danej warstwie zrealizowanej próby, natomiast N_h jest liczbą mieszkań z danej warstwy w populacji; wielkości N_h można odtworzyć odpowiednio sumując skorygowane wagi wynikające z losowania próby do badania reprezentacyjnego.

Wskaźniki precyzji estymacji wartości globalnych dla podstawowych zmiennych zostały przedstawione w tablicach precyzji znajdujących się na końcu aneksu tabelarycznego.

Wskaźnik CV można wykorzystywać do wyznaczania przedziału ufności, który z określonym prawdopodobieństwem (tzw. poziomem ufności, np. 95%) pokrywa prawdziwą wartość estymowanego parametru. Na przykład dla poziomu ufności 95% granice takiego przedziału mają postać: $\hat{Y} \pm 1,96 * \hat{Y} * CV/100$. Jeżeli oszacowana liczba osób bezrobotnych w wieku 15–24 lata wynosiła 489,2 tys., a wskaźnik precyzji dla tej cechy wynosił $CV=0,32\%$, to wyznaczając granice przedziału ufności można stwierdzić, że z prawdopodobieństwem 0,95 przedział wartości pomiędzy 486,2 tys. a 492,3 tys. obejmuje prawdziwą liczbę takich osób.

Kolejny przykład. Wskaźnik precyzji dla tej samej zmiennej, tj. liczby osób bezrobotnych w wieku 15–24 lata w woj. podlaskim wynosił 1,65%. Jeżeli oszacowana liczba osób bezrobotnych w wieku 15–24 lata wynosiła 15546 osób, a wskaźnik precyzji dla tej cechy wynosił $CV=1,65\%$, to wyznaczając granice przedziału ufności można stwierdzić, że z prawdopodobieństwem 0,95 przedział wartości pomiędzy 15043 a 16049 pokrywa prawdziwą liczbę takich osób.

Z podanych przykładów widać, że uogólnienia dla województw są obciążone większym błędem losowym. Wynika to z tego, że liczebności prób w województwach były wielokrotnie mniejsze od liczebności próby ogólnopolskiej.

Interpretując wyniki badania reprezentacyjnego zwykle przyjmuje się umowne progi precyzji, powyżej których jakość uogólnień nie jest zadowalająca. Praktycznie wartość takiego progu można ustalić na poziomie np. $CV=10\%$. Wtedy oszacowania z błędem względnym powyżej 10% powinny być traktowane jako mało precyzyjne; wskazuje to na konieczność prezentacji wyników na wyższych stopniach agregacji.

Rozdział I

AKTYWNOŚĆ EKONOMICZNA LUDNOŚCI – PODSTAWOWE WYNIKI BADANIA

Badanie aktywności ekonomicznej ludności, przeprowadzone w 2011 r. w ramach Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań, pozwoliło na ustalenie bieżącej aktywności ekonomicznej ludności w wieku 15 lat i więcej, czyli statusu na rynku pracy w ostatnim tygodniu marca 2011 r. Kryterium to umożliwiło określenie badanych jako osoby pracujące, bezrobotne lub bierne zawodowo. Zastosowanie zarówno odpowiedniej kolejności pytań w ankiecie spisowej oraz tzw. pytań filtrujących dopuściło zaliczenie każdej z osób tylko do jednej z wyżej wymienionych kategorii.

W NSP 2011 pytania dotyczące sytuacji osób na rynku pracy skierowano tylko do osób zamieszkałych w mieszkaniach, w związku z tym kryterium bieżącej aktywności ekonomicznej nie ma zastosowania w stosunku do osób w obiektach zbiorowego zakwaterowania oraz do bezdomnych.

Wyniki spisu wskazują, że w dniu 31 marca 2011 r. w województwie warmińsko-mazurskim ludność w wieku 15 lat więcej spełniająca kryterium faktycznego zamieszkania liczyła 1 220,1 tys. osób, z tego:

- 1 212,5 tys. to osoby zamieszkałe w mieszkaniach, a więc podlegające badaniu statusu na rynku pracy,
- 7,6 tys. – ludność poza mieszkaniem (przebywająca w obiektach zbiorowego zamieszkania i bezdomna), dla której nie zbierano informacji o sytuacji na rynku pracy.

Poza zakresem dalszej analizy znalazły się osoby, które co prawda podlegały badaniu, ale dla których nie udało się ustalić statusu na rynku pracy (co w znacznej mierze mogło wynikać z faktu przebywania tych osób za granicą). Łącznie statusu na rynku pracy nie określono dla 7,2% ludności województwa w wieku 15 lat i więcej spełniającej kryterium faktycznego zamieszkania (jeden z najwyższych odsetków w kraju, wyższy zanotowano w podkarpackim, podlaskim i opolskim; Mapa 1). Były to w większości osoby w wieku produkcyjnym (Wykres 2). Najliczniejszą grupę stanowili wśród nich 25–34-latkowie (w grupie badanych w wieku 25–34 lata odsetek osób, dla których nie było możliwości ustalenia statusu na rynku pracy wyniósł niemalże 40% – wyższy był jedynie w woj. lubuskim; Mapa 2). W Polsce odsetek osób z nieokreślonym statusem na rynku pracy wyniósł 5,1%.

W strukturze ludności badanej pod względem aktywności ekonomicznej w województwie warmińsko-mazurskim połowę stanowili aktywni zawodowo. Wśród nich 511,7 tys. to osoby pracujące, a 97,7 tys. to bezrobotni. W Polsce zanotowano nieco wyższy udział ludności aktywnej zawodowo, a wśród niej większy odsetek osób pracujących, natomiast mniejszy niż w województwie odsetek bezrobotnych (Wykres 1). Osoby, które nie miały pracy i z różnych względów jej nie poszukiwały, czyli bierne zawodowo, stanowiły 42,8% badanych w warmińsko-mazurskim (w kraju 42,6%).

Tabl. 1. Aktywność ekonomiczna ludności w wieku 15 lat i więcej według miejsca zamieszkania i płci w województwie warmińsko-mazurskim

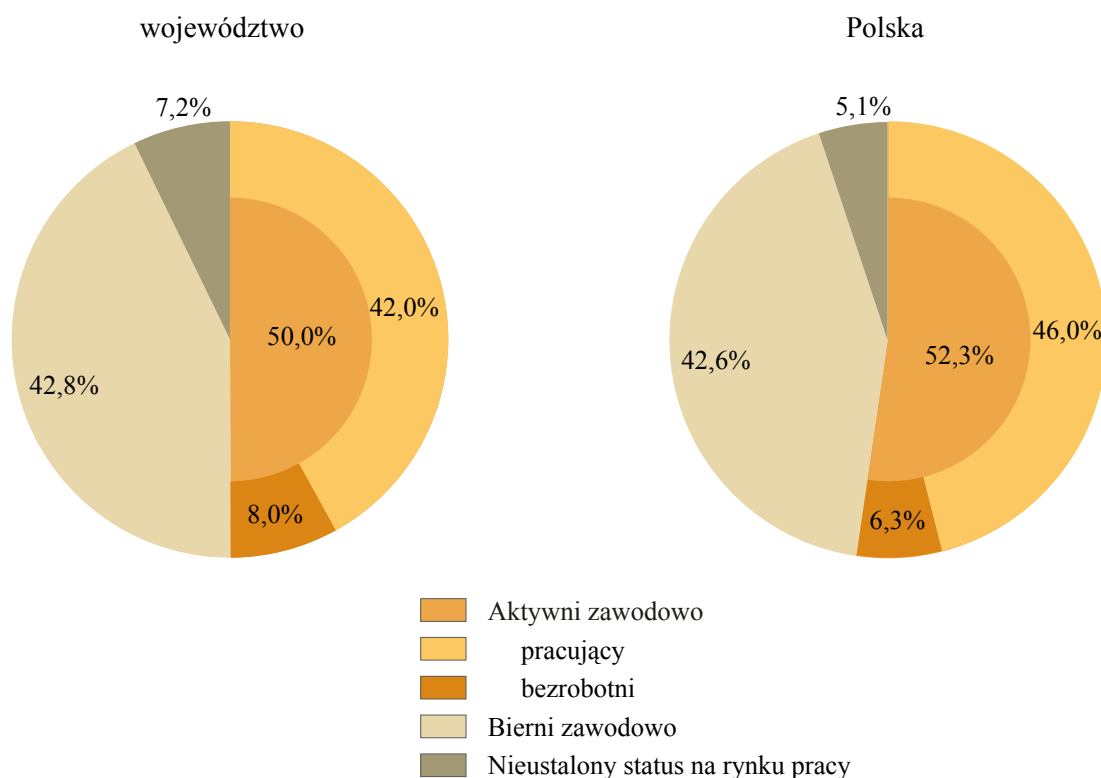
WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem	Aktywni zawodowo			Bierni zawodowo	Nieustalony status na rynku pracy
		razem	pracujący	bezrobotni		
Ogółem	1 220 098	609 471	511 723	97 747	522 712	87 915
mężczyźni	592 293	336 774	285 063	51 712	211 824	43 694
kobiety	627 805	272 696	226 661	46 036	310 887	44 221
Miasta	737 872	367 288	312 754	54 534	311 975	58 609
mężczyźni	348 320	194 507	165 845	28 662	124 680	29 133
kobiety	389 552	172 781	146 909	25 872	187 294	29 476
Wieś	482 226	242 182	198 969	43 213	210 737	29 306
mężczyźni	243 973	142 268	119 218	23 050	87 144	14 561
kobiety	238 253	99 915	79 752	20 163	123 593	14 745

Wśród osób aktywnych zawodowo ponad połowę stanowili mężczyźni (Wykres 2). Z kolei przyjmując za kryterium miejsce zamieszkania okazuje się, że ok. 60% aktywnych zawodowo to mieszkańcy miast.

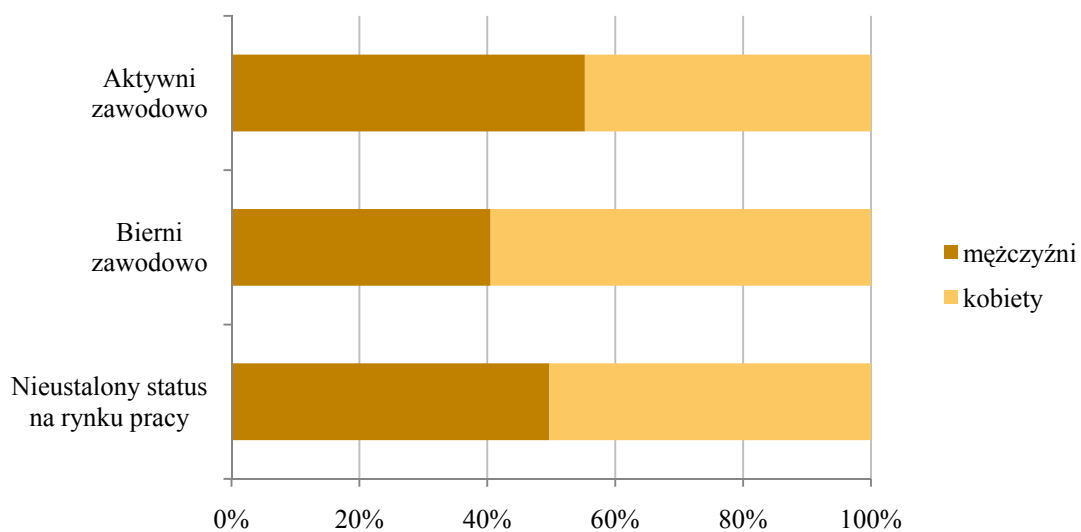
Aktywni zawodowo to w większości osoby w wieku produkcyjnym (98,2%). Biorąc pod uwagę pięcioletnie grupy wieku można uszczegółwić badaną zbiorowość – okazuje się, że najbardziej aktywne były osoby 25–34-letnie (ok. 28% wszystkich osób aktywnych zawodowo).

Poziom wykształcenia osób aktywnych zawodowo w województwie nieznacznie odbiegał od przeciętnego w kraju. W warmińsko-mazurskim zanotowano wyższy odsetek aktywnych z wykształceniem podstawowym ukończonym i gimnazjalnym, natomiast mniejszy był odsetek osób z wykształceniem wyższym (także średnim ogólnokształcącym i zawodowym, jednak różnica nie była duża).

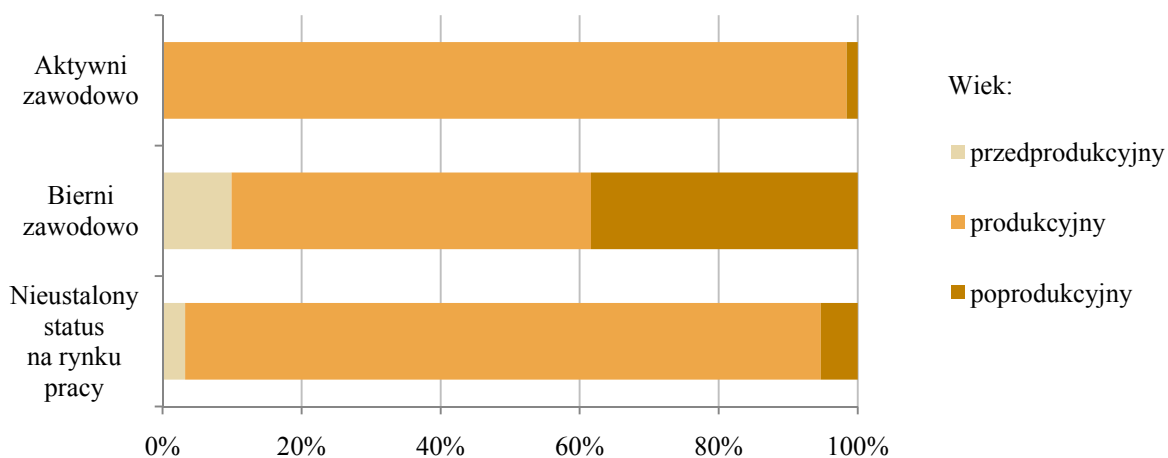
Wykres 1. Ludność w wieku 15 lat i więcej według statusu na rynku pracy w województwie warmińsko-mazurskim i w Polsce

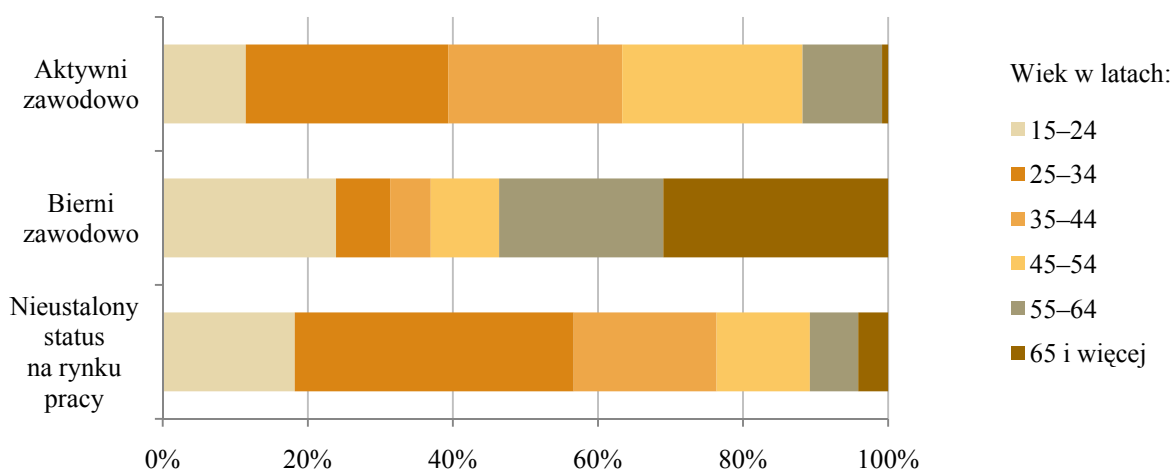
Wykres 2. Aktywność ekonomiczna ludności w wieku 15 lat i więcej według płci w województwie warmińsko-mazurskim

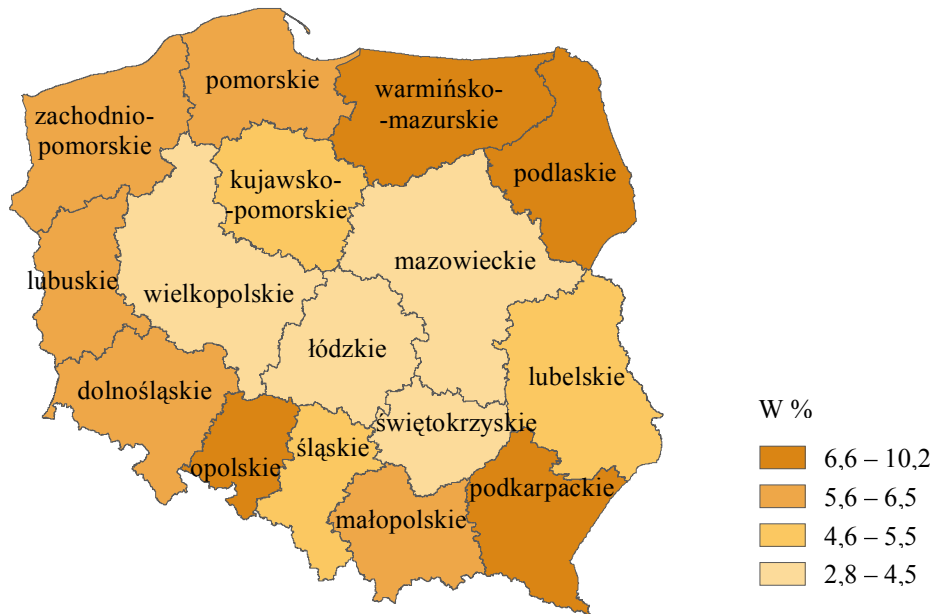
Wykres 3. Aktywność ekonomiczna ludności w wieku 15 lat i więcej według ekonomicznych grup wieku w województwie warmińsko-mazurskim

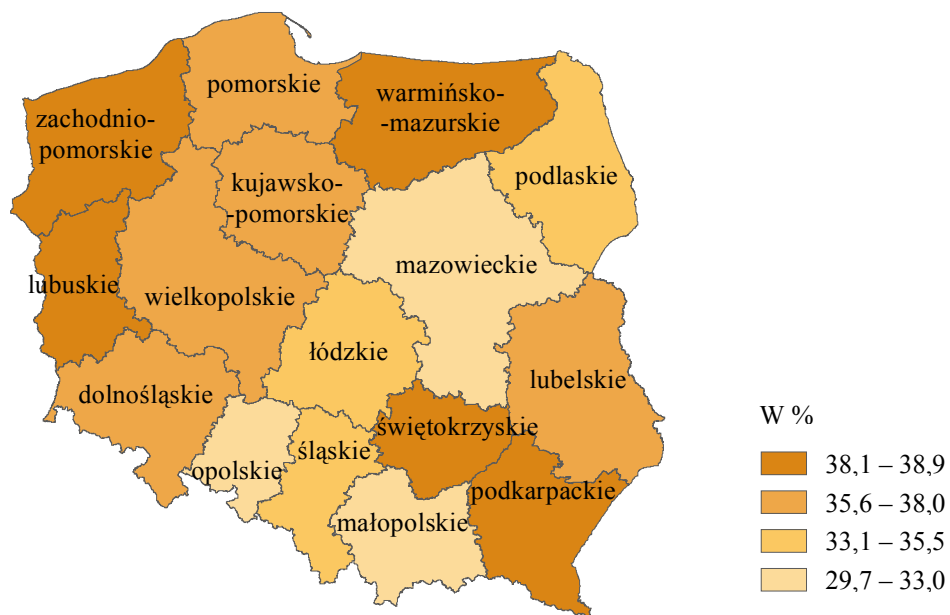
Wykres 4. Aktywność ekonomiczna ludności w wieku 15 lat i więcej według grup wieku w województwie warmińsko-mazurskim

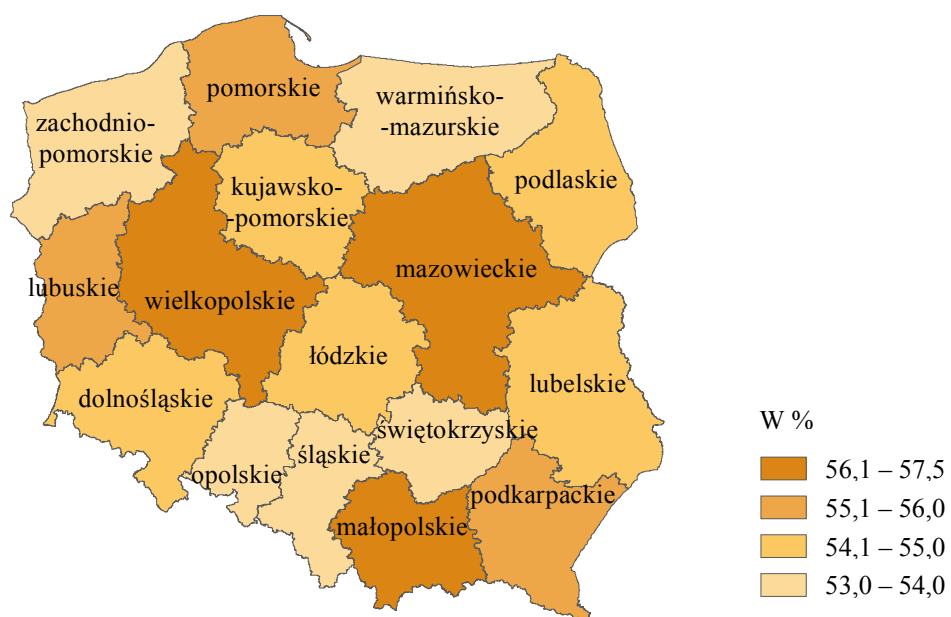
Mapa 1. Odsetek ludności w wieku 15 lat i więcej o nieustalonym statusie na rynku pracy w województwach

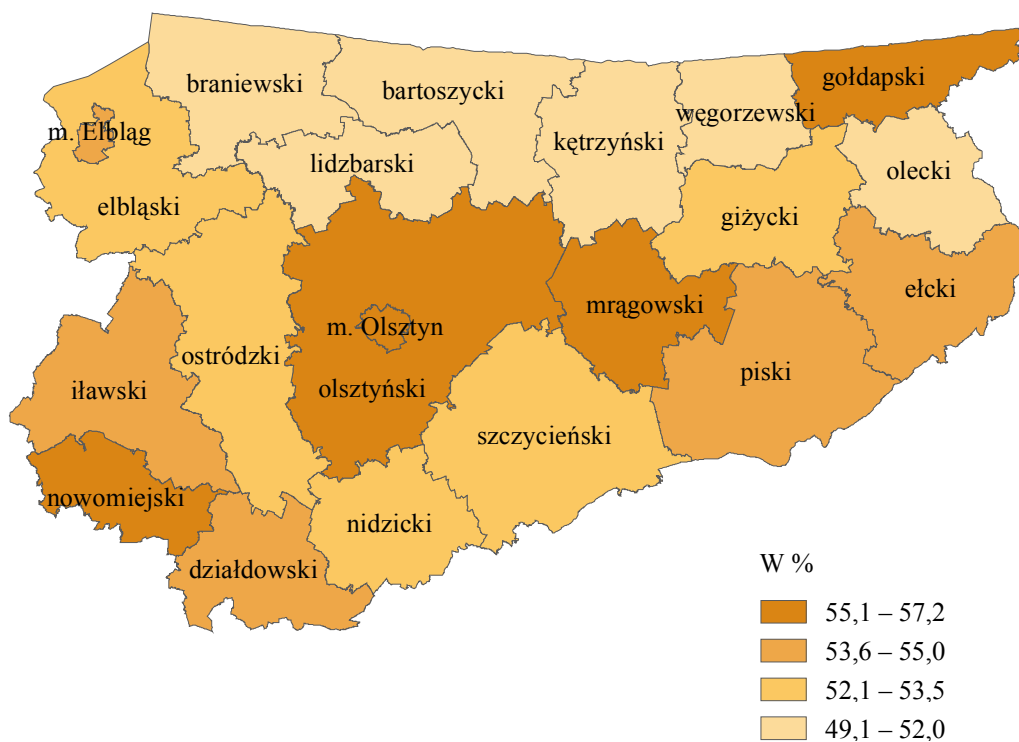
Mapa 2. Odsetek osób w wieku 25–34 lata o nieustalonym statusie na rynku pracy w województwach

Mapa 3. Współczynnik aktywności zawodowej w województwach

Mapa 4. Współczynnik aktywności zawodowej w powiatach województwa warmińsko-mazurskiego

Jedną z podstawowych miar rynku pracy jest współczynnik aktywności zawodowej, czyli procentowy udział aktywnych zawodowo w ogólnej liczbie ludności w wieku 15 lat i więcej. Przyjął on dla województwa wartość 53,8%, podczas gdy przeciętny dla Polski był równy 55,1%. Województwami, w których ludność była najbardziej aktywna zawodowo, były wielkopolskie, mazowieckie i małopolskie (Mapa 3). Najmniej aktywni zawodowo byli mieszkańcy świętokrzyskiego, śląskiego i opolskiego.

Tabl. 2. Współczynnik aktywności zawodowej według miejsca zamieszkania i płci oraz grup wieku, poziomu wykształcenia i stanu cywilnego w województwie warmińsko-mazurskim (w %)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem			Miasta			Wieś		
	razem	mężczyźni	kobiety	razem	mężczyźni	kobiety	razem	mężczyźni	kobiety
Ogółem	53,8	61,4	46,7	54,1	60,9	48,0	53,5	62,0	44,7
Grupy wieku									
15–17 lat	2,2	2,6	1,7	1,5	1,6	1,4	2,9	3,8	1,9
18–19	18,8	22,9	14,3	14,9	17,7	11,9	23,3	28,9	17,2
20–24	60,0	67,6	51,8	56,3	62,4	50,0	64,8	74,2	54,3
25–29	80,2	86,8	73,2	82,4	87,0	77,6	77,0	86,4	66,2
30–34	82,7	88,1	76,9	84,6	88,6	80,6	79,6	87,3	70,7
35–39	83,9	87,9	79,7	85,5	88,6	82,3	81,6	86,8	75,7
40–44	82,6	85,0	80,2	84,3	86,0	82,7	80,4	83,8	76,5
45–49	79,7	81,1	78,4	80,8	81,7	80,0	78,2	80,3	75,7
50–54	71,9	75,1	68,8	73,1	75,3	71,2	70,0	74,7	64,6
55–59	49,3	62,1	37,4	50,3	63,5	39,0	47,6	59,9	34,0
60–64	19,3	29,0	10,6	20,4	31,2	11,2	17,1	25,1	9,3
65 lat i więcej	3,1	5,4	1,7	3,2	5,9	1,7	2,9	4,6	1,8
Poziom wykształcenia									
wyższe	78,0	79,0	77,3	77,5	78,2	77,0	79,7	82,2	78,2
policealne	67,6	77,3	63,9	66,2	75,6	62,6	72,8	83,3	68,7
średnie zawodowe	66,5	73,4	59,4	63,0	70,2	55,7	74,0	80,3	67,7
średnie ogólnokształcące	52,0	62,2	45,5	49,2	59,7	42,4	58,9	68,5	53,0
zasadnicze zawodowe	66,1	72,4	55,4	61,8	68,2	51,3	71,0	77,1	60,3
podstawowe ukończone i gimnazjalne	25,8	34,8	17,6	19,9	27,6	13,7	30,5	40,1	21,0
podstawowe nieukończone i bez wykształcenia	3,5	7,6	1,6	2,5	5,6	1,3	4,1	8,7	1,8
Stan cywilny									
kawalerowie - panny	48,7	54,1	41,2	48,1	52,3	43,0	49,4	56,0	38,5
żonaci - zamężne	62,1	67,1	57,1	62,2	66,4	58,0	62,0	68,1	55,9
partnerzy - partnerki	72,5	79,3	65,5	75,3	80,6	70,0	66,2	76,6	55,6
wdowcy - wdowy	12,0	18,4	10,8	12,5	19,1	11,3	11,2	17,5	10,0
rozwiedzeni/separowani - rozwiedzione/separowane	59,2	59,9	58,7	59,1	60,3	58,4	59,4	59,2	59,7

Obliczenie wskaźników aktywności zawodowej dla różnych grupowań pozwoliło na wyraźne podkreślenie różnic w jego wartościach wynikających z odmiennego miejsca zamieszkania, płci, grupy wieku, poziomu wykształcenia czy stanu cywilnego badanych (Tab. 2). Stopień aktywności zawodowej w miastach był nieznacznie wyższy niż na wsi (54,1% wobec 53,5%), istotniejsze różnice widoczne były między grupami osób odmiennych płci. Mężczyźni byli aktywniejsi na rynku pracy, i to zarówno w miastach, jak i na wsi (wskaźnik aktywności zawodowej mężczyzn na wsi był nawet wyższy niż mężczyzn w miastach, z kolei na wsi zauważalna była mniejsza aktywność zawodowa kobiet).

Wyniki badania pokazują, iż 83,9% osób w wieku 35–39 lat w województwie posiadało pracę lub jej aktywnie poszukiwało. Była to grupa osób o największej aktywności zawodowej zarówno w miastach, jak i na wsi. Wiek uzyskania maksymalnej aktywności zawodowej był jednak inny dla mężczyzn i dla kobiet. Najwyższy współczynnik aktywności zawodowej dla mężczyzn wyniósł 88,1% i dotyczył grupy wiekowej 30–34 lata. Z kolei bardziej aktywne zawodowo były kobiety w wieku 40–44 lata (współczynnik równy 80,2%). Taką samą prawidłowość zaobserwowano w miastach i na wsi.

Badani w wieku 15 lat i więcej, którzy ukończyli szkołę wyższą, wykazywali najwyższą aktywność zawodową – dotyczyło to zarówno mieszkańców miast i wsi, jak i obu płci. Kolejną grupą osób pod względem wielkości wskaźnika aktywności zawodowej w województwie byli badani z wykształceniem policealnym, następnie średnim zawodowym i zasadniczym zawodowym oraz średnim ogólnokształcącym. Najmniej aktywne na rynku pracy były osoby z wykształceniem gimnazjalnym i niższym oraz bez wykształcenia – głównie ze względu na fakt trwania nauki.

Charakterystyka aktywnych zawodowo według stanu cywilnego wskazuje, iż najwięcej osób pracujących lub poszukujących pracy zadeklarowało faktyczny stan cywilny jako partnerzy/partnerki (72,5%; w miastach wskaźnik ten był jeszcze wyższy – 75,3%). Mniej aktywne zawodowo były osoby w związku małżeńskim, po rozwodzie/w separacji i stanu wolnego.

Współczynnik aktywności zawodowej w powiatach województwa warmińsko-mazurskiego wskazuje na znaczną jego rozpiętość terytorialną – od 49,1% w powiecie bartoszyckim, do 57,2% w Olsztynie (Mapa 4). Wysoką aktywność zawodową, poza Olsztynem, wykazywali także mieszkańcy powiatu gołdapskiego, olsztyńskiego i nowomiejskiego.

Rozdział II

PRACUJĄCY

Wyniki Narodowego Spisu Powszechnego pokazały, iż w okresie badanego tygodnia marca 2011 r. w województwie warmińsko-mazurskim pracowało 511,7 tys. osób w wieku 15 lat i więcej. Osoby te wykonywały przez co najmniej 1 godzinę pracę przynoszącą zarobek lub dochód tzn. były zatrudnione w charakterze pracownika najemnego, pracowały we własnym (lub dzierżawionym) gospodarstwie rolnym lub prowadziły własną działalność gospodarczą poza rolnictwem, pomagały (bez wynagrodzenia) w prowadzeniu rodzinnego gospodarstwa rolnego lub rodzinnej działalności gospodarczej poza rolnictwem. Za osoby pracujące uznano też badanych, którzy nie wykonywali pracy (np. z powodu choroby, urlopu, przerwy w działalności zakładu, trudnych warunków atmosferycznych, strajku), ale formalnie mieli pracę jako pracownicy najemni bądź pracujący na własny rachunek.

Charakterystyka badanych pod względem statusu zatrudnienia wskazuje na przeważającą liczbę pracowników najemnych (78,8% pracujących). Pracujący na własny rachunek stanowili 19,2% osób posiadających pracę (z tego tylko co piąty zatrudniał pracowników), a pomagający członkowie rodzin – 1,8%. Wśród pracowników najemnych prawie 92% osób pracowało na pełen etat. Odsetek niepełnozatrudnionych był równy 8,1% (z czego nieco ponad połowa to kobiety). W Polsce na część etatu znalazło zatrudnienie 9,3% pracowników najemnych. Województwami o największym odsetku niepełnozatrudnionych były śląskie, pomorskie i mazowieckie, natomiast w podkarpackim, świętokrzyskim i warmińsko-mazurskim zatrudnionych na niepełny etat było najmniej (Mapa 5).

Elastyczny czas zatrudnienia stosowany był częściej w takich powiatach województwa warmińsko-mazurskiego, jak: braniewski, Olsztyn, elbląski i Elbląg (Mapa 6). Najniższy odsetek niepełnozatrudnionych zanotowano z kolei w nowomiejskim, oleckim i piskim.

Na niepełny etat w województwie pracowały najczęściej osoby po 60 roku życia, a także młode – do 24 roku życia. Niski odsetek pracujących niepełnozatrudnionych zanotowano w grupach wiekowych między trzydziestym a pięćdziesiątym rokiem życia.

Podobnie jak w Polsce, w warmińsko-mazurskim pracowało więcej mężczyzn niż kobiet (55,7% mężczyzn, 44,3% kobiet, w kraju 54,9% wobec 45,1%). Ta dysproporcja była jeszcze większa na wsi.

W strukturze pracujących według 5-letnich grup wieku dużą grupę stanowiły osoby 30–34-letnie, następnie te w wieku 25–29 lat, 35–39 oraz 50–54 lata. Wśród młodszych grup wiekowych zaobserwować można największy odsetek osób z wykształceniem wyższym, następnie zasadniczym zawodowym i średnim zawodowym. Im roczniki starsze, tym zauważalna jest coraz większa grupa pracujących z wykształceniem średnim zawodowym i zasadniczym zawodowym (a także gimnazjalnym, podstawowym ukończonym, nieukończonym i bez wykształcenia szkolnego). Ostatecznie w strukturze zatrudnienia według poziomu wykształcenia przeważały osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym, kolejne liczne grupy to pracownicy po szkole wyższej i średniej szkole zawodowej.

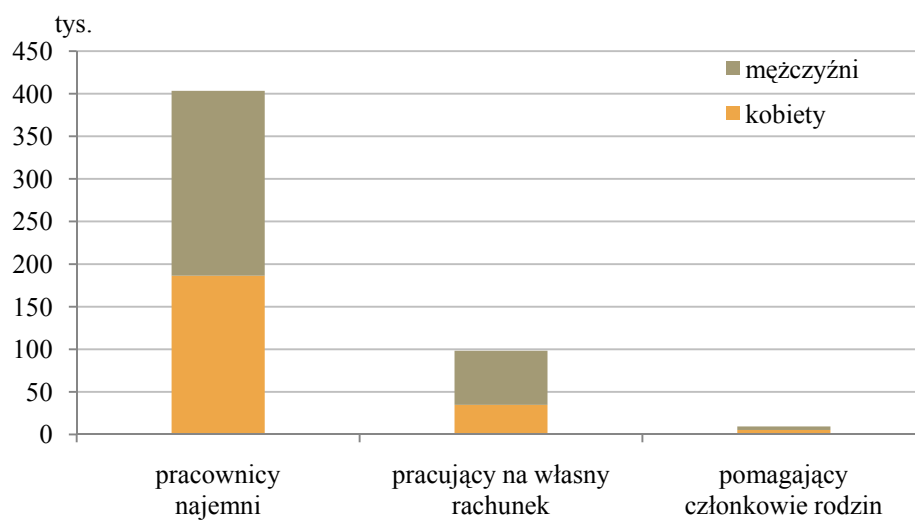
Co piąta osoba w województwie warmińsko-mazurskim pracowała w przedsiębiorstwach zajmujących się przetwórstwem przemysłowym (19,9%). Duży odsetek osób zatrudniony był również w podmiotach sekcji rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo (13,7%) oraz handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle (13,1%). Ponad 40 tys. osób pracowało w każdej z sekcji:

- budownictwo,
- administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne,
- edukacja.

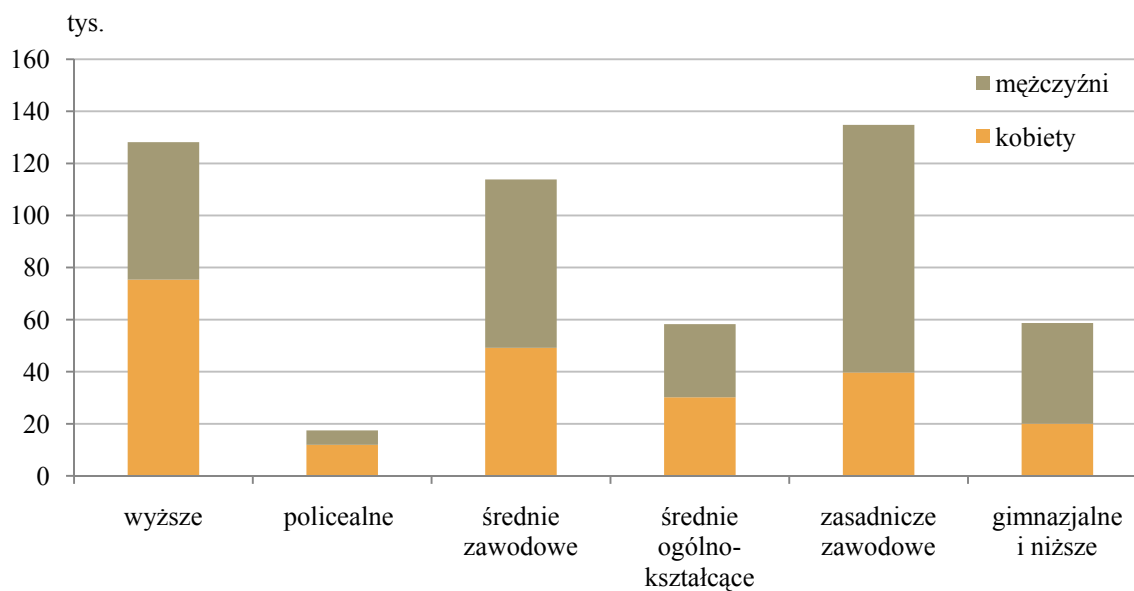
Również stosunkowo większa liczba osób zajmowała się pracą związaną z opieką zdrowotną i pomocą społeczną oraz transportem i gospodarką magazynową. Pozostałe rodzaje działalności skupiały łącznie nieco ponad 15% pracujących (Wykres 7).

Charakterystyka pracujących według grup zawodów pozwala na zidentyfikowanie zawodów najczęściej wykonywanych w województwie. Niemalże jedna piąta zatrudnionych w wieku 15 lat i więcej to robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy (18,2%). Kolejnymi pod względem liczebności grupami były: specjaliści (14,0%), pracownicy usług osobistych i sprzedawcy (13,9%), technicy i inny średni personel (13,0%), rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy (11,1%). Zawodowa struktura pracujących w województwie była nieco odmienna od ogólnopolskiej – w kraju największą grupą byli specjaliści, natomiast grupa rolników, ogrodników, leśników i rybaków była mniejsza niż techników i innego średniego personelu.

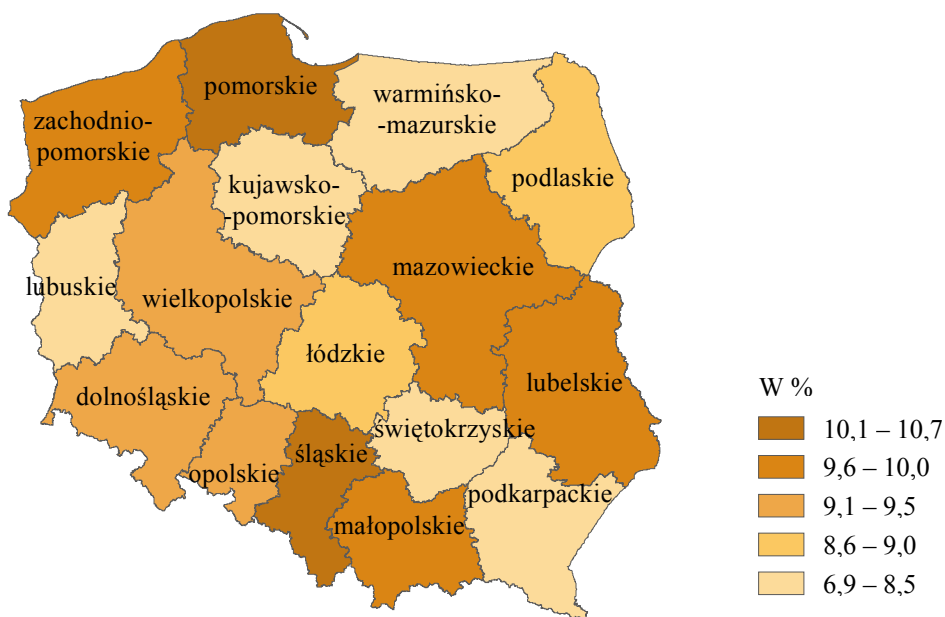
Wykres 5. Pracujący według statusu zatrudnienia i płci w województwie warmińsko-mazurskim

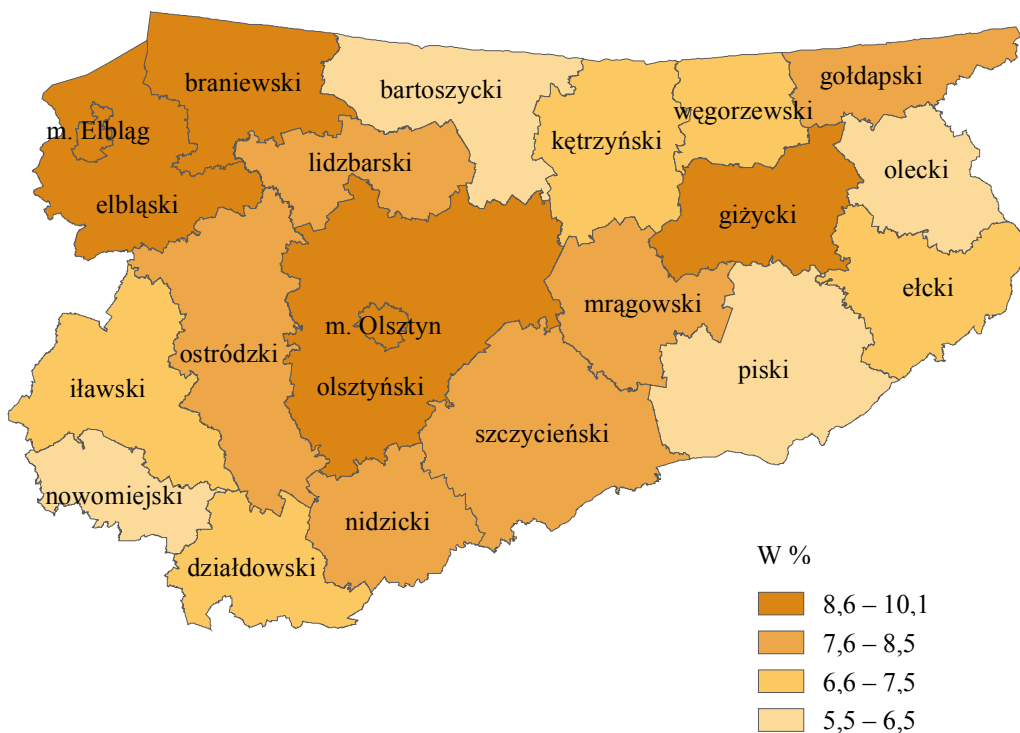
Wykres 6. Pracujący według poziomu wykształcenia i płci w województwie warmińsko-mazurskim

Mapa 5. Odsetek pracowników najemnych niepełnozatrudnionych w województwach

Mapa 6. Odsetek pracowników najemnych niepełnozatrudnionych w powiatach województwa warmińsko-mazurskiego

Wskaźnik zatrudnienia, odzwierciedlający procentowy udział pracujących w ogólnej liczbie ludności w wieku 15 lat i więcej, wyniósł 45,2% i był najniższy wśród wszystkich województw w kraju. W grupie obszarów o najniższej wartości wskaźnika były też zachodniopomorskie i świętokrzyskie (Mapa 7). Z kolei województwa, w których udział pracujących był największy, to wielkopolskie, mazowieckie i małopolskie.

Tabl. 3. Wskaźnik zatrudnienia według miejsca zamieszkania i płci oraz grup wieku, poziomu wykształcenia i stanu cywilnego w województwie warmińsko-mazurskim (w %)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem			Miasta			Wieś		
	razem	męż- czyźni	kobiety	razem	męż- czyźni	kobiety	razem	męż- czyźni	kobiety
Ogółem	45,2	52,0	38,8	46,0	52,0	40,8	43,9	52,0	35,7
Grupy wieku									
15–17 lat	1,8	2,3	1,4	1,1	1,3	1,0	2,6	3,4	1,7
18–19	10,4	13,5	7,1	7,2	8,7	5,7	14,1	19,0	8,7
20–24	40,4	47,4	32,9	37,8	43,0	32,3	43,8	53,0	33,6
25–29	65,9	72,1	59,1	68,6	72,7	64,5	61,7	71,2	50,7
30–34	71,6	77,4	65,4	74,4	78,8	70,0	67,3	75,4	57,9
35–39	73,2	77,9	68,2	75,7	79,3	71,9	69,6	75,9	62,6
40–44	72,1	74,7	69,4	74,5	75,9	73,2	68,9	73,2	63,9
45–49	69,2	70,6	67,8	71,3	71,6	70,9	66,4	69,3	63,0
50–54	62,1	64,9	59,3	63,4	65,1	61,9	59,9	64,5	54,5
55–59	42,6	53,4	32,5	43,8	55,2	34,2	40,4	50,6	29,0
60–64	17,5	25,6	10,3	18,6	27,7	10,9	15,5	22,0	9,1
65 lat i więcej	3,0	5,3	1,7	3,2	5,8	1,6	2,8	4,5	1,8
Poziom wykształcenia									
wyższe	72,7	73,9	71,9	72,4	73,1	72,0	73,8	77,2	71,7
policealne	58,9	68,1	55,3	57,7	66,2	54,5	63,0	74,8	58,4
średnie zawodowe	57,6	64,8	50,2	54,8	62,0	47,4	63,6	70,9	56,2
średnie ogólnokształcące	42,3	52,4	35,9	40,1	50,0	33,7	47,7	58,4	41,1
zasadnicze zawodowe	53,9	60,4	42,8	49,9	56,2	39,7	58,4	65,1	46,5
podstawowe ukończone i gimnazjalne	18,2	25,3	11,9	13,2	18,6	8,8	22,3	30,2	14,5
podstawowe nieukończone i bez wykształcenia	2,4	5,3	1,1	1,4	2,9	x	3,1	6,7	1,4
Stan cywilny									
kawalerowie - panny	35,7	39,5	30,4	35,4	37,6	32,9	36,0	41,7	26,7
żonaci - zamężne	55,2	61,0	49,4	56,0	60,8	51,1	54,1	61,3	46,7
partnerzy - partnerki	57,7	65,7	49,6	61,6	67,9	55,1	49,3	60,8	37,7
wdowcy - wdowy	10,3	15,7	9,3	10,9	16,5	9,9	9,4	14,5	8,5
rozwiedzeni/separowani - rozwiedzione/separowane	46,5	44,7	47,7	47,5	45,3	48,8	43,7	43,4	44,0

x – wypełnienie pozycji jest niemożliwe lub niecelowe

Poza tym, że w warmińsko-mazurskim wskaźnik był niski, zauważalne było też jego silne zróżnicowanie przestrzenne. Aż w czternastu powiatach odsetek pracujących był jeszcze niższy od przeciętnego w województwie (Mapa 8). Najtrudniejsza sytuacja na rynku pracy była w powiecie bartoszyckim i kętrzyńskim, gdzie udział pracujących nie przekroczył 40%. Jedynym powiatem, w którym wskaźnik zatrudnienia był wyższy niż 50%, był Olsztyn. Stosunkowo wyższy poziom wskaźnika niż w pozostałych powiatach, zanotowano także w iławskim, olsztyńskim i nowomiejskim.

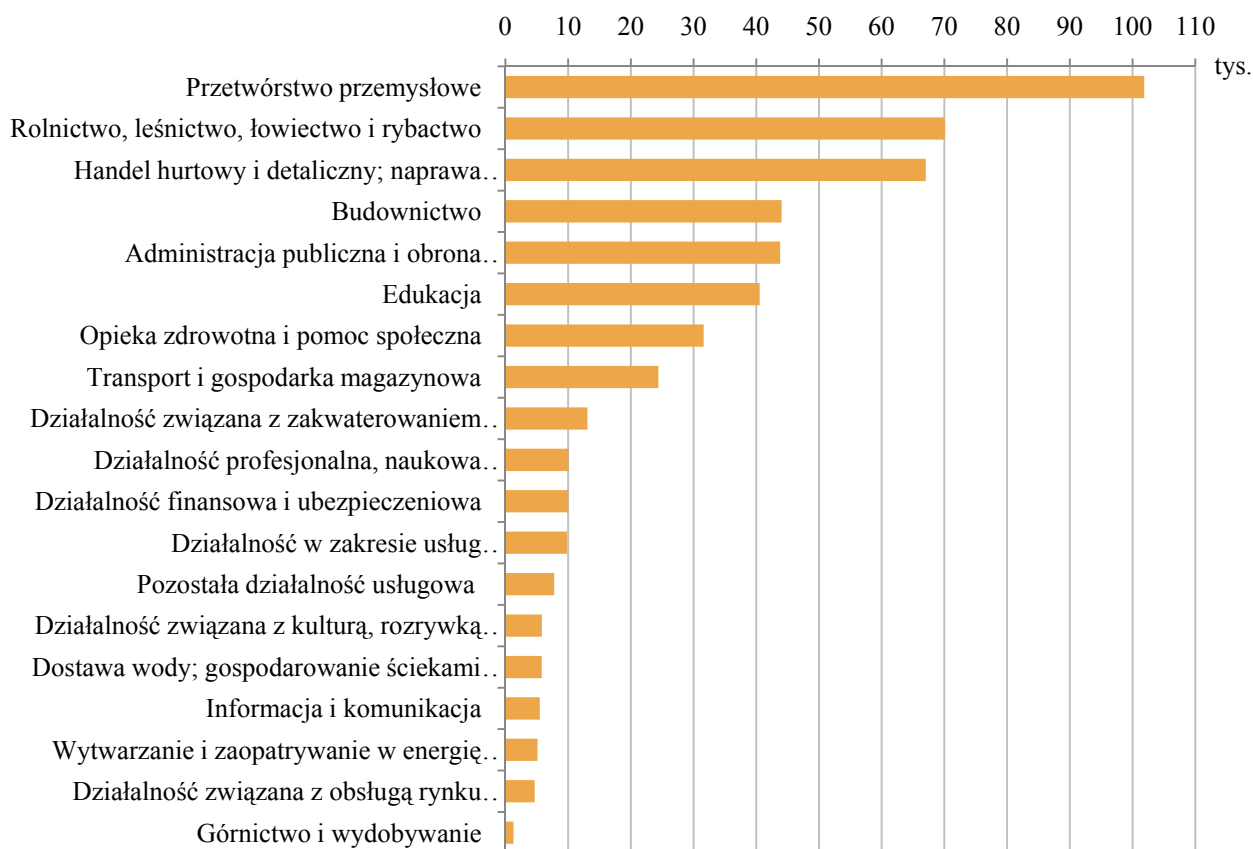
Wysokość wskaźnika zatrudnienia dla poszczególnych grup wieku, płci, poziomu wykształcenia, miejsca zamieszkania czy stanu cywilnego pozwala w syntetyczny sposób podsumować i porównać sytuację w różnych obszarach rynku pracy.

Wskaźnik zatrudnienia dla mężczyzn był wyższy niż dla kobiet (przy czym jego wartość 52,0% była taka sama dla mężczyzn w mieście i na wsi). Pracę posiadało 38,8% kobiet (40,8% kobiet w miastach i tylko 35,7% – na wsi).

Ponad 70% ludności w wieku 30–44 lata pracowało. W grupie mężczyzn w wieku 30–39 lat wskaźnik zatrudnienia przekroczył 77%. Maksymalny wskaźnik zatrudnienia dla kobiet dotyczył grupy wiekowej 40–44 lata (69,4%). Wiek wzmożonej aktywności zawodowej dla kobiet był więc wyższy niż dla mężczyzn.

Wskaźnik zatrudnienia dla osób z wykształceniem wyższym przekroczył 70%, co oznacza, iż spośród osób, które ukończyły szkołę wyższą (z tytułem magistra, lekarza lub równorzędnym, a także inżyniera, licencjata, dyplomowanego ekonomisty, uzyskanym po ukończeniu studiów pierwszego stopnia oraz ze stopniem naukowym doktora, doktora habilitowanego, profesora) ponad 70% posiadało pracę. Na wsi odsetek ten był jeszcze wyższy niż przeciętny dla województwa i wyniósł 73,8%. Im niższy poziom wykształcenia, tym wskaźnik zatrudnienia był niższy – za wyjątkiem osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym, które częściej posiadały pracę niż osoby z wykształceniem średnim ogólnokształcącym.

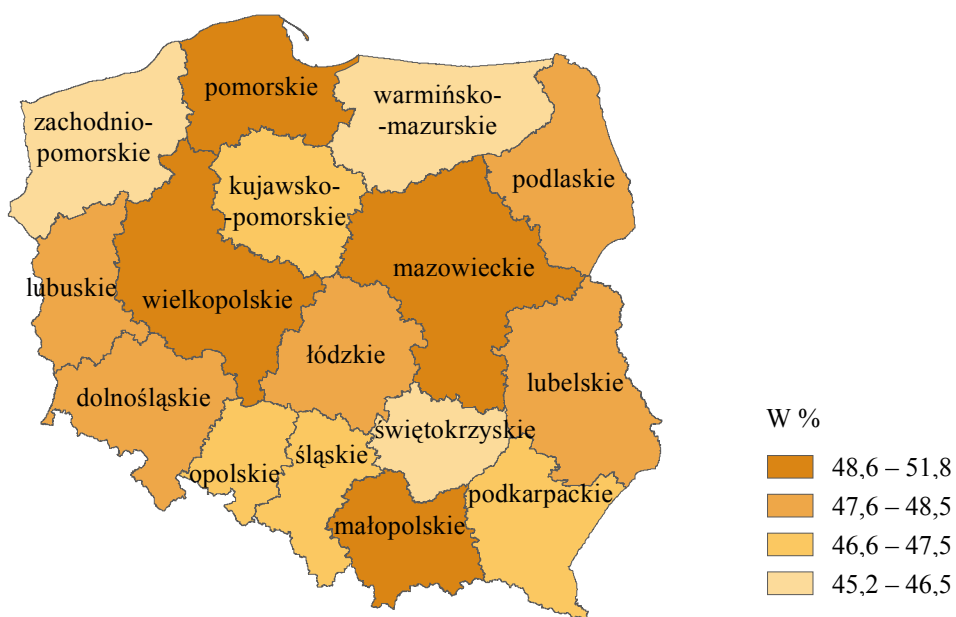
**Wykres 7. Pracujący według rodzaju działalności (sekcji PKD)
w województwie warmińsko-mazurskim**

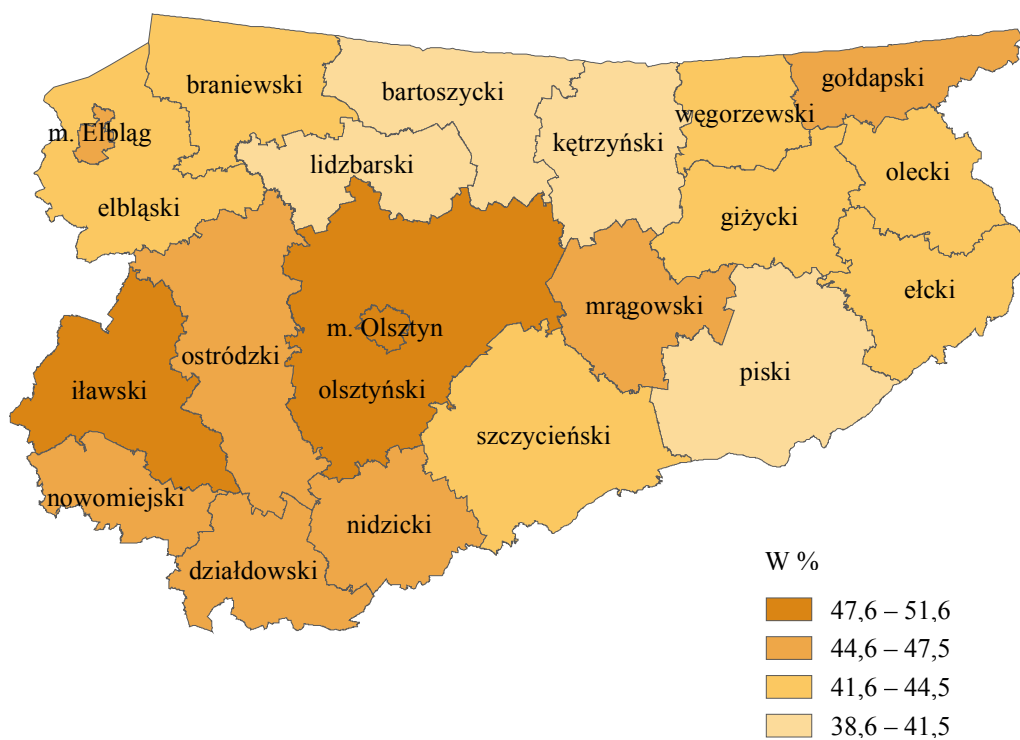
**Wykres 8. Pracujący według grup zawodów
w województwie warmińsko-mazurskim**

Mapa 7. Wskaźnik zatrudnienia w województwach

Mapa 8. Wskaźnik zatrudnienia w powiatach województwa warmińsko-mazurskiego

Rozdział III

BEZROBOTNI

W województwie warmińsko-mazurskim szczególnie wyraźnym problemem na rynku pracy jest wysokie bezrobocie oraz jego struktura. Wyniki Narodowego Spisu Powszechnego 2011 pokazały, iż stopa bezrobocia (czyli odsetek osób bezrobotnych w ludności aktywnej zawodowo w wieku 15 lat i więcej) równa 16,0%, była najwyższa w kraju. Województwami o wysokim poziomie wskaźnika były także zachodniopomorskie i kujawsko-pomorskie (Mapa 9). Najmniejszy poziom bezrobocia zanotowano w mazowieckim (9,7%), a także w wielkopolskim i małopolskim.

Podobnie jak w przypadku pozostałych wskaźników, poziom stopy bezrobocia był zróżnicowany w powiatach warmińsko-mazurskiego (Mapa 10). Ponad jedna piąta aktywnych zawodowo pozostawała bez pracy w powiecie kętrzyńskim, bartoszyckim i węgorzewskim, a w powiecie piskim aż co czwarta osoba nie posiadała zatrudnienia, chociaż go aktywnie poszukiwała. Najniższą stopę bezrobocia zanotowano w Olsztynie (9,8%), natomiast w powiecie iławskim, olsztyńskim i działdowskim nie przekroczyła ona 15%.

Trudniejszy dostęp do zatrudnienia miały osoby zamieszkałe na wsi, co przełożyło się na wyższy poziom stopy bezrobocia (17,8%). Biorąc pod uwagę kryterium płci osób pozostających bez pracy okazuje się, iż co piąta kobieta na wsi nie miała zatrudnienia. Także w miastach kobiety były w stosunkowo trudniejszej sytuacji pod względem możliwości znalezienia pracy, jednak tu różnica między płciami nie była tak duża (ponadto ogólny poziom bezrobocia w miastach był niższy od przeciętnego w województwie).

Jednym z czynników różnicujących poziom bezrobocia jest wiek osób poszukujących pracy. Szczególnie wysoką stopę bezrobocia zanotowano dla osób młodych, do 24 roku życia – ponad dwukrotnie przewyższała ona wartości uzyskane dla pozostałych grup wiekowych – i to zarówno dla mężczyzn, jak i dla kobiet, dla osób zamieszkujących miasta i wieś (Wykres 9). Wartość wskaźnika równa 33,7% uplasowała województwo warmińsko-mazurskie na pierwszym miejscu w kraju wśród pozostałych województw. Również co trzecia osoba młoda była bezrobotna w województwie świętokrzyskim i podkarpackim. Z kolei najmniejsza stopa bezrobocia w tej grupie wiekowej wystąpiła w wielkopolskim, mazowieckim i śląskim.

Wewnątrz województwa warmińsko-mazurskiego obszarami o szczególnie wysokiej stopie bezrobocia osób w wieku 15–24 były powiaty kętrzyński, węgorzewski i piski – tu jej

wartość przekroczyła aż 45%. Stopę bezrobocia młodych niższą od przeciętnej w kraju (dla tej grupy wiekowej) zanotowano jedynie w powiecie iławskim i w Olsztynie.

Tabl. 4. Stopa bezrobocia według miejsca zamieszkania i płci oraz grup wieku, poziomu wykształcenia i stanu cywilnego w województwie warmińsko-mazurskim (w %)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem			Miasta			Wieś		
	razem	męż- czyźni	kobiety	razem	męż- czyźni	kobiety	razem	męż- czyźni	kobiety
Ogółem	16,0	15,4	16,9	14,8	14,7	15,0	17,8	16,2	20,2
Grupy wieku									
15–17 lat	15,8	13,8	19,1	23,8	x	28,6	11,2	11,1	x
18–19	44,8	41,3	50,6	51,4	51,1	52,0	39,8	34,5	49,5
20–24	32,7	29,9	36,6	33,0	31,1	35,3	32,4	28,6	38,2
25–29	17,9	16,9	19,2	16,7	16,5	16,9	19,9	17,6	23,4
30–34	13,4	12,1	14,9	12,1	11,1	13,2	15,5	13,7	18,0
35–39	12,8	11,4	14,4	11,5	10,5	12,5	14,7	12,6	17,4
40–44	12,8	12,2	13,4	11,7	11,8	11,5	14,3	12,6	16,4
45–49	13,2	12,9	13,4	11,9	12,3	11,4	15,1	13,7	16,8
50–54	13,7	13,6	13,9	13,3	13,6	13,0	14,4	13,6	15,6
55–59	13,6	14,0	13,0	12,8	13,1	12,4	15,3	15,6	14,6
60–64	9,2	11,7	2,9	9,1	11,5	3,4	9,3	12,2	x
65 lat i więcej	1,9	2,4	x	2,1	2,3	x	x	x	-
Poziom wykształcenia									
wyższe	6,7	6,4	6,9	6,5	6,5	6,5	7,4	6,1	8,3
policealne	12,9	11,9	13,4	12,8	12,4	12,9	13,5	10,2	15,0
średnie zawodowe	13,4	11,7	15,5	13,0	11,7	14,7	14,0	11,6	16,9
średnie ogólnokształcące	18,7	15,8	21,2	18,5	16,3	20,5	19,1	14,7	22,6
zasadnicze zawodowe	18,5	16,6	22,8	19,2	17,6	22,7	17,8	15,5	22,9
podstawowe ukończone i gimnazjalne	29,2	27,4	32,5	33,7	32,8	35,3	26,9	24,7	30,9
podstawowe nieukończone i bez wykształcenia	29,8	29,8	29,9	46,3	49,1	x	23,3	22,9	x
Stan cywilny									
kawalerowie - panny	26,7	26,9	26,1	26,3	28,2	23,4	27,1	25,6	30,7
żonaci - zameżne	11,1	9,1	13,6	10,0	8,4	11,8	12,8	10,0	16,4
partnerzy - partnerki	20,3	17,2	24,2	18,3	15,8	21,2	25,5	20,6	32,2
wdowcy - wdowy	13,9	15,0	13,5	12,7	13,7	12,4	15,9	17,0	15,5
rozwiedzeni/separowani - rozwiedzione/separowane	21,5	25,5	18,8	19,6	24,9	16,5	26,5	26,6	26,3

x – wypełnienie pozycji jest niemożliwe lub niecelowe

Wysokość stopy bezrobocia uzależniona była od poziomu wykształcenia uzyskanego przez osoby poszukujące pracy. Najniższą wartość stopy bezrobocia (6,7%) zanotowano dla osób z wykształceniem wyższym. Dwukrotnie wyższa była wartość wskaźnika dla osób z wykształceniem policealnym, a także średnim zawodowym. Jeszcze trudniej było uzyskać pracę osobom z wykształceniem zasadniczym zawodowym, średnim ogólnokształcącym, a niemalże co trzecia osoba z wykształceniem gimnazjalnym i niższym oraz bez wykształcenia była bezrobotna.

Spośród 97,7 tys. bezrobotnych w województwie jedna trzecia nigdy wcześniej nie pracowała (w młodszych grupach wiekowych odsetek osób bez doświadczenia zawodowego wyniósł znacznie ponad 50% – co nie odbiegało jednak od sytuacji w całym kraju). Wśród bezrobotnych w wieku 30–44 ok. 25% dotychczas nie posiadało zatrudnienia. Było to o 3,7 p.proc. więcej niż średnio w Polsce.

Aż ponad 40% osób bezrobotnych z wykształceniem średnim ogólnokształcącym nigdy wcześniej nie miało pracy. Doświadczenia zawodowego nie nabyło prawie 39% bezrobotnych z wykształceniem wyższym i 38% – z gimnazjalnym i niższym oraz bez wykształcenia. Wszystkie omawiane wskaźniki były wyższe niż przeciętne w kraju, co może świadczyć o większych trudnościach na wojewódzkim rynku pracy. Tendencje dotyczące bezrobotnych bez doświadczenia zawodowego, którzy uzyskali poszczególne poziomy wykształcenia, były podobne.

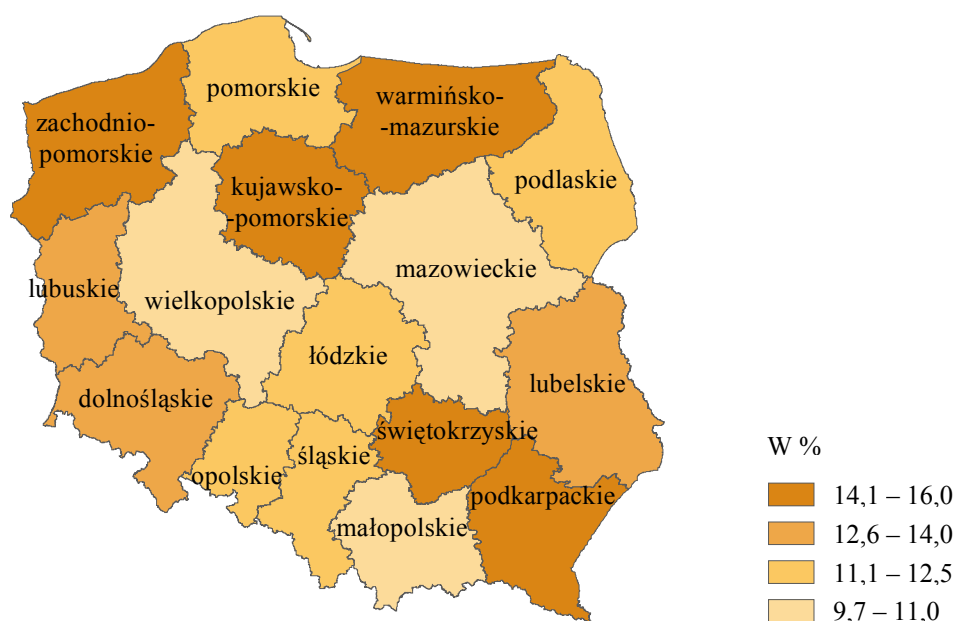
Niemalże 30 tys. bezrobotnych (30,2%) w warmińsko-mazurskim poszukiwało pracy przeciętnie 7–12 miesięcy, a co czwarta osoba bez pracy (24,9%) poszukiwała ją 4–6 miesięcy (Wykres 11). Duża grupa bezrobotnych (22,9%) pozostawała bez pracy ponad 12 miesięcy.

Osoby najmniej wykształcone poszukiwały pracy dłużej (Wykres 13). Co dziesiąty bezrobotny z wykształceniem zasadniczym zawodowym i niższym (oraz bez wykształcenia) poszukiwał pracy powyżej 24 miesięcy.

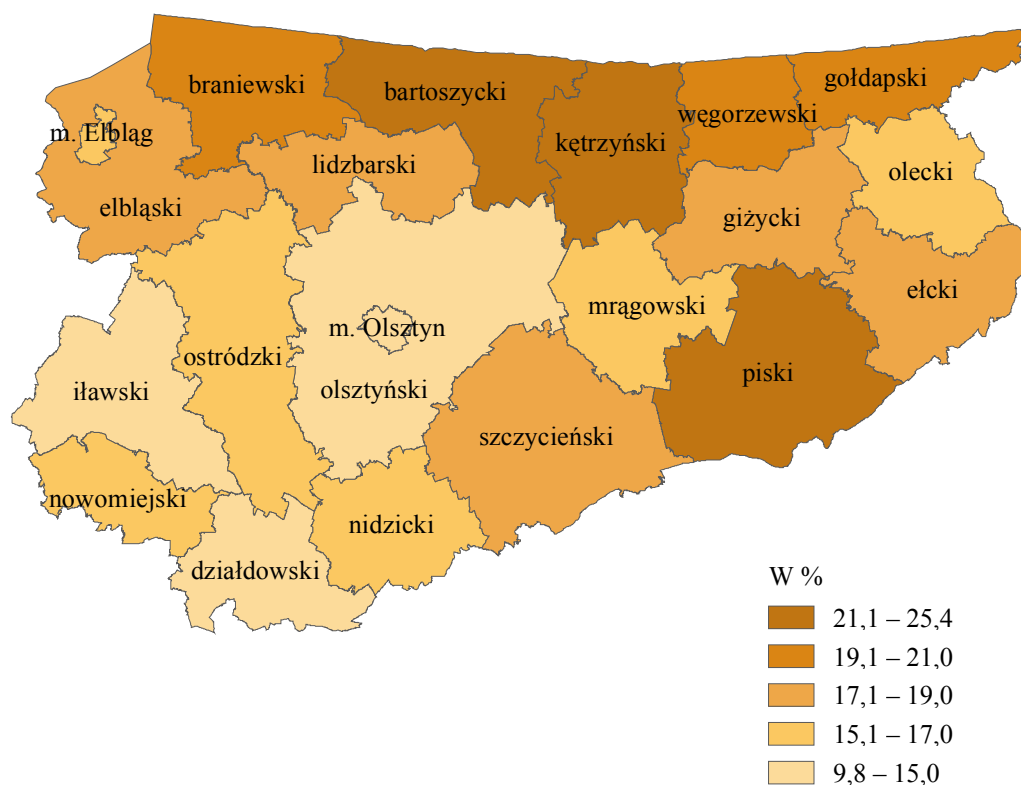
Województwo warmińsko-mazurskie było jednym z obszarów kraju, gdzie udział bezrobotnych poszukujących pracy najdłużej (powyżej 12 miesięcy) był jednym z mniejszych. Niższy niż 22,9% był tylko w pomorskim i lubuskim (Mapa 11). Natomiast największy udział poszukujących pracy ponad rok zanotowano w podkarpackim (28,4%), podlaskim (26,1%) i kujawsko-pomorskim (25,5%).

W powiatach warmińsko-mazurskiego odsetek bezrobotnych najdłużej pozostających bez pracy wahał się od 14,0% do 31,2% (Mapa 12). Najbardziej dotknięte tym problemem były powiaty: bartoszycki, Elbląg i szczycieński. Niski udział bezrobotnych poszukujących pracy najdłużej zanotowano w powiecie iławskim, nidzickim i mrągowskim.

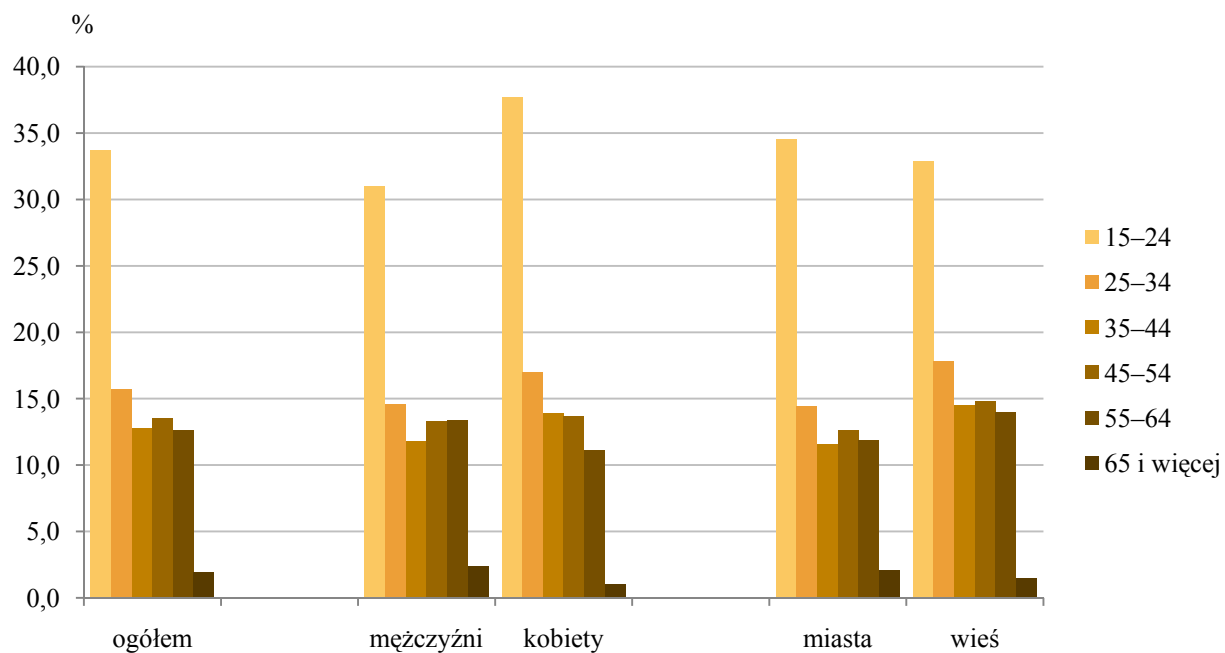
Mapa 9. Stopa bezrobocia w województwach

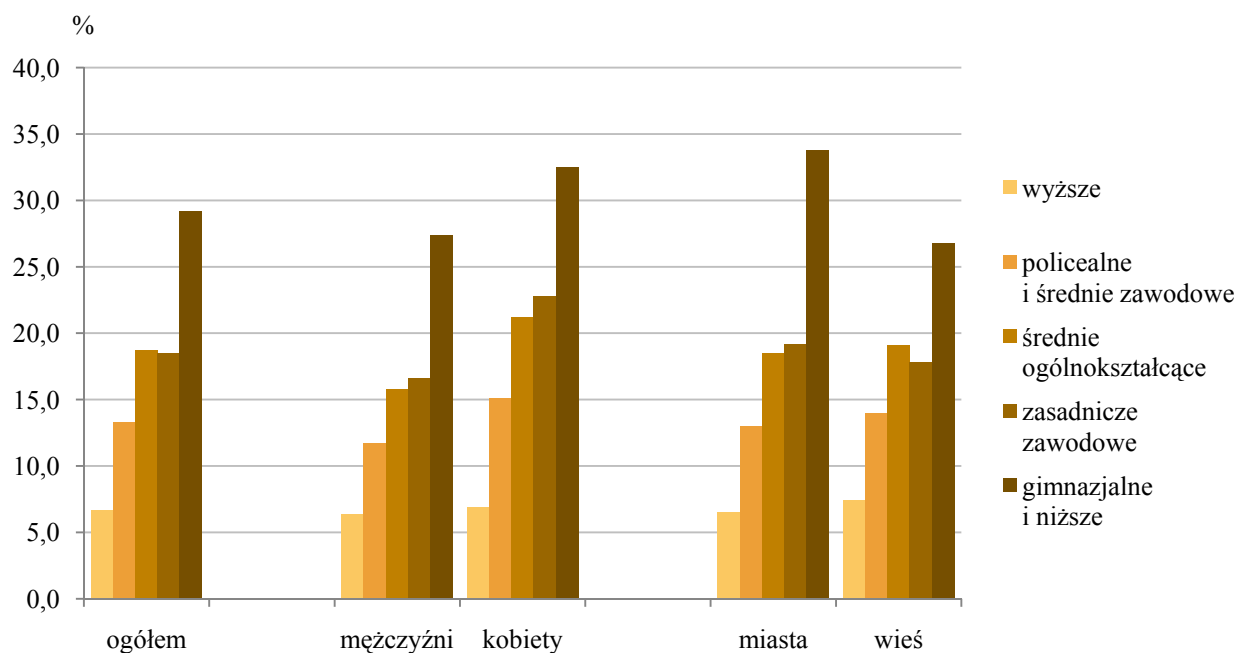
Mapa 10. Stopa bezrobocia w powiatach województwa warmińsko-mazurskiego

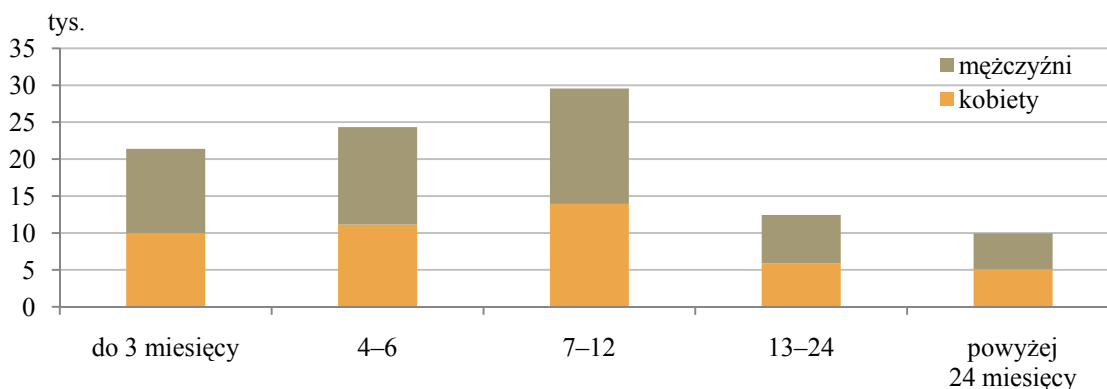
Wykres 9. Stopa bezrobocia według grup wieku, płci, miejsca zamieszkania w województwie warmińsko-mazurskim (w %)

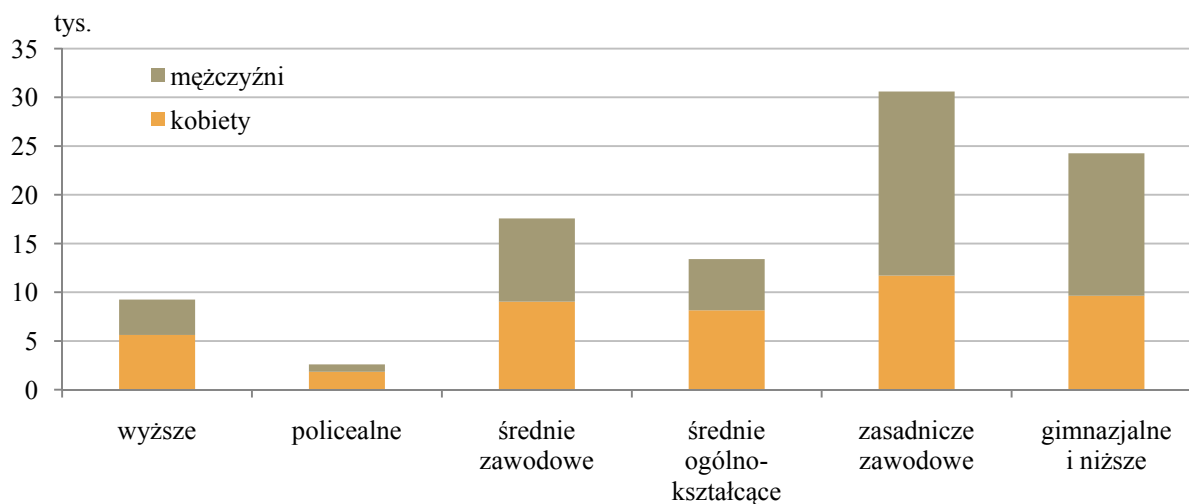
Wykres 10. Stopa bezrobocia według poziomu wykształcenia, płci, miejsca zamieszkania w województwie warmińsko-mazurskim (w %)

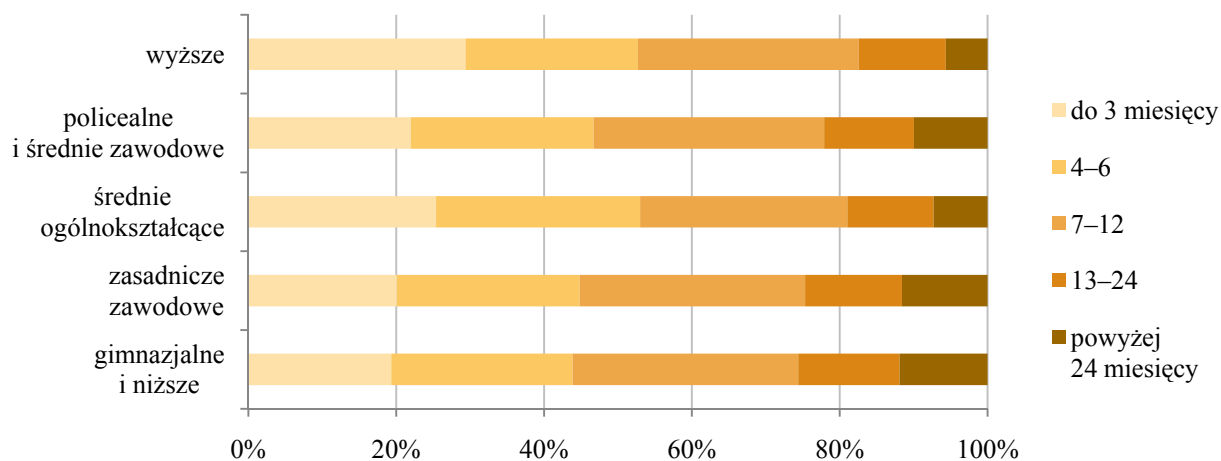
Wykres 11. Bezrobotni według okresu poszukiwania pracy i płci w województwie warmińsko-mazurskim

Wykres 12. Bezrobotni według poziomu wykształcenia i płci w województwie warmińsko-mazurskim

Wykres 13. Bezrobotni według poziomu wykształcenia i okresu poszukiwania pracy w województwie warmińsko-mazurskim

Rozdział IV

BIERNI ZAWODOWO

Wyniki Narodowego Spisu Powszechnego 2011 pokazały, iż w województwie warmińsko-mazurskim 522,7 tys. osób w wieku 15 lat i więcej (42,8%) nie pracowało i jednocześnie z różnych powodów nie poszukiwało aktywnie pracy. Tak duży odsetek biernych zawodowo może wynikać z kilku powodów – jednym z nich może być to, iż do kategorii tej zostały zaliczone zarówno osoby młode, uczące się, jak i emeryci. Jedni jeszcze nie poszukują pracy, drudzy już zakończyli aktywność zawodową i otrzymują świadczenia emerytalne. Jednak przyczyn braku aktywności zawodowej może być więcej i ich charakterystyka pozwala na zidentyfikowanie słabości wojewódzkiego rynku pracy. W pozostałych obszarach Polski odsetek ludności biernych zawodowo utrzymywał się w granicach od 41,2% (w podkarpackim i wielkopolskim) do 44,9% w świętokrzyskim. Warmińsko-mazurskie uplasowało się nieznacznie powyżej średniej.

Wśród biernych w województwie ok. 60% to kobiety. Mężczyźni częściej zachowywali aktywność zawodową, zwłaszcza w miastach. Jednakże rozpatrując miejsce zamieszkania całej zbiorowości okazuje się, że niemalże 60% biernych zawodowo to mieszkańcy miast.

W strukturze wiekowej osób nieaktywnych zawodowo dużą grupę stanowiły osoby, które ukończyły 65 lat i więcej (31,0%). Podobnie było w kraju, jednak odsetek osób najstarszych był jeszcze wyższy (35,0%). Kolejną pod względem liczebności grupą w województwie była zbiorowość osób do 24 roku życia (23,9%; w kraju 22,5%), a następnie w wieku 60–64 (12,6%) i 55–59 lat (10,0%).

Bierni zawodowo to w dużej mierze osoby z wykształceniem gimnazjalnym i ukończonym podstawowym (45,3%). Wśród osób nie posiadających i nie poszukujących pracy zanotowano również 16,2% osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym, po 12,7 % – ze średnim zawodowym i średnim ogólnokształcącym. Osoby, które ukończyły szkołę wyższą stanowiły 7,4% badanej grupy. W strukturze biernych zawodowo według poziomu wykształcenia i płci zauważalny był mniejszy udział biernych mężczyzn z wykształceniem średnim ogólnokształcącym, a większy – z zasadniczym zawodowym, ale może to wynikać z faktu, iż więcej mężczyzn ukończyło szkołę zawodową niż ogólnokształcącą.

Charakterystyka biernych zawodowo według faktycznego stanu cywilnego pokazała, iż 44,9% populacji to osoby w związkach małżeńskich (ponad połowa to kobiety). Kawalerowie/panny stanowili 31,0% badanej grupy, a 17,8% wdowcy/wdowy. Zaledwie 1,7% zbiorowości biernych pozostawało w związkach partnerskich (ponad 60% to kobiety).

Tabl. 5. Bierni zawodowo według miejsca zamieszkania i płci oraz grup wieku, poziomu wykształcenia i stanu cywilnego w województwie warmińsko-mazurskim

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem			Miasta			Wieś		
	razem	męż- czyźni	kobiety	razem	męż- czyźni	kobiety	razem	męż- czyźni	kobiety
Ogółem	522 712	211 824	310 887	311 975	124 680	187 294	210 737	87 144	123 593
Grupy wieku									
15–17 lat	51 845	26 155	25 690	27 390	13 925	13 465	24 455	12 230	12 225
18–19	32 312	15 826	16 486	18 305	9 053	9 252	14 008	6 773	7 234
20–24	40 784	17 022	23 762	25 259	11 062	14 197	15 525	5 960	9 566
25–29	21 380	7 417	13 963	11 388	4 244	7 144	9 991	3 172	6 819
30–34	17 508	6 195	11 313	9 428	3 512	5 915	8 080	2 683	5 397
35–39	14 959	5 817	9 142	7 964	3 166	4 797	6 995	2 651	4 344
40–44	14 313	6 227	8 086	7 343	3 174	4 169	6 969	3 052	3 917
45–49	18 543	8 711	9 832	10 161	4 644	5 517	8 381	4 066	4 315
50–54	30 704	13 554	17 150	17 863	7 720	10 143	12 841	5 834	7 007
55–59	52 427	18 959	33 468	33 177	11 195	21 982	19 250	7 764	11 486
60–64	65 888	27 315	38 573	42 894	16 992	25 902	22 994	10 323	12 671
65 lat i więcej	162 050	58 628	103 422	100 802	35 993	64 809	61 248	22 635	38 613
Poziom wykształcenia									
w tym:									
wyższe	38 780	14 983	23 798	31 046	12 363	18 683	7 735	2 620	5 115
policealne	9 626	1 866	7 760	7 880	1 567	6 313	1 746	299	1 447
średnie zawodowe	66 318	26 575	39 744	50 206	20 436	29 770	16 112	6 139	9 974
średnie ogólnokształcące	66 133	20 250	45 883	49 648	15 426	34 221	16 485	4 824	11 661
zasadnicze zawodowe	84 776	43 379	41 397	50 850	26 224	24 626	33 926	17 155	16 771
podstawowe ukończone i gimnazjalne	236 956	98 746	138 210	114 326	46 446	67 880	122 629	52 300	70 329
podstawowe nieukończone i bez wykształcenia	19 949	5 956	13 993	7 891	2 166	5 725	12 058	3 790	8 267
Stan cywilny									
w tym:									
kawalerowie - panny	162 201	84 069	78 132	91 697	46 028	45 669	70 504	38 041	32 463
żonaci - zameżne	234 895	102 145	132 750	141 519	62 756	78 763	93 375	39 389	53 986
partnerzy - partnerki	8 725	3 308	5 417	5 374	2 148	3 226	3 351	1 160	2 191
wdowcy - wdowy	92 938	13 162	79 776	55 957	7 780	48 178	36 981	5 382	31 599
rozwiedzeni/separowani - rozwiedzione/separowane	23 901	9 129	14 773	17 394	5 965	11 428	6 508	3 163	3 345

Najczęstszą przyczyną braku aktywności zawodowej było pozostawanie na emeryturze (40,9% zbiorowości) – tak w województwie, jak i w całym kraju (w Polsce odsetek tej grupy był większy i wyniósł 45,6%; Wykres 14). Naukę i uzupełnianie kwalifikacji jako przyczynę nieaktywności zawodowej podało w warmińsko-mazurskim 20,6%. Kolejne przyczyny (według częstości występowania) to:

- choroba, niesprawność (14,2%),
- obowiązki rodzinne i związane z prowadzeniem domu (6,1%),
- inne powody osobiste lub rodzinne (2,7%),
- zniechęcenie bezskutecznością poszukiwań pracy (1,0%),
- wyczerpanie wszystkich możliwości znalezienia pracy (0,8%),
- oczekiwanie na powrót do pracy (0,4%).

W województwie warmińsko-mazurskim odsetek biernych zawodowo z powodu emerytury, równy 40,9%, był najniższy w kraju. Najwyższy był w województwie łódzkim (przekroczył 50%), a także podlaskim i opolskim (Mapa 14).

Co piąta osoba bierna zawodowo w województwie uczyła się lub uzupełniała kwalifikacje. W pozostałych województwach było to od 17,7% w śląskim, do 24,4% w podkarpackim (Mapa 16). Podobną rozpiętość wskaźnika zanotowano w powiatach województwa warmińsko-mazurskiego – odsetek biernych z powodu nauki wahał się od 16,8% w powiecie węgorzewskim, do 24,2% w Olsztynie (Mapa 17).

Brak aktywności zawodowej spowodowany nauką i uzupełnianiem kwalifikacji nie jest groźnym zjawiskiem na rynku pracy, zakłada się bowiem dobrowolność wyboru – nauka zamiast pracy. To samo można zakładać, jeśli się weźmie pod uwagę bierność z powodu emerytury – dobrowolne zakończenie kariery zawodowej. Lecz nawet jeśli się pominie te dwie kategorie, w dalszym ciągu na rynku pracy pozostaje duża grupa osób w wieku aktywności zawodowej, która nie posiada zatrudnienia i go nie poszukuje. Według spisu w województwie było to aż 201,5 tys. osób (łącznie z tymi, dla których nie udało się ustalić przyczyny bierności), czyli 38,5% zbiorowości biernych zawodowo. Przeciętnie w Polsce odsetek był nieco niższy (34,1%). Warmińsko-mazurskie było województwem, gdzie udział biernych zawodowo z przyczyn nie związanych z emeryturą czy nauką był największy (wysoki odsetek zanotowano także w zachodniopomorskim i pomorskim, natomiast stosunkowo niski – w podlaskim, łódzkim i lubelskim).

Wydaje się, że w najtrudniejszej sytuacji są osoby biernie zawodowo chore i niepełnosprawne oraz osoby zniechęcone bezskutecznością poszukiwań pracy i te, które uważają, że wyczerpały wszystkie możliwości znalezienia pracy. Może się okazać, że te osoby nie powrócą na rynek pracy.

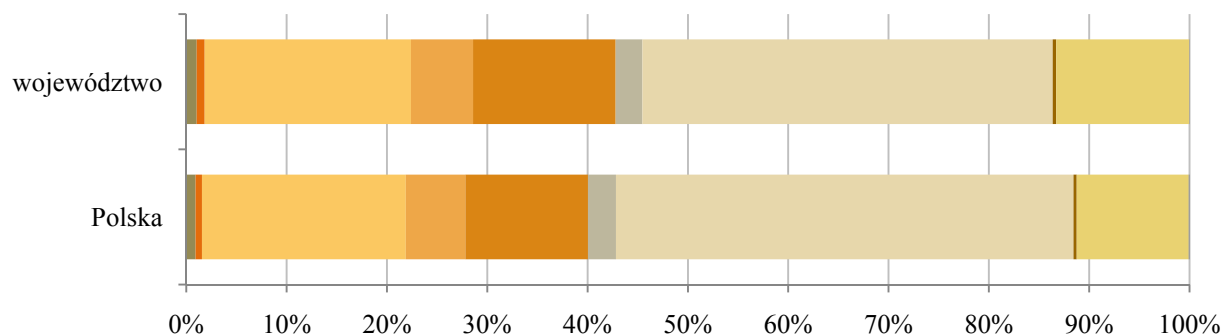
Chorobę i niepełnosprawność jako przyczynę braku aktywności zawodowej podało w województwie 14,2% (w Polsce 12,2%). Warmińsko-mazurskie znalazło się wśród województw o najwyższym udziale tej kategorii biernych (za lubuskim, lubelskim i wielkopolskim).

Powiatami, w których odsetek ten był znacznie wyższy od przeciętnego dla województwa, były nidzicki, elbląski i braniewski. Z kolei powiatami, gdzie udział biernych chorych i niepełnosprawnych nie przekroczył 12%, były Olsztyn, giżycki, olecki i etcki.

Biernych zniechęconych bezskutecznością poszukiwań pracy i tych, którzy uważali, że wyczerpali wszystkie możliwości znalezienia pracy było w województwie 9,6 tys. Ich odsetek, równy 1,8%, był najwyższy spośród pozostałych województw. Obszarami, gdzie grupa biernych z wymienionej kategorii była najmniejsza, były województwa małopolskie i wielkopolskie.

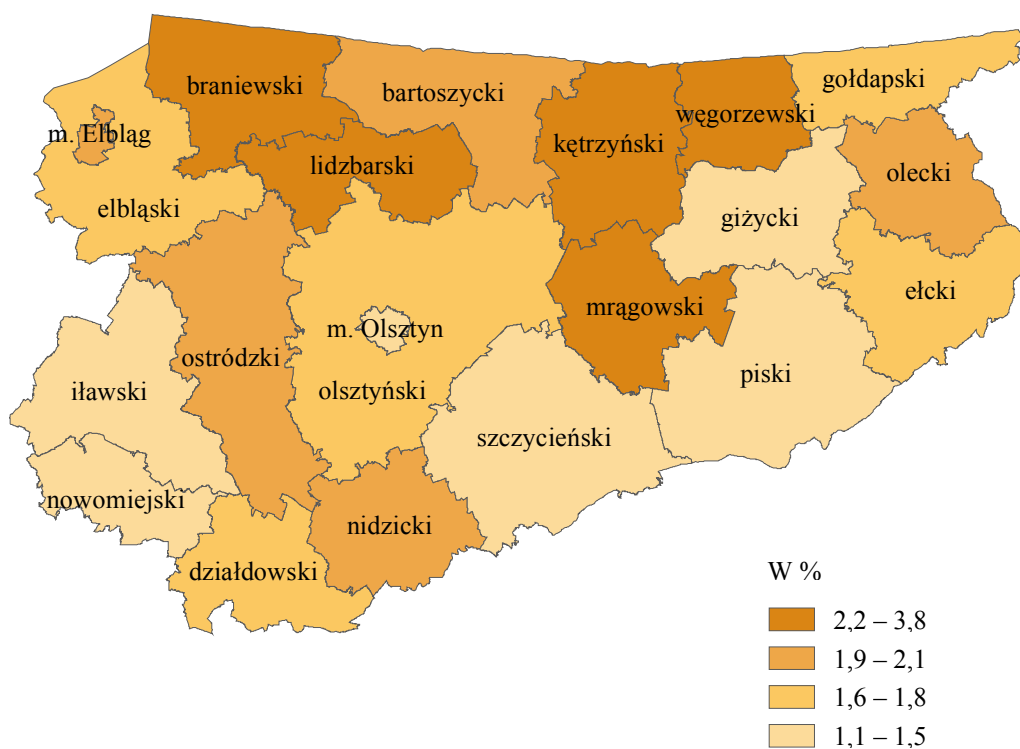
W warmińsko-mazurskim odsetek biernych zniechęconych wahał się od 1,1% w powiecie piskim do 3,8% w lidzbarskim (Mapa 13). Duży udział osób nie posiadających pracy i jej nie szukających, zniechęconych poszukiwaniami, przekonanych o wyczerpaniu wszystkich możliwości, zaobserwowano w północnych powiatach województwa, a także w powiecie mrągowskim.

Wykres 14. Bierni zawodowo według przyczyn bierności w województwie warmińsko-mazurskim i w Polsce

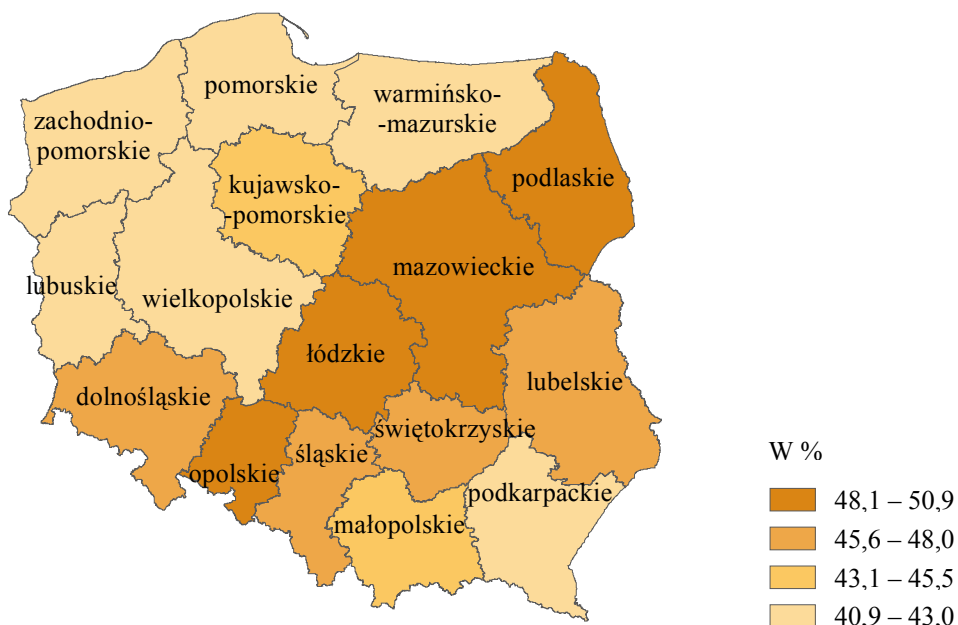

- zniechęcenie bezskutecznością poszukiwań pracy
- nauka, uzupełnianie kwalifikacji
- choroba, niesprawność
- emerytura
- inne przyczyny
- wyczerpanie wszystkich możliwości znalezienia pracy
- obowiązki rodzinne i związane z prowadzeniem domu
- inne powody osobiste lub rodzinne
- oczekiwanie na powrót do pracy
- nieustalone

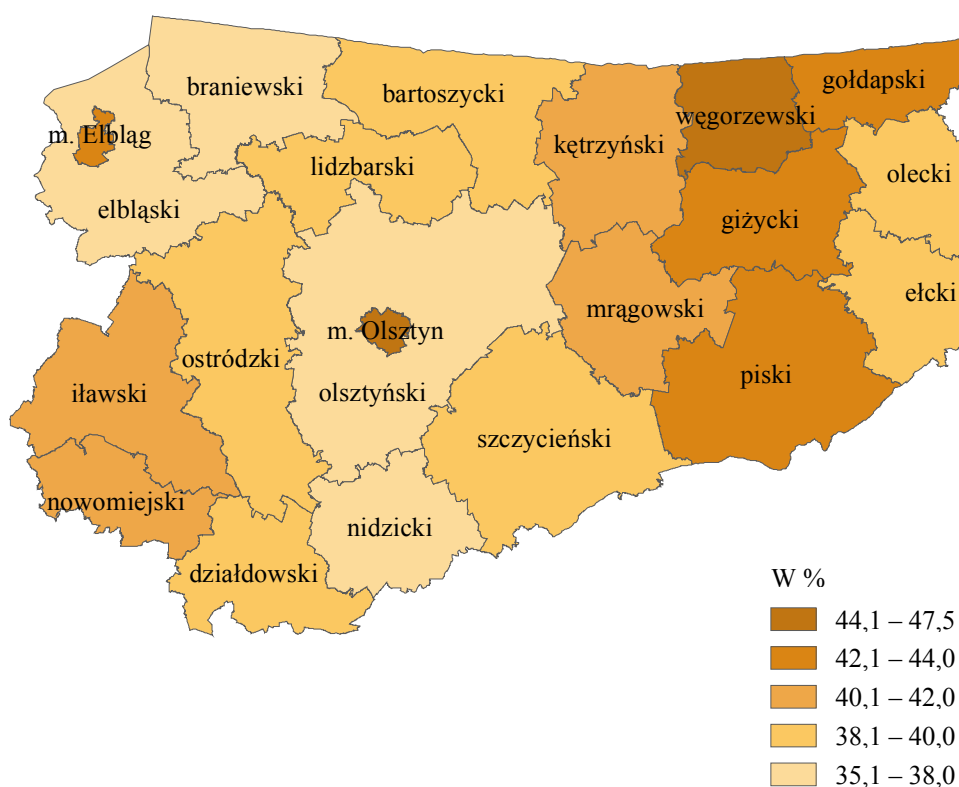
Mapa 13. Odsetek biernych zawodowo z powodu zniechęcenia bezskutecznością poszukiwań pracy i wyczerpania wszystkich możliwości znalezienia pracy w powiatach województwa warmińsko-mazurskiego

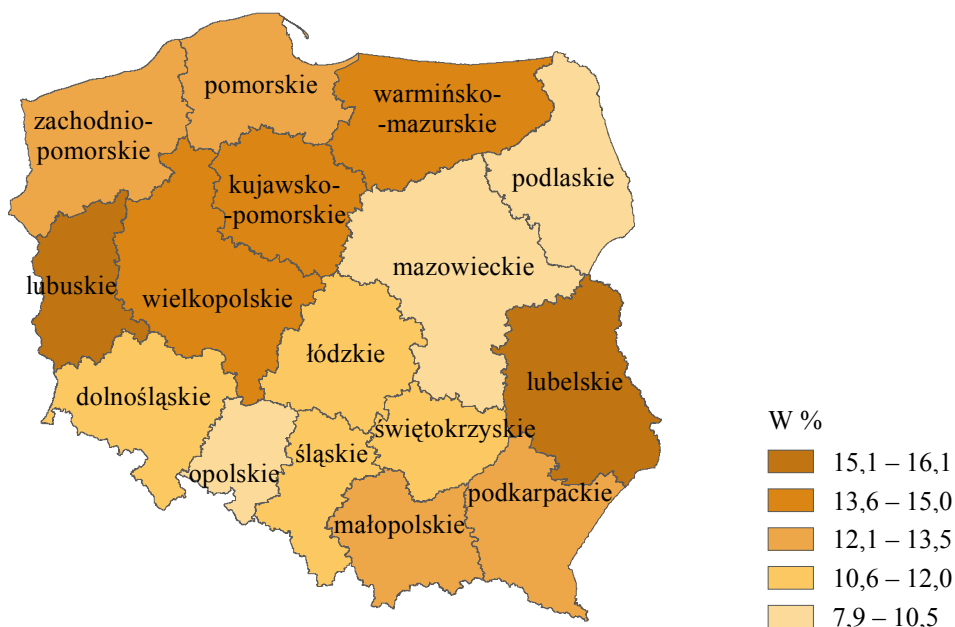
Mapa 14. Odsetek biernych zawodowo z powodu emerytury w województwach

Mapa 15. Odsetek biernych zawodowo z powodu emerytury w powiatach województwa warmińsko-mazurskiego

Mapa 18. Odsetek biernych zawodowo z powodu choroby i niepełnosprawności w województwach

Mapa 19. Odsetek biernych zawodowo z powodu choroby i niepełnosprawności w powiatach województwa warmińsko-mazurskiego

